

Om VoF

Vetenskap och Folkbildning, VoF, är en rikstäckande förening som vill främja folkbildning om vetenskapens metoder och resultat. Vi vill också bekämpa felaktiga och ogrundade påståenden i frågor som kan avgöras vetenskapligt. Föreningen är partipolitiskt och religiöst obunden.

Bli medlem

Föreningen är öppen för alla som stöder dess syfte. Årsavgiften är 250 kr. Vi erbjuder även familjemedlemskap eller enbart prenumeration på tidskriften Folkvett. Fyll i formuläret på vår hemsida, www.vof.se/bli-medlem/

Kontakt med föreningen

Välkommen med frågor till info@vof.se

Vetenskap och Folkbildning

KANTAR

VoF-undersökningen 2021

Föreningen
Vetenskap och
Folkbildning

Förord

Föreningen Vetenskap och Folkbildning, VoF, har till syfte att främja folkbildning om vetenskapens metoder och resultat. Särskilt tar föreningen som sin uppgift att i en fri opinionsbildning bekämpa de felaktiga och ogrundade föreställningar som förekommer i frågor som kan avgöras vetenskapligt. En viktig del av den vetenskapliga folkbildningen är att klargöra vilka frågor som kan, respektive inte kan, avgöras med vetenskapliga metoder.

Föreningen Vetenskap och Folkbildning har genom åren regelbundet fått förfrågningar från såväl allmänheten som media angående hur vidskepliga och pseudovetenskapliga svenskarna är. Det har funnits viss forskning inom området, men det kvarstår ett klart behov av omfattande breda undersökningar om hur svenska folket förhåller sig till vetenskap, pseudovetenskap, konspirationsteorier och det övernaturliga.

Människors felaktiga föreställningar har såväl under historien som idag i flera fall fått katastrofala följder. För att nå fördjupad kunskap om hur svenskar förhåller sig till dessa frågor gav VoF i uppdrag åt Kantar

att i september 2021 genomföra en undersökning gentemot svenska allmänheten.

Denna rapport är uppdelad i åtta kapitel. De sex första täcker in påståenden om vetenskap och tro inom en rad olika områden och de två avslutande kapitlen behandlar hur undersökningen genomfördes, dess metod och resultat.

2015 genomförde VoF en liknande undersökning och i de fall det är möjligt tar vi upp de förändringar i svenska folkets attityder som vi tycker att man kan skönja.

I jämförelse med förra undersökningen har vi reviderat en del frågor och lagt till inställningar till covidpandemin, utökat frågorna om rasteori, samt lagt till frågor om antisemitism.

Denna rapport samt bilagor med underlag i tabellformat kan laddas ner här: <https://www.vof.se/vof-undersokningen/>

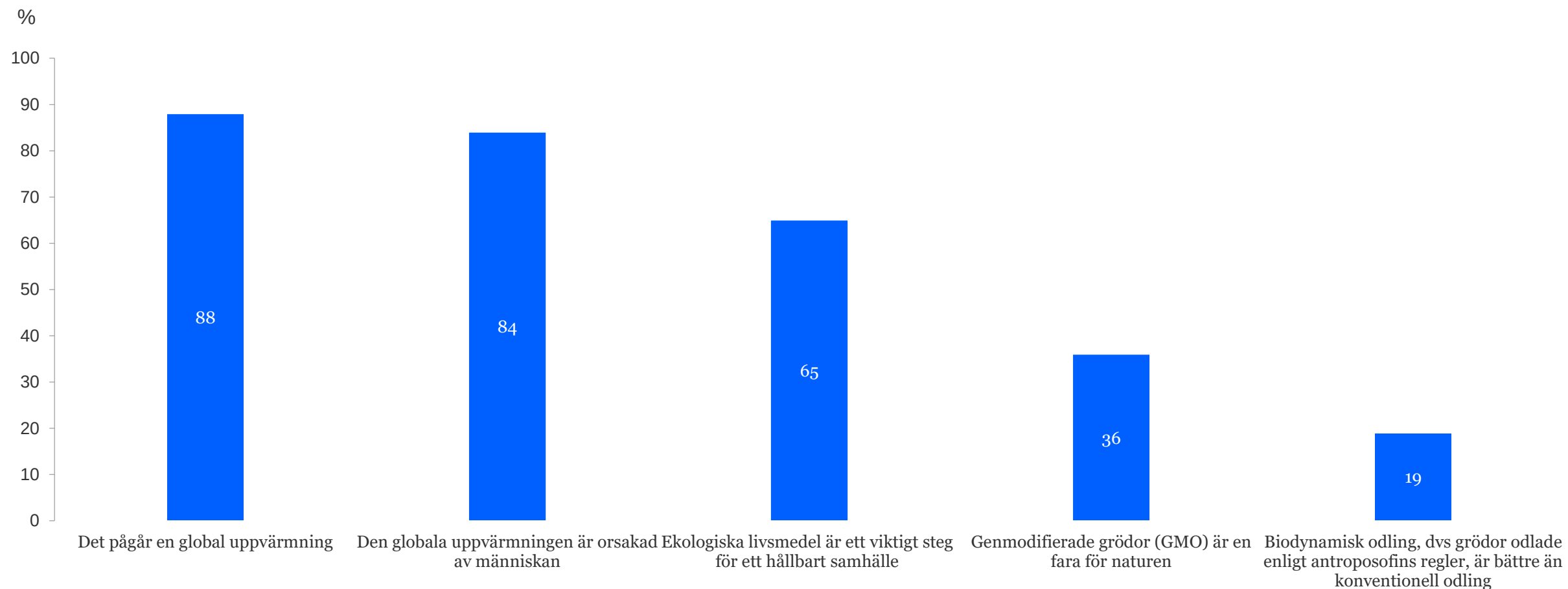
Innehållsförteckning

Innehåll	Sida
1. Påståenden om miljö	4
2. Påståenden om människan	13
3. Påståenden om hälsa & sjukdom	22
3.1 Påståenden om corona	31
4. Påståenden om kunskap	40
5. Påståenden om konspirationsteorier	49
6. Påståenden om tro	58
7. Diskussion	67
8. Om undersökningen (Kantar)	76
8.1 Så fungerar Sifo-panelen	82

1

Påståenden om miljö

Påståenden om miljö - allmänheten

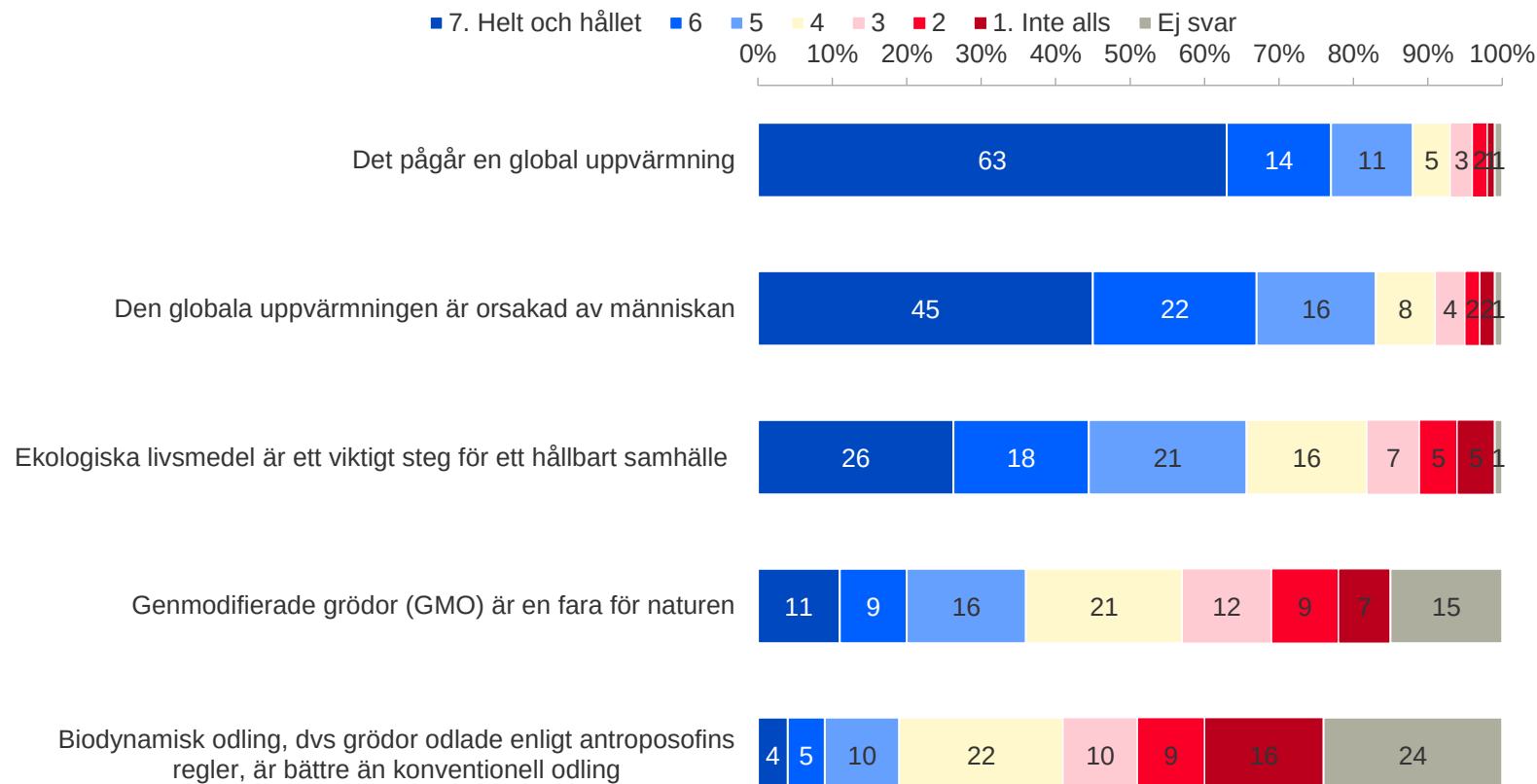
Påståenden om miljö - allmänheten

Den stora majoriteten (88%) av svenskarna instämmer i att det pågår en global uppvärmning. Nästan precis lika många (84%) instämmer i att den är orsakad av människan.

Drygt 6 av 10 (65%) tycker att ekologiska livsmedel är ett viktigt steg för ett hållbart samhälle.

Ungefär var tredje (36%) anser att genmodifierade grödor (GMO) är en fara för naturen.

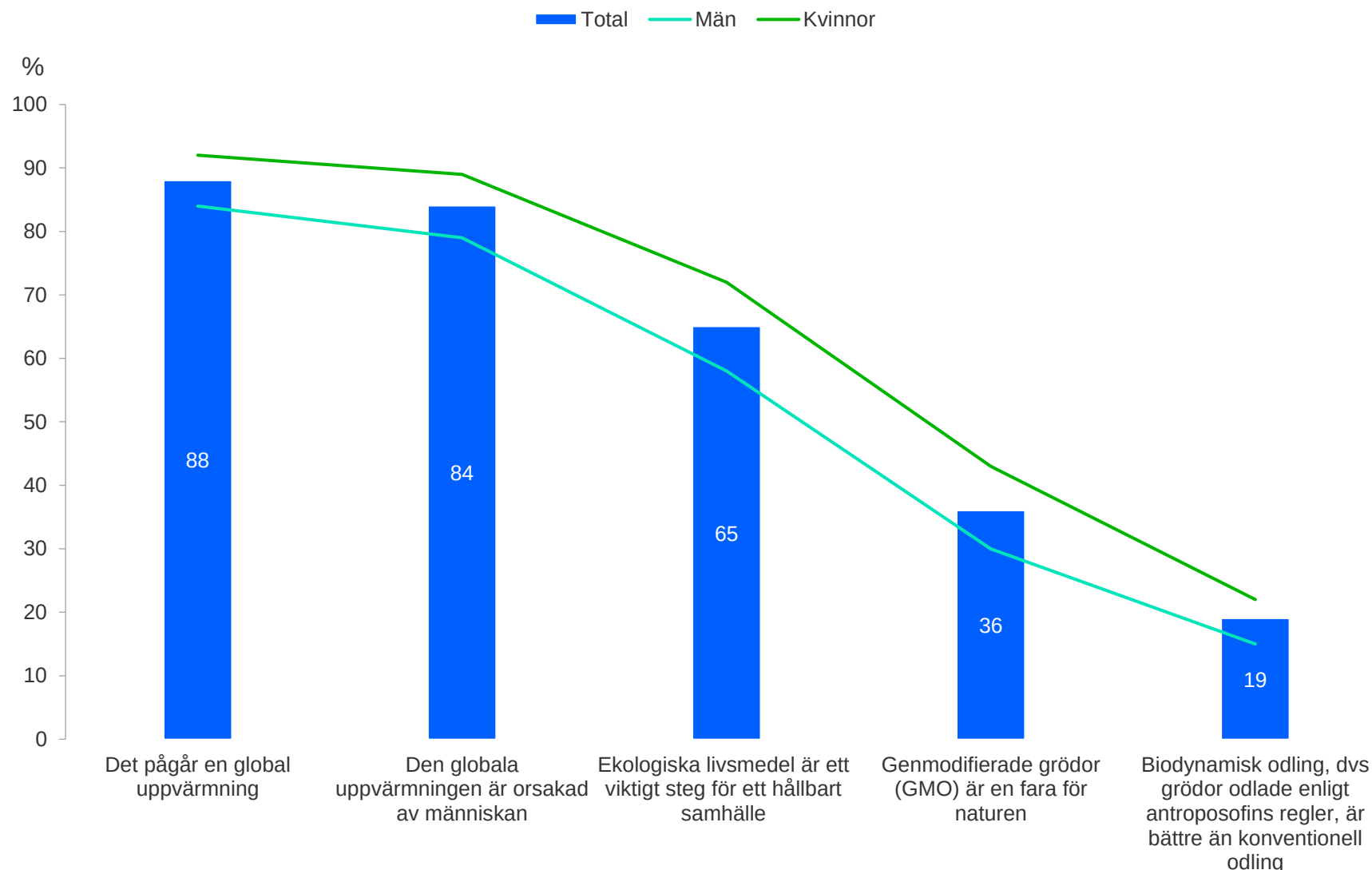
Att biodynamisk odling är bättre än konventionell odling tycker nästan var femte svensk.

Påståenden om miljö - kön

Kvinnors instämmande är högre än männens gällande samtliga av de testade påståendena om miljö. 92% av kvinnorna instämmer i att det pågår en global uppvärmning medan det bland männen är 84% som instämmer.

Störst skillnad mellan könen är synen på om ekologiska livsmedel är ett viktigt steg för ett hållbart samhälle. Det tycker 72% av kvinnorna men endast 58% av männen.

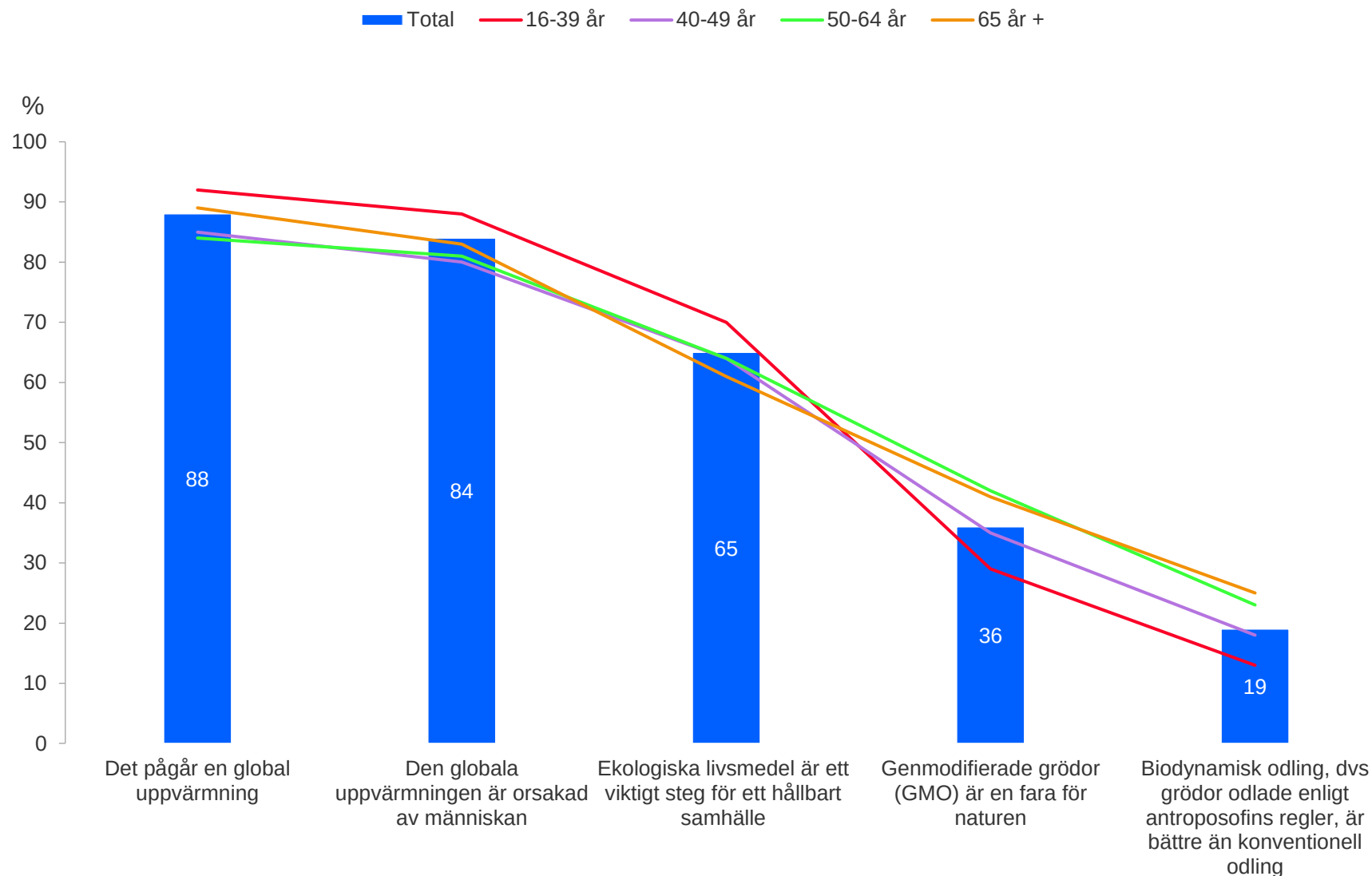

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om miljö - ålder

De olika åldersgrupperna uppvisar flera skillnader. Den yngsta gruppen (16-39 år) instämmer i högre utsträckning i att det pågår en global uppvärmning, att den globala uppvärmningen är orsakad av människan och att ekologiska livsmedel är ett viktigt steg för ett hållbart samhälle.

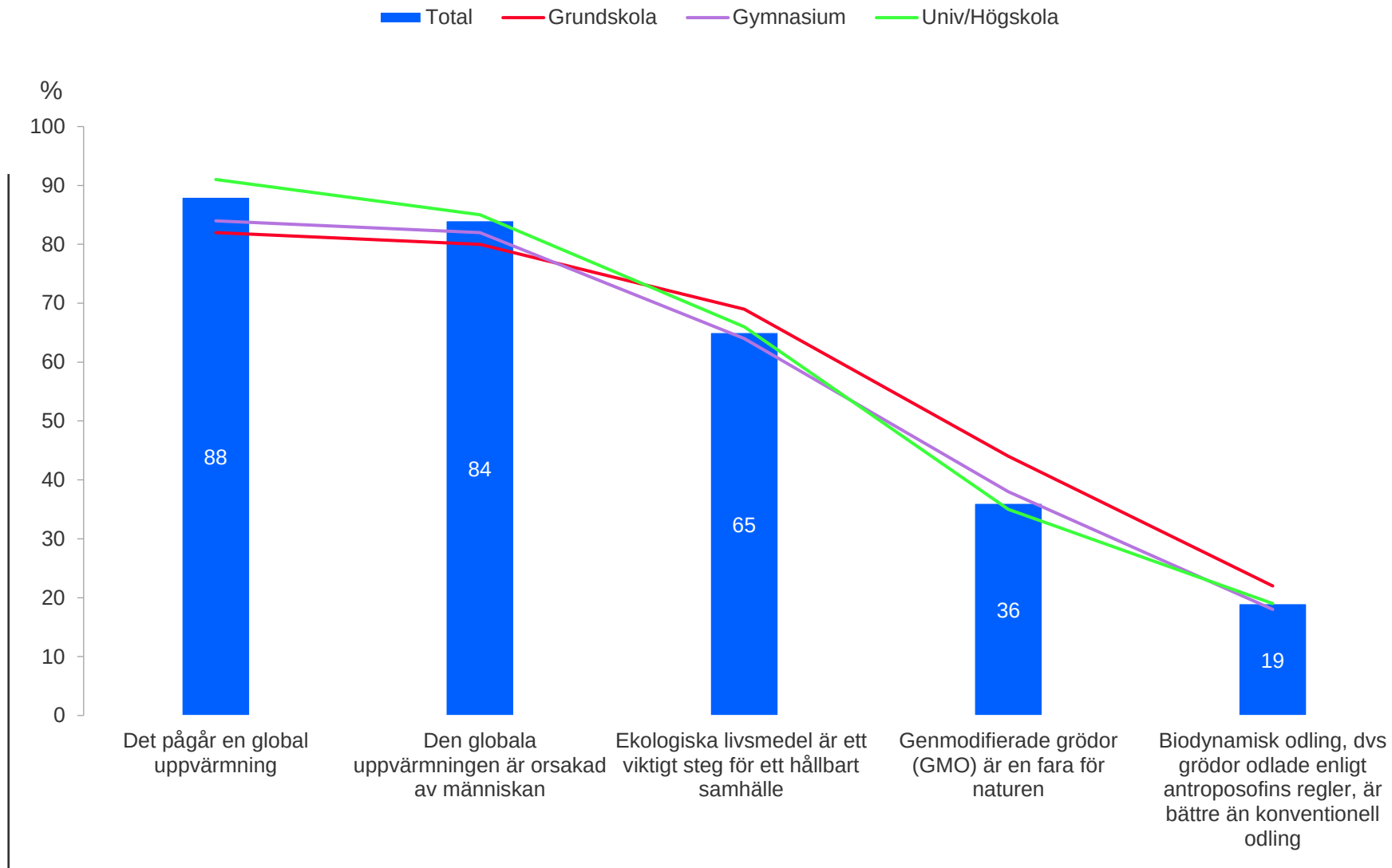
Samtidigt tar den yngsta gruppen ett större avstånd från att genmodifierade grödor är en fara för naturen samt att biodynamisk odling är bättre än konventionell odling. Här är det snarare de två äldre åldersgrupperna som instämmer i högre grad än övriga.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om miljö - utbildning

Personer med en högskoleutbildning instämmer i högre grad att det pågår en global uppvärmning och att den globala uppvärmningen är orsakad av människan, medan de som har en gymnasial utbildning instämmer i lägre grad än övriga.

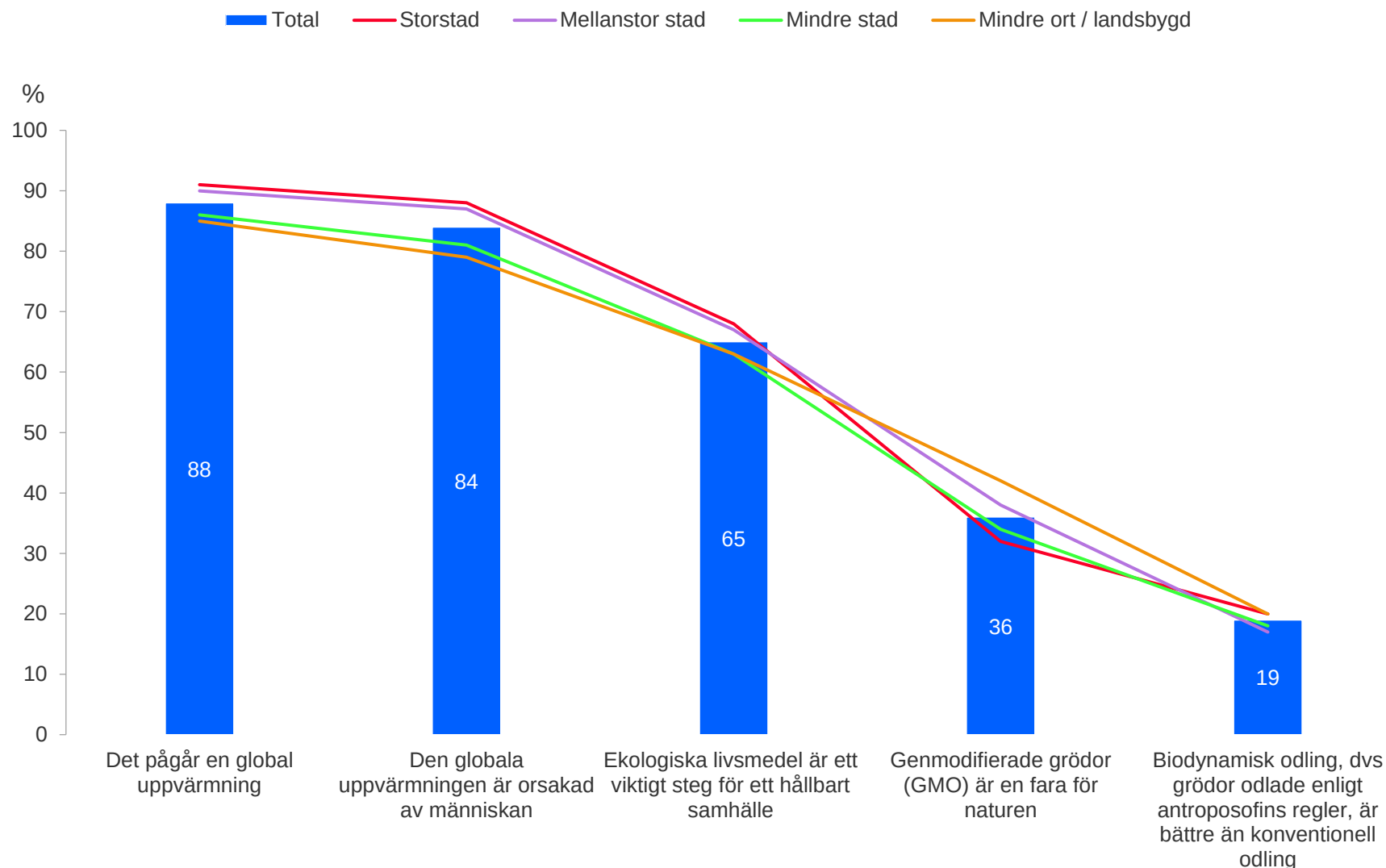

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om miljö - urbanisering

De som bor i större städer är mer övertygade om att det pågår en global uppvärmning och att den globala uppvärmningen är orsakad av människan. Det är även de som bor i mellanstora städer mer övertygade om.

Däremot är personer som bor i en mindre ort/landsbygd mer benägna att tycka att genmodifierade grödor är en fara för naturen, medan de som bor i större städer i högre utsträckning tar avstånd från det påståendet.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om miljö

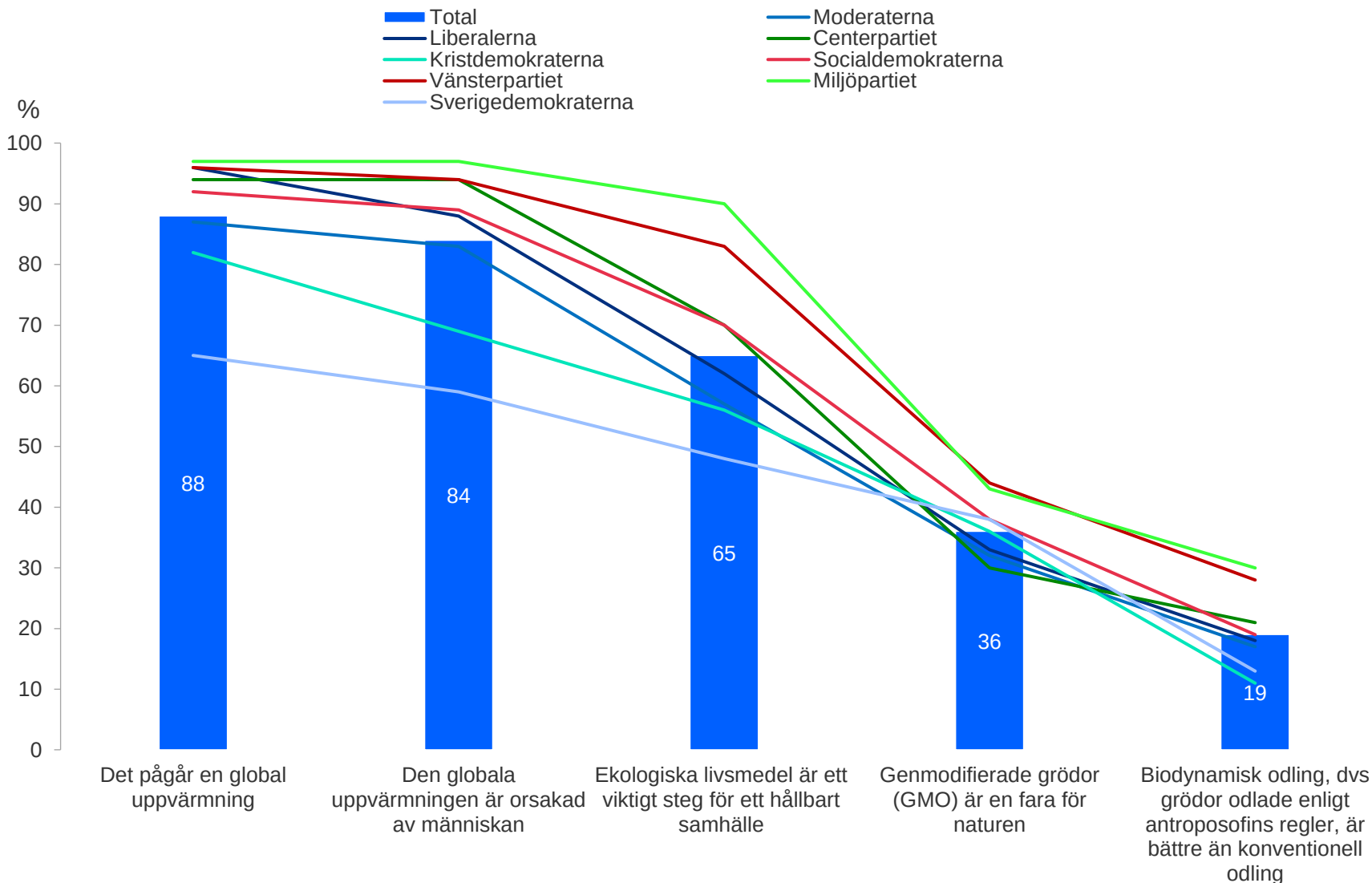
- partisympati

Bland de olika partiernas anhängare finns det flertalet skillnader i hur man instämmer i olika påståenden kopplat till miljö. Anhängare till Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna är mindre benägna att instämma i att det pågår en global uppvärmning och att den är orsakad av människan. Det tycker däremot anhängare till Centerpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i högre utsträckning. Även anhängare till Liberalerna är mer benägna att instämma i det förstnämnda.

Anhängare till Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Moderaterna är även mindre benägna att tycka att ekologiska livsmedel är ett viktigt steg för ett hållbart samhälle. Det anser däremot sympatisörer för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i högre utsträckning.

Att biodynamisk odling är bättre än konventionell tycker Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas väljare i lägre utsträckning, medan Miljöpartiets och Vänsterpartiets väljare anser det i högre utsträckning.

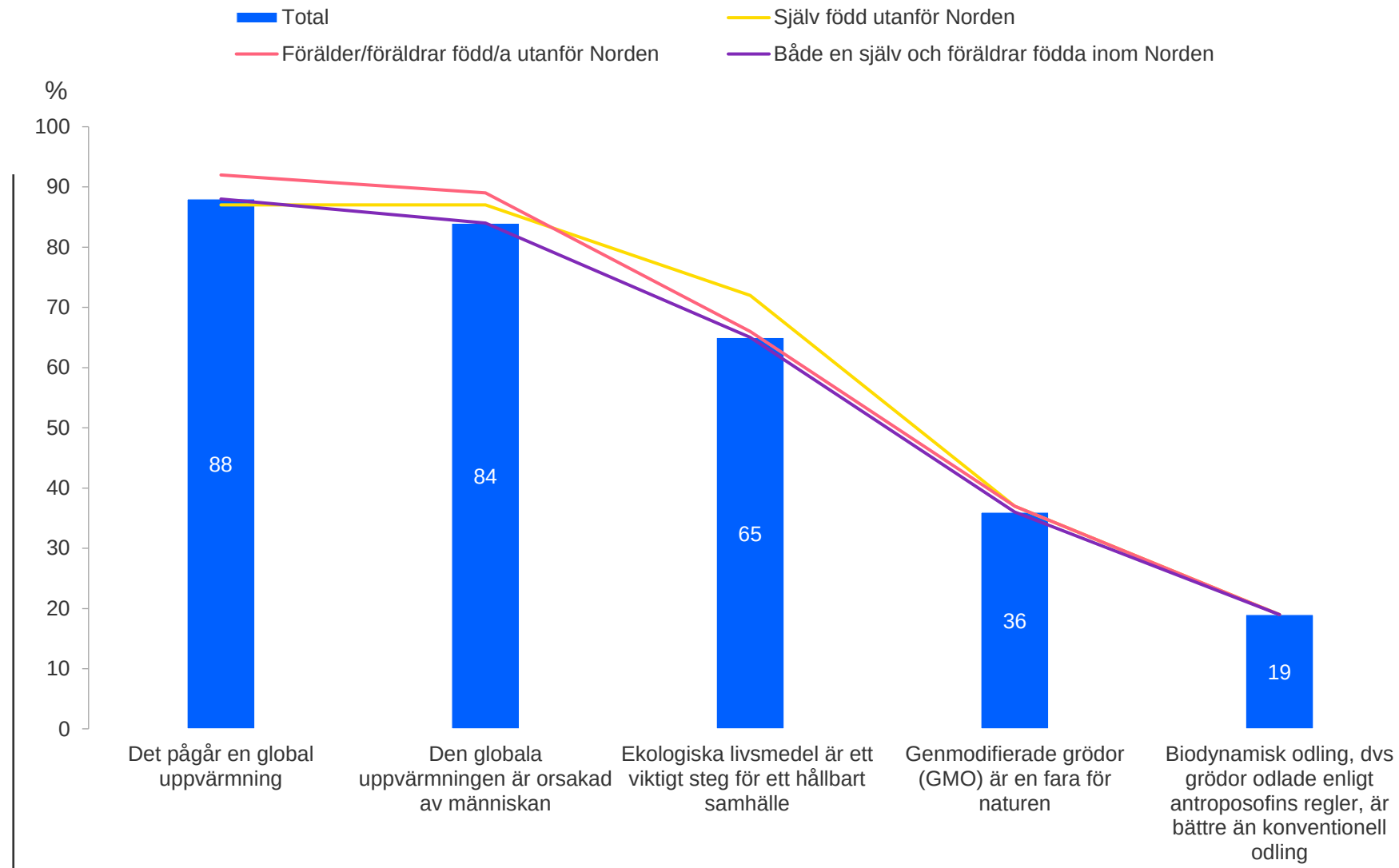
Anhängare till Miljöpartiet och Vänsterpartiet sticker ut som de grupper som svarat högst instämmande på samtliga påståenden.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om miljö - ursprung

Vilket ursprung man har tycks inte påverka allt för mycket gällande hur väl man instämmer i de testade påståendena om miljö. Vad som sticker ut här är att de som har en eller två föräldrar födda utanför Norden instämmer i högre utsträckning att den globala uppvärmningen är orsakad av människan.

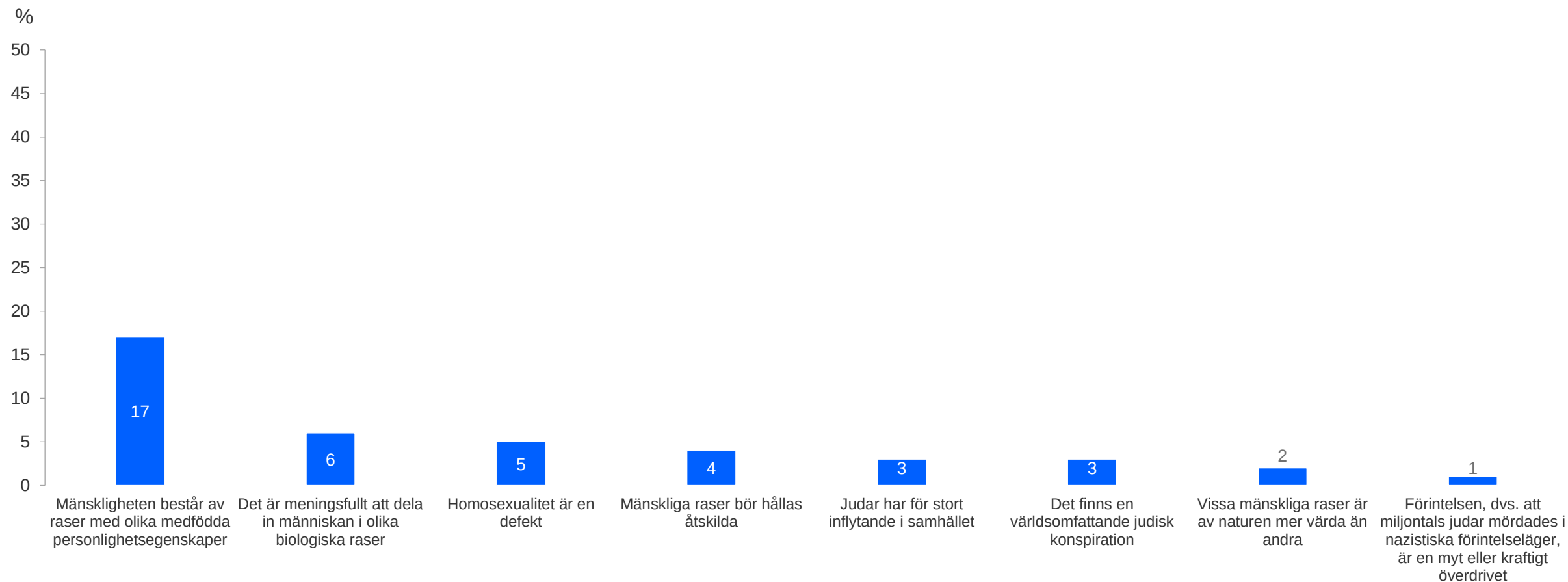

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

2

Påståenden om människan

Påståenden om människan - allmänheten

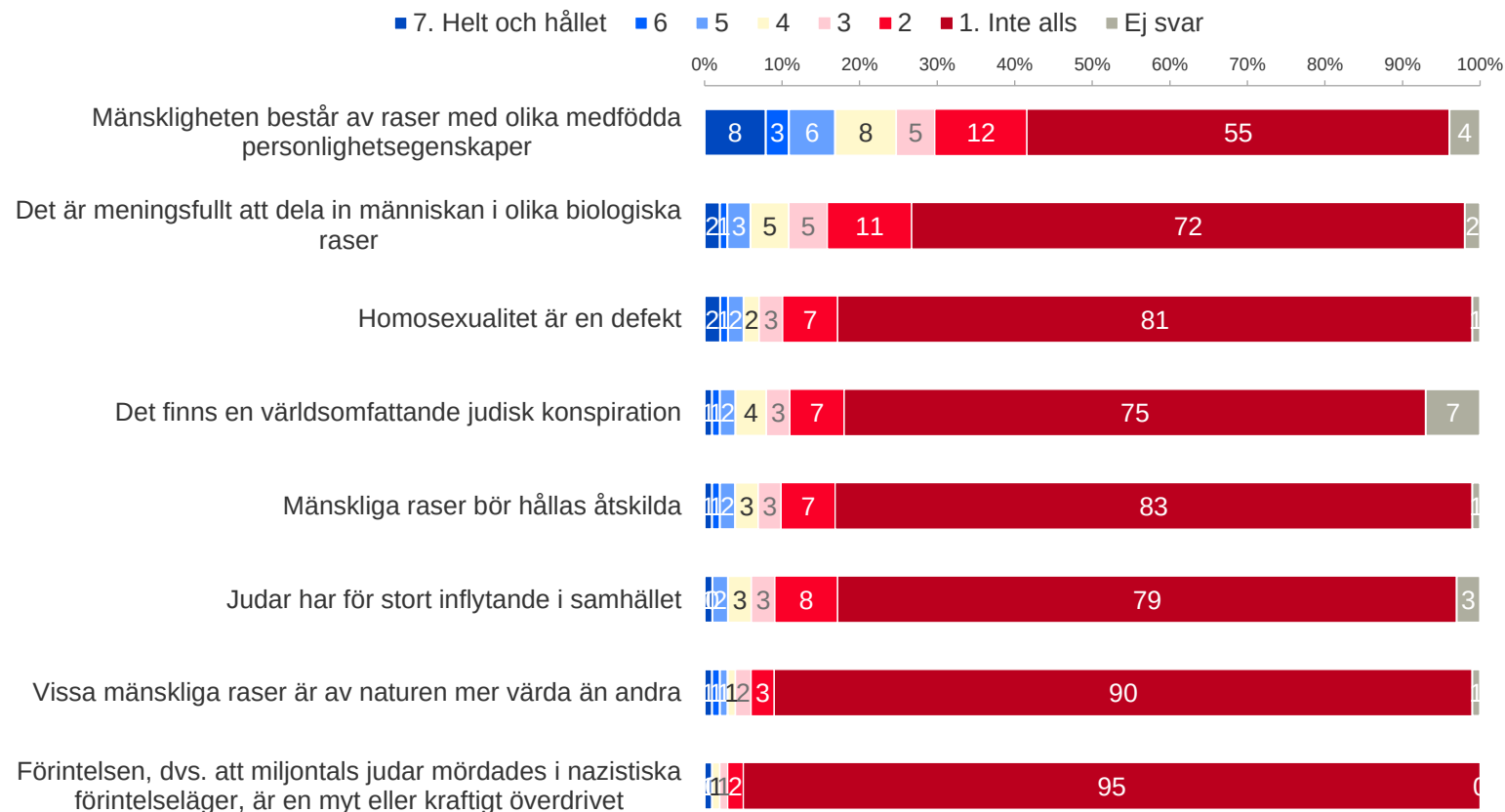

Påståenden om människan - allmänheten

17% av svenskarna instämmer i att mänskligheten består av raser med olika medfödda personlighetsegenskaper. Samtidigt är det betydligt fler (72%) som inte instämmer, och drygt hälften av svenskarna tar tydligt avstånd från påståendet (55%).

6% tycker att det är meningsfullt att dela in människan i olika biologiska raser, men även gällande detta är det betydligt fler som inte instämmer (88%).

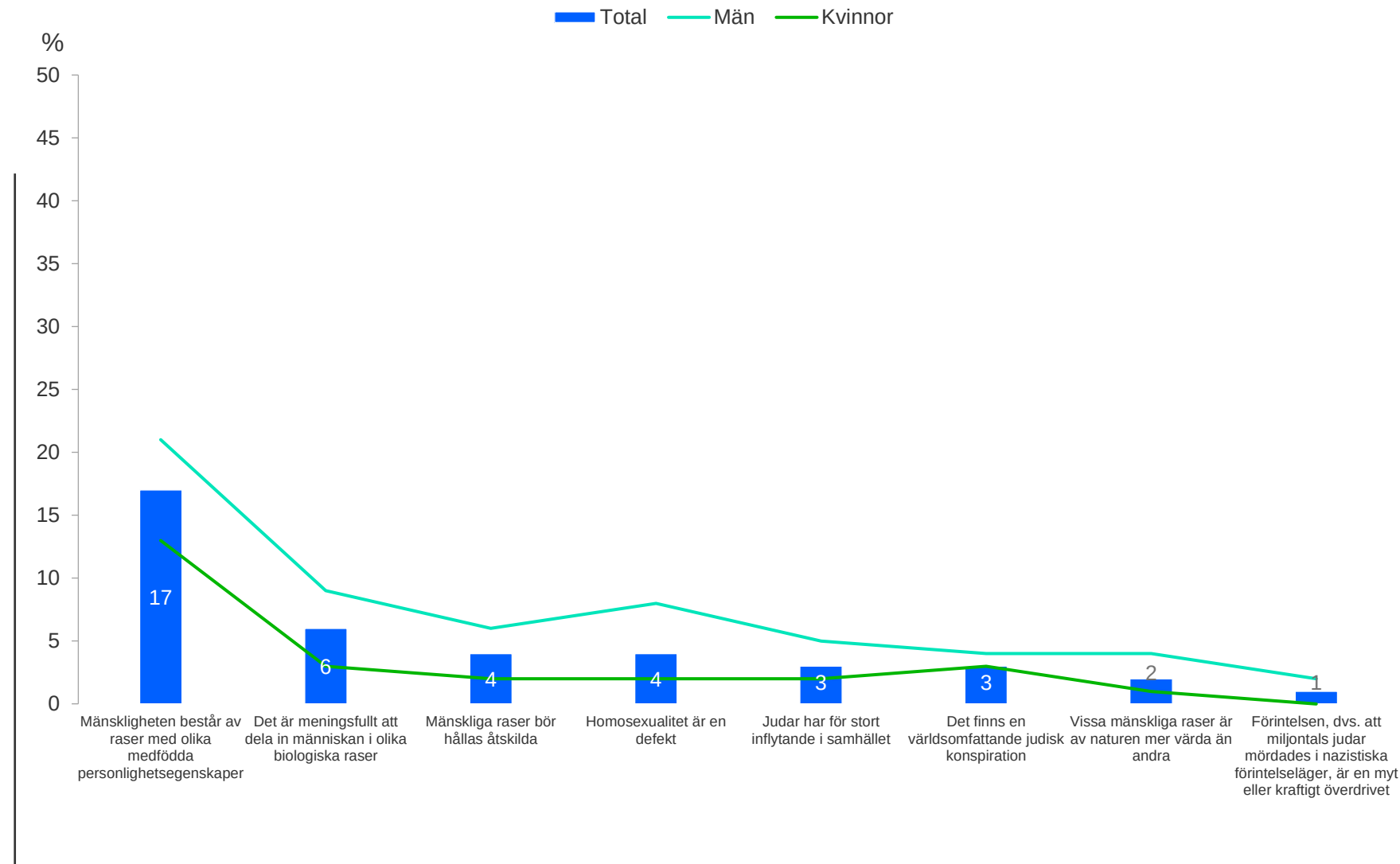
5% menar att homosexualitet är en defekt men motståndet mot detta påstående är ännu starkare (91%).

Påståenden om människan - kön

Det finns en genomgående skillnad mellan män och kvinnor i hur man instämmer i frågor kopplade till mänsklighet och raser.

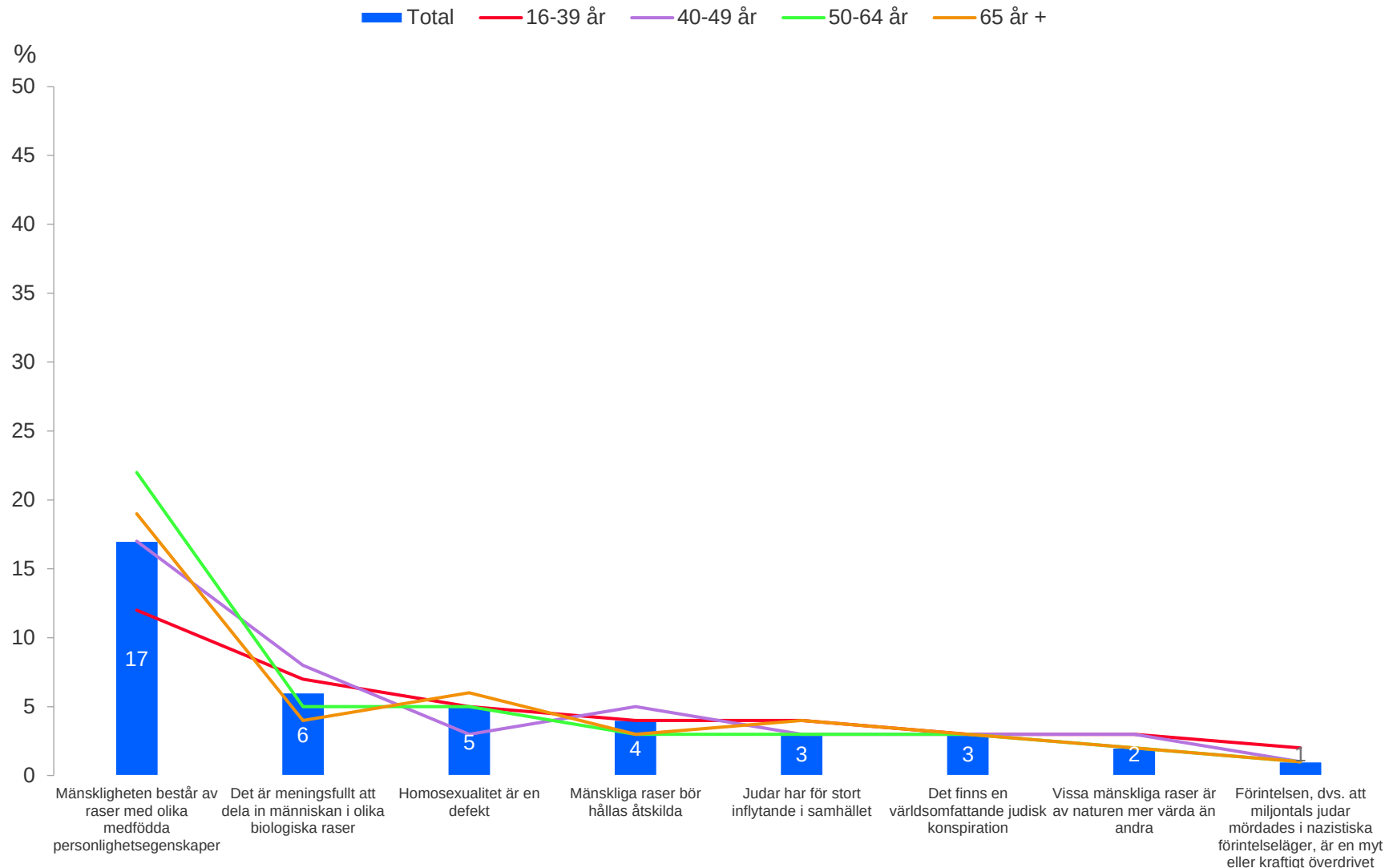
Män instämmer i signifikant högre utsträckning i nästan samtliga påståenden. Ett undantag är när det gäller skillnader i uppfattningen om att det finns en världsomfattande judisk konspiration.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om människan - ålder

Skillnad bland åldersgrupper syns i hur väl man instämmer om mänskligheten består av raser med olika medfödda personlighets-egenskaper. Jämfört med övriga instämmer personer i åldrarna 50-64 år i högre utsträckning. Den yngsta gruppen 16-39 år instämmer däremot i lägre utsträckning. Samma grupp (16-39 år) instämmer däremot i högre utsträckning att det är meningsfullt att dela in människan i olika biologiska raser. Den äldsta gruppen (65 år +) instämmer i lägre utsträckning. Gruppen 40-49 år instämmer i högre utsträckning att mänskliga raser bör hållas åtskilda.

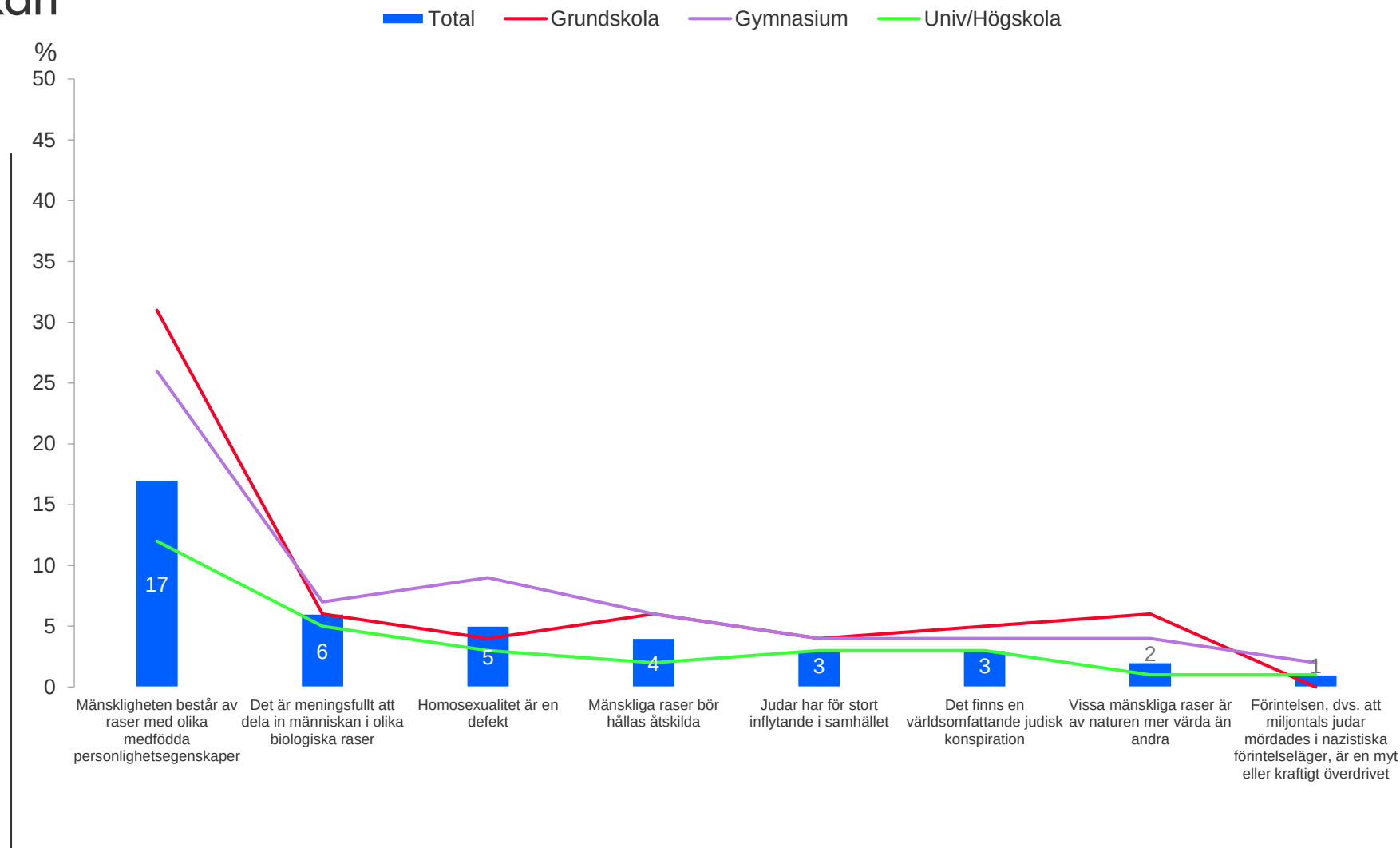

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om människan - utbildning

De personer som har en grundskoleutbildning eller gymnasieutbildning som högsta utbildning är mer benägna att tycka att mänskligheten består av raser med olika medfödda personlighetsegenskaper och att vissa mänskliga raser är av naturen mer värda.

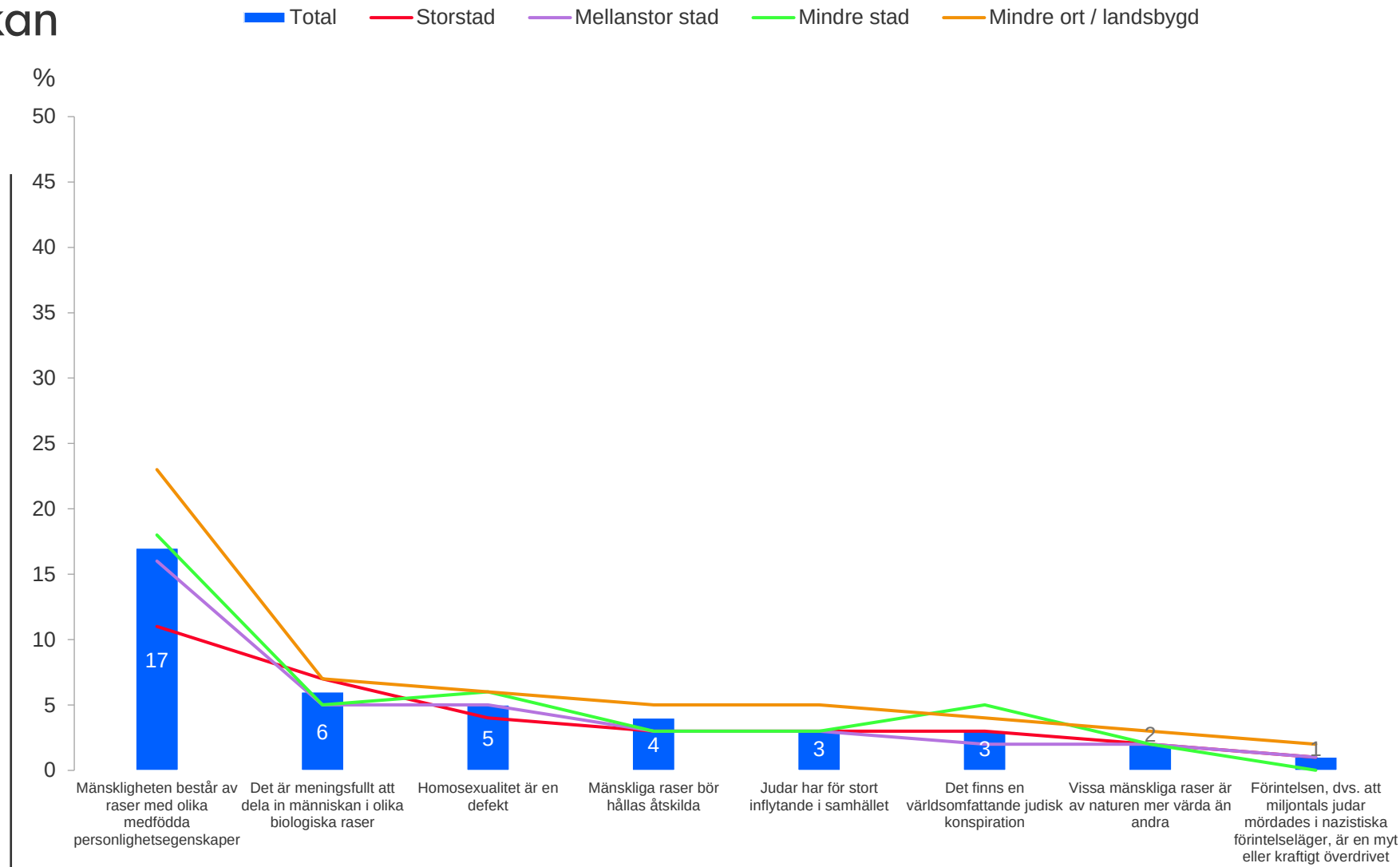
De med gymnasieutbildning tycker även i högre utsträckning att homosexualitet är en defekt, att judar har för stort inflytande i samhället och att mänskliga raser bör hållas åtskilda.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om människan - urbanisering

De som bor i mindre ort eller på landsbygden tycker i högre utsträckning att mänskligheten består av raser med olika medfödda personlighetsegenskaper, att mänskliga raser bör hållas åtskilda samt att judar har för stort inflytande i samhället.

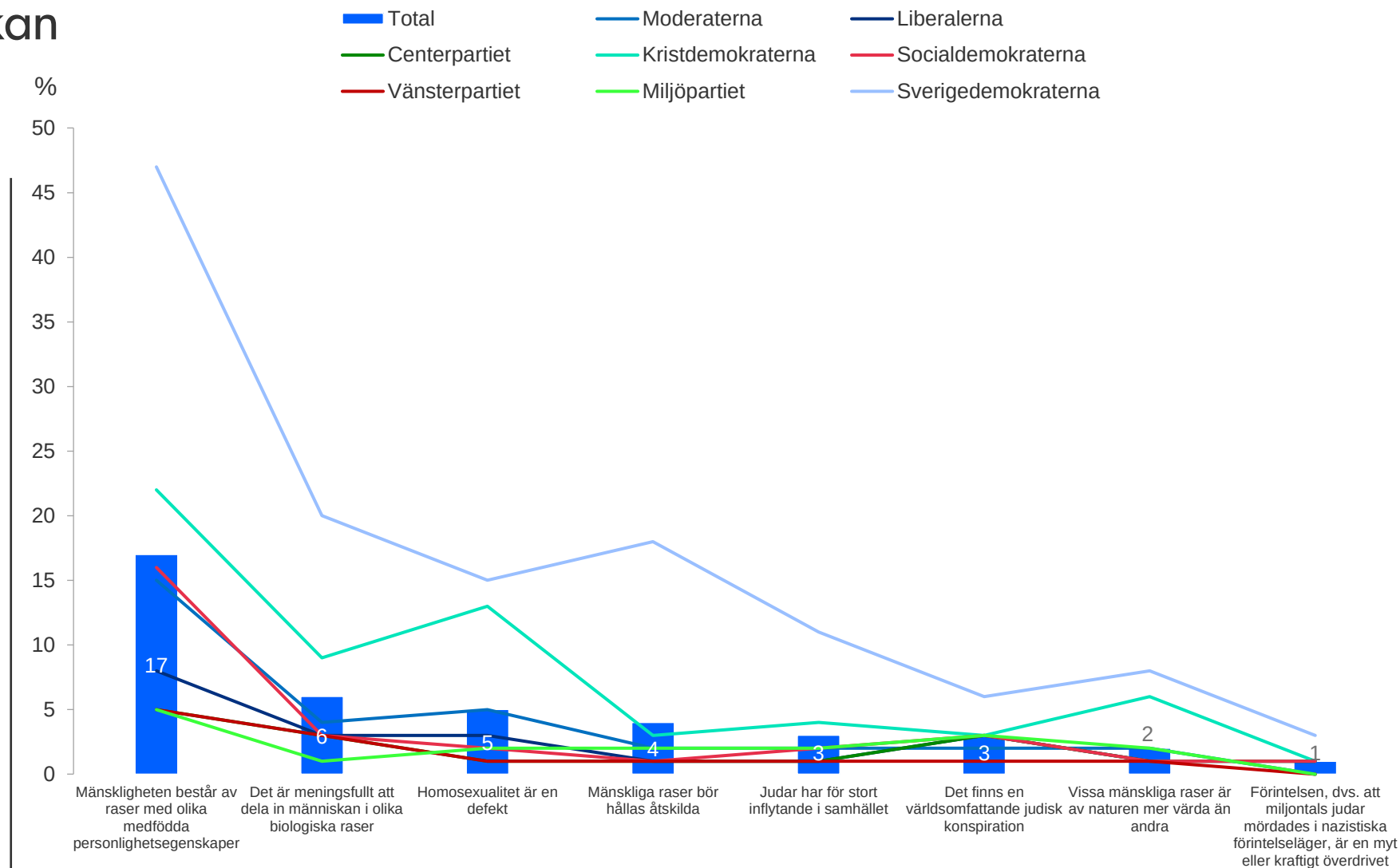

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om människan - partisympati

Sverigedemokraternas sympatisörer instämmer i högre utsträckning i samtliga testade påståenden. Kristdemokraterna instämmer i högre utsträckning än genomsnittet att vissa mänskliga raser är av naturen mer värda än andra och att homosexualitet är en defekt.

Anhängare till Liberalerna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet instämmer i lägre utsträckning att mänskligheten består av raser med olika medfödda personlighetsegenskaper.

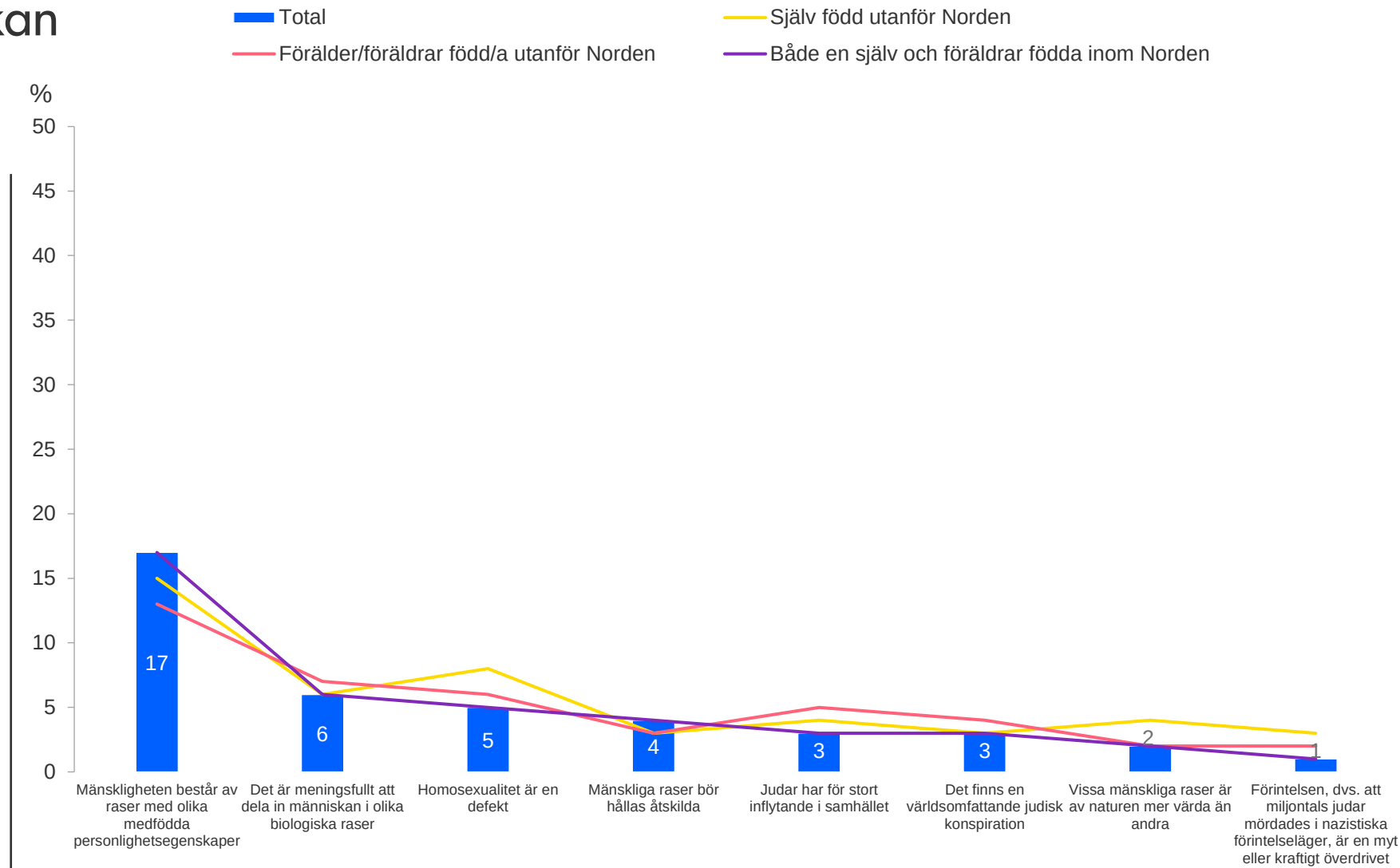

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om människan

- ursprung

Vilket ursprung man har tycks inte påverka hur väl man instämmer i de olika påståendena om människan. Mellan de olika grupperna finns inga signifikanta skillnader.

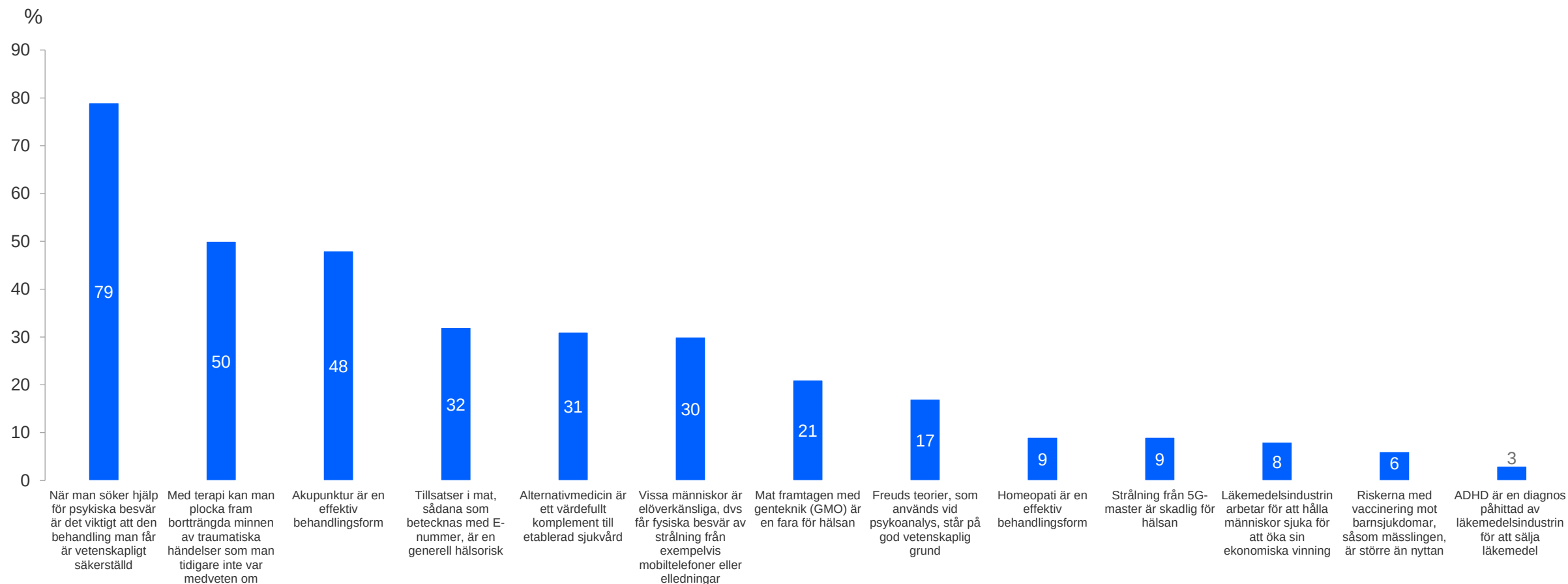

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

3

Påståenden om hälsa & sjukdom

Påståenden om hälsa & sjukdom - allmänheten

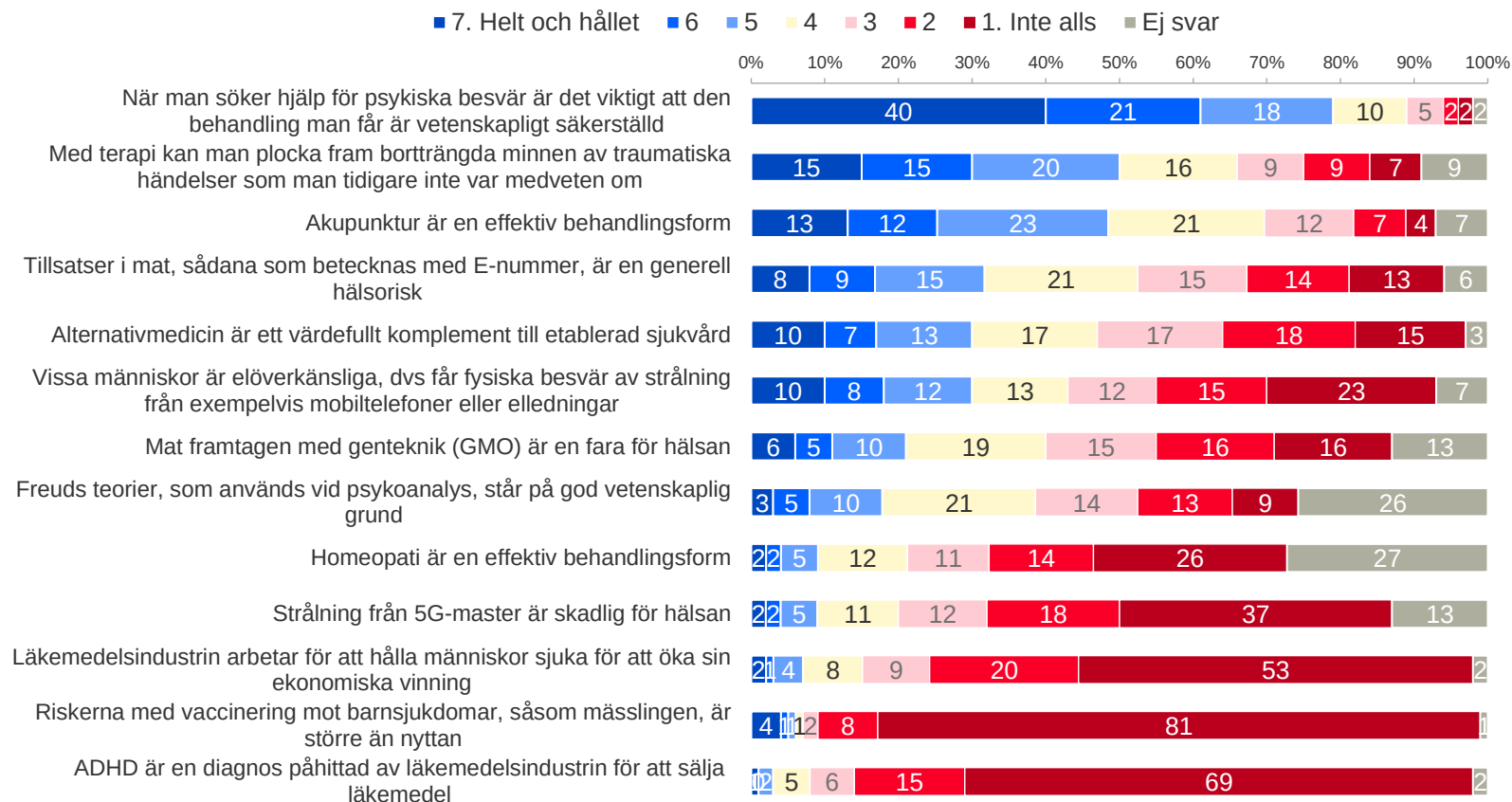
Påståenden om hälsa & sjukdom - allmänheten

8 av 10 (79%) av svenskarna tycker att det är viktigt att den behandling man får är vetenskapligt säkerställd när man söker hjälp för psykiska besvär.

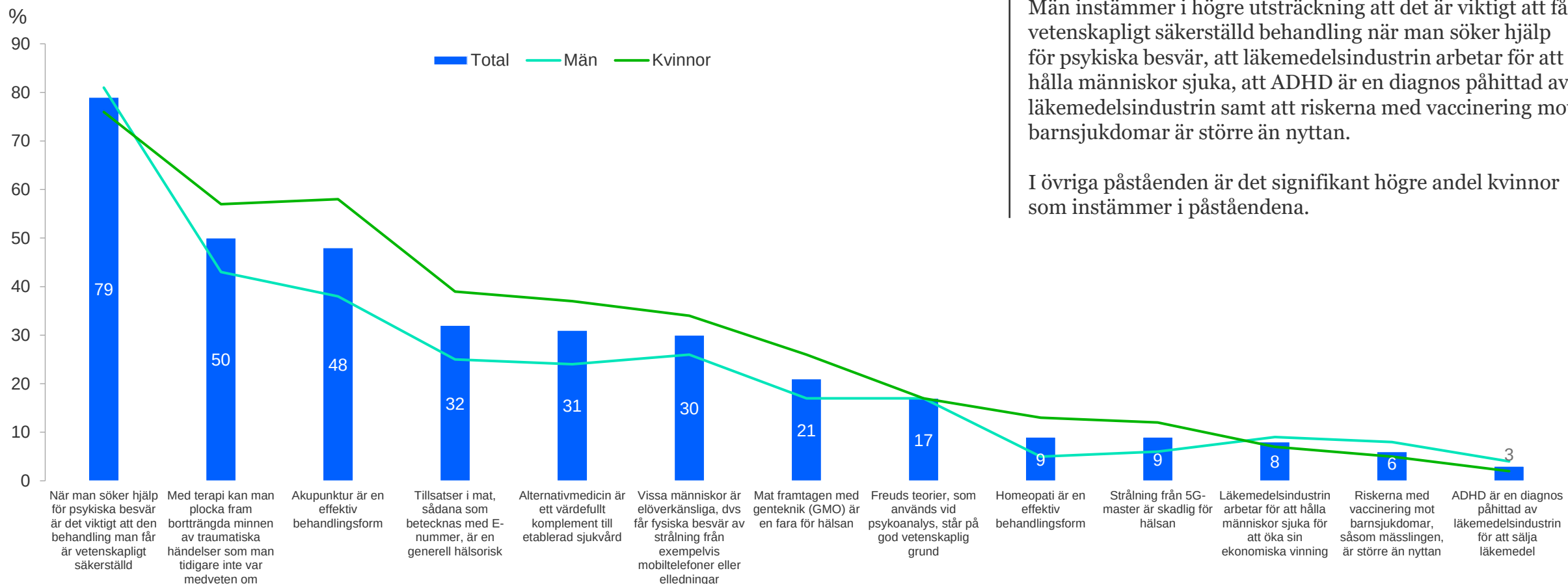
Hälften (50%) av svenskarna anser att man med terapi kan plocka fram bortträngda minnen av traumatiska händelser som man tidigare inte var medveten om. Nästan lika många (48%), tycker att akupunktur är en effektiv behandlingsform.

Ungefär var tredje svensk står bakom att tillsatser i mat som betecknas med E-nummer är en generell hälsorisk, att alternativmedicin är ett värdefullt komplement till etablerad sjukvård samt att vissa människor är elöverkänsliga.

Den stora majoriteten (87%) instämmer inte i att ADHD skulle vara en påhittad diagnos. Det finns även ett starkt motstånd till uppfattningen att riskerna med vaccinering skulle vara större än nyttan eller att läkemedelsindustrin arbetar för att göra människor sjuka i syfte att öka sin ekonomiska vinning.

Påståenden om hälsa & sjukdom - kön

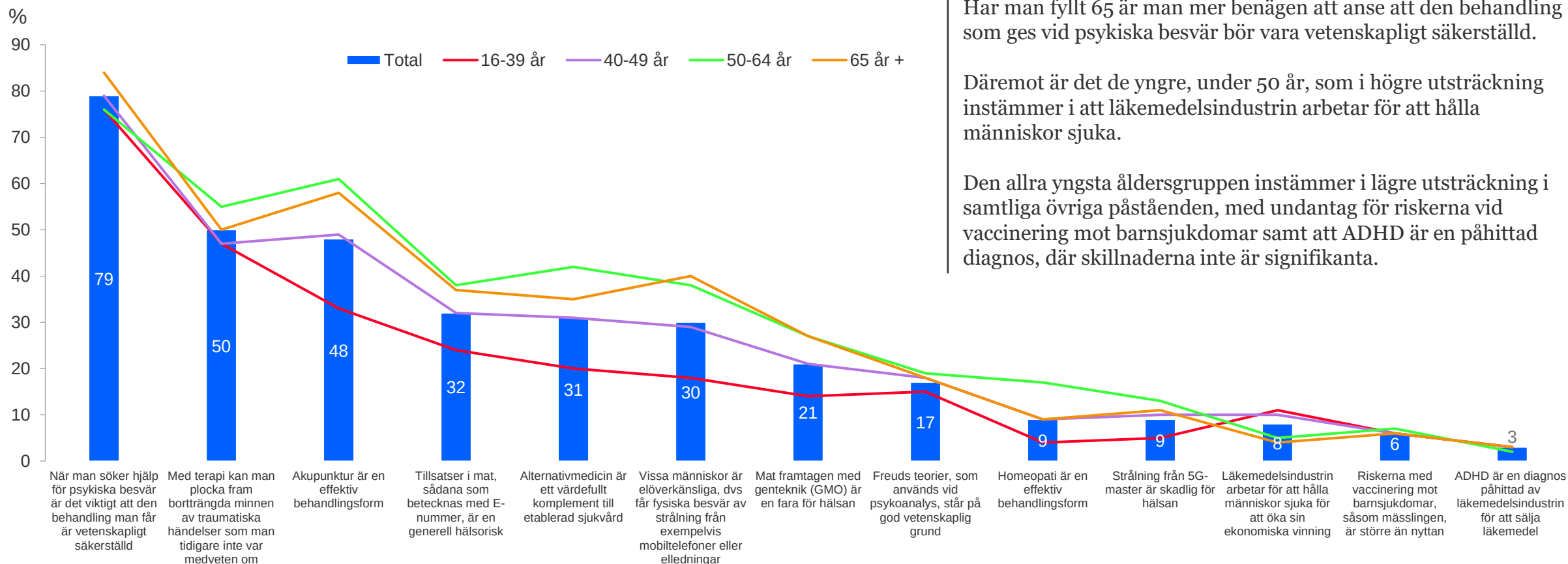
I påståendena om hälsa och sjukdom är samtliga skillnader mellan kvinnor och män signifikanta med undantag för huruvida Freuds teorier står på vetenskaplig grund, där uppfattningen är densamma oavsett kön.

Män instämmer i högre utsträckning att det är viktigt att få vetenskapligt säkerställd behandling när man söker hjälp för psykiska besvär, att läkemedelsindustrin arbetar för att hålla människor sjuka, att ADHD är en diagnos påhittad av läkemedelsindustrin samt att riskerna med vaccinering mot barnsjukdomar är större än nyttan.

I övriga påståenden är det signifikant högre andel kvinnor som instämmer i påståendena.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om hälsa & sjukdom - ålder

I åldersgruppen 50+ är man mer benägen att instämma i att akupunktur är en effektiv behandlingsform, att E-nummer innebär en hälsorisk, att vissa människor är elöverkänsliga samt att mat framtagen med genteknik är en fara för hälsan.

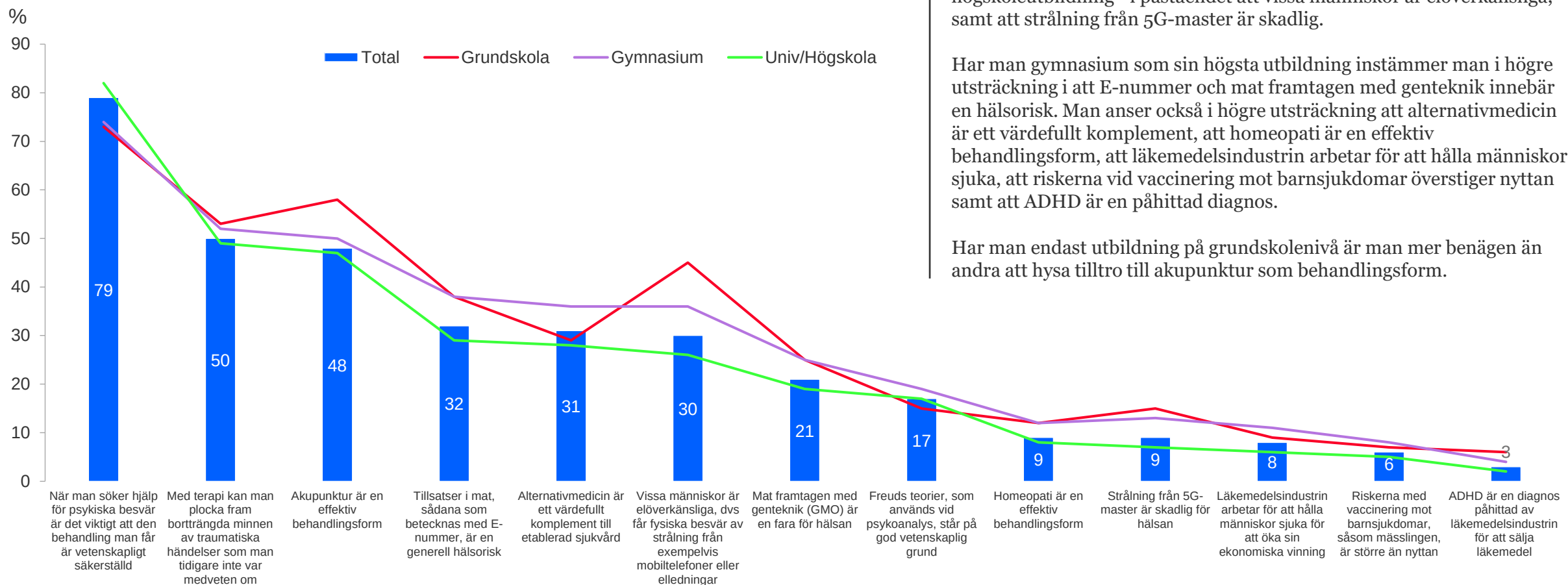
Har man fyllt 65 år är man mer benägen att anse att den behandling som ges vid psykiska besvär bör vara vetenskapligt säkerställd.

Däremot är det de yngre, under 50 år, som i högre utsträckning instämmer i att läkemedelsindustrin arbetar för att hålla människor sjuka.

Den allra yngsta åldersgruppen instämmer i lägre utsträckning i samtliga övriga påståenden, med undantag för riskerna vid vaccinering mot barnsjukdomar samt att ADHD är en påhittad diagnos, där skillnaderna inte är signifikanta.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om hälsa & sjukdom - utbildning

Personer med universitets-/högskoleutbildning instämmer i högre utsträckning i att det är viktigt att den behandling man får när man söker hjälp vid psykiska besvär är vetenskapligt säkerställd.

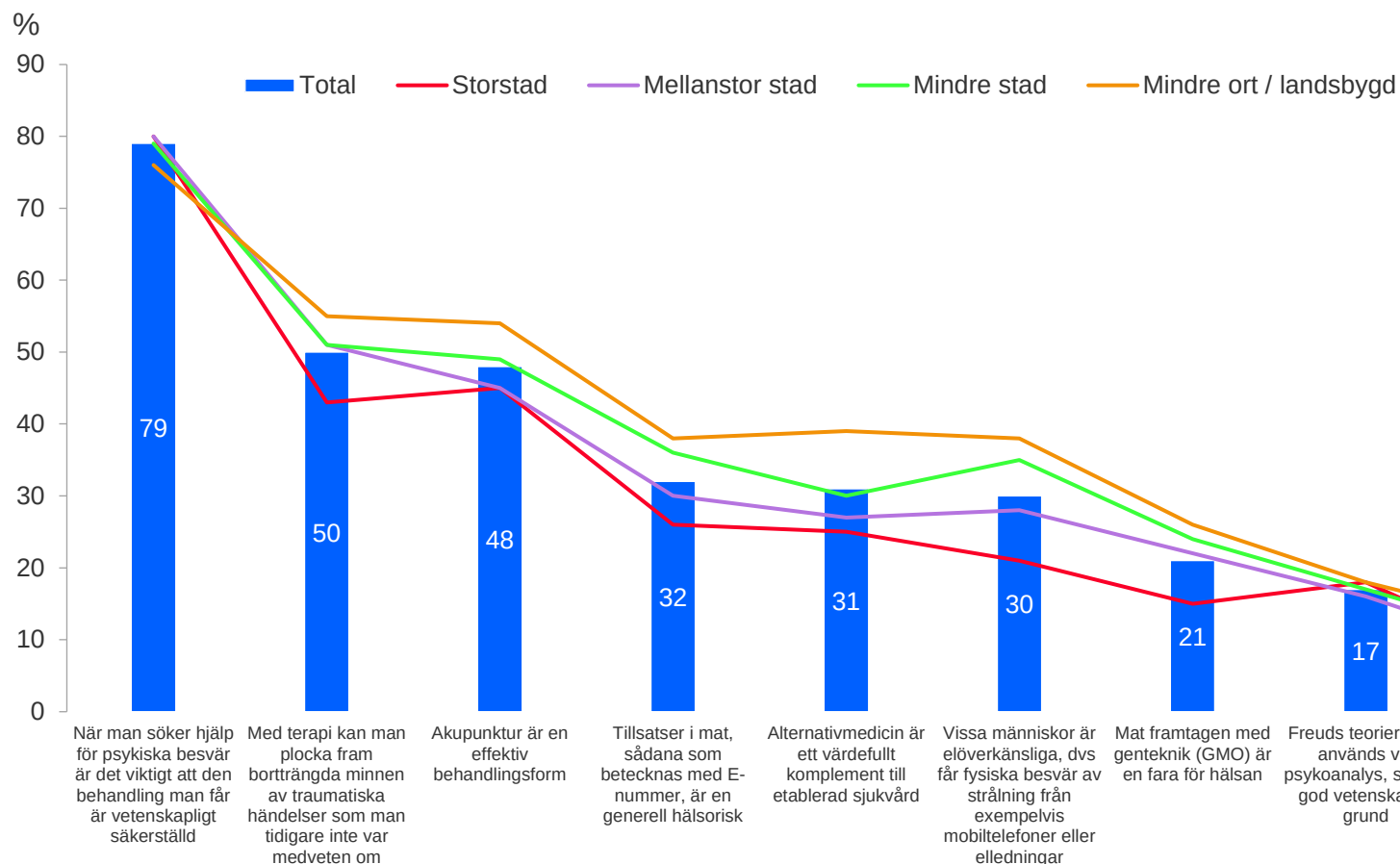
Däremot instämmer man i högre utsträckning - om man inte har en högskoleutbildning - i påståendet att vissa människor är elöverkänsliga, samt att strålning från 5G-master är skadlig.

Har man gymnasium som sin högsta utbildning instämmer man i högre utsträckning i att E-nummer och mat framtagen med genteknik innebär en hälsorisk. Man anser också i högre utsträckning att alternativmedicin är ett värdefullt komplement, att homeopati är en effektiv behandlingsform, att läkemedelsindustrin arbetar för att hålla människor sjuka, att riskerna vid vaccinering mot barnsjukdomar överstiger nyttan samt att ADHD är en påhittad diagnos.

Har man endast utbildning på grundskolenivå är man mer benägen än andra att hysa tilltro till akupunktur som behandlingsform.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om hälsa & sjukdom - urbanisering

Personer som bor i en mindre ort eller på landsbygden är mindre övertygade om att det är viktigt att den behandling man får vid psykiska besvär är vetenskapligt säkerställd.

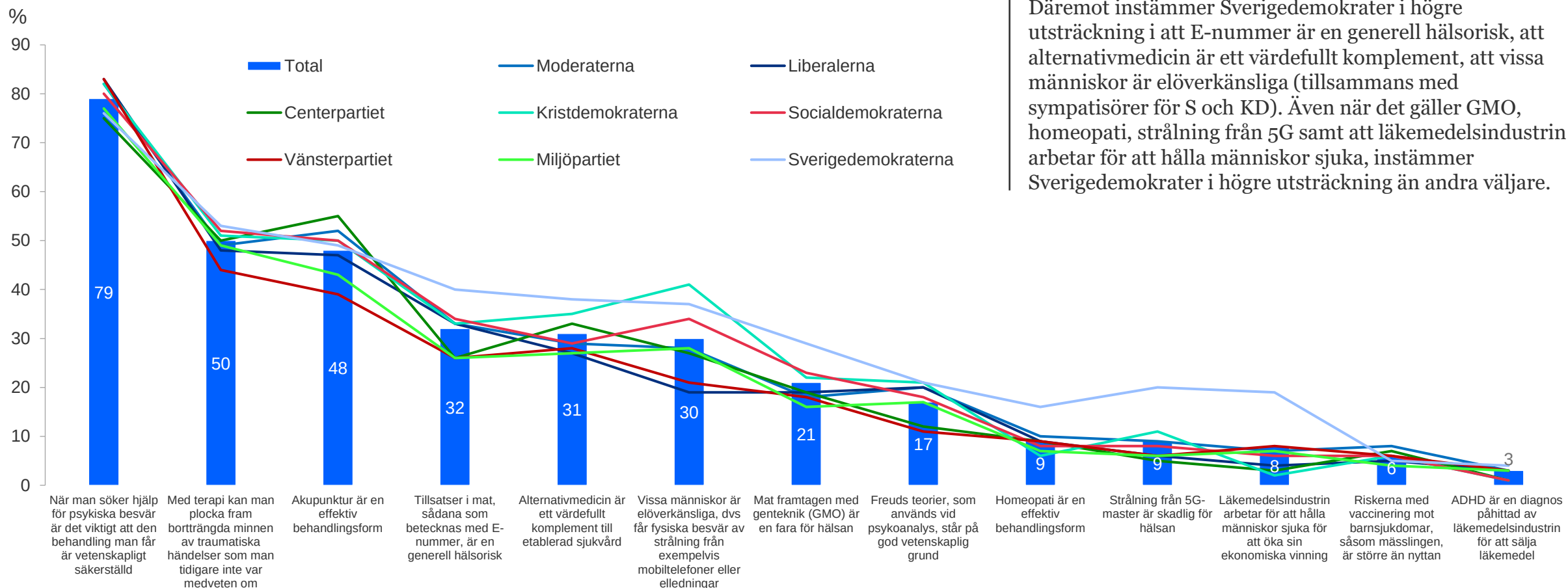
Däremot instämmer man i högre grad i att terapi kan plocka fram bortträngda minnen, att akupunktur är en effektiv behandlingsform, att alternativmedicin är ett värdefullt komplement samt att mat framtagen med genteknik är en fara för hälsan. Tillsammans med personer som bor i mindre stad instämmer man även i högre utsträckning i att vissa människor är elöverkänsliga och att tillsatser i mat (E-nummer) är en hälsorisk.

Boende i storstad instämmer i lägre utsträckning i flera påståenden; de om bortträngda minnen, akupunktur, E-nummer, alternativmedicin, elöverkänslighet, GMO, homeopati samt strålning från 5G-master.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om hälsa & sjukdom

- partisympati

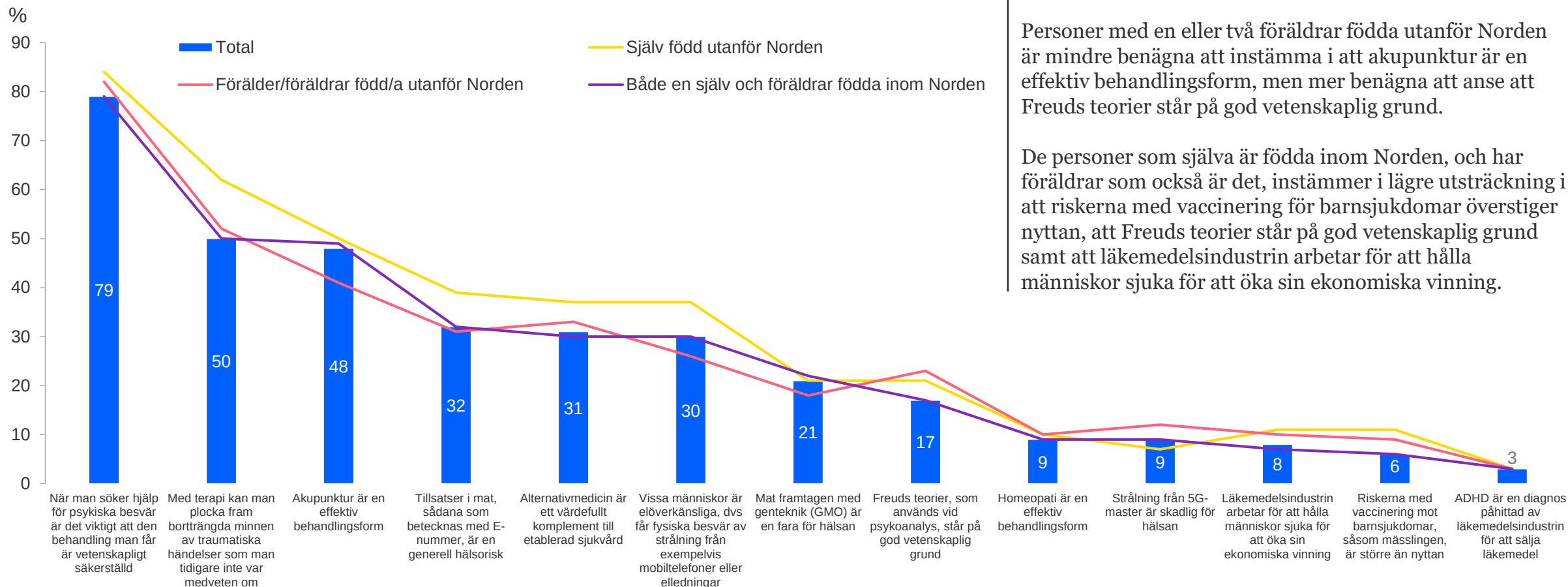
Centerpartiets och Sverigedemokraternas sympatisörer instämmer i lägre utsträckning i att det är viktigt att den behandling man får om man söker hjälp för psykiska besvär är vetenskapligt säkerställd.

Däremot instämmer Sverigedemokrater i högre utsträckning i att E-nummer är en generell hälsorisk, att alternativmedicin är ett värdefullt komplement, att vissa människor är elöverkänsliga (tillsammans med sympatisörer för S och KD). Även när det gäller GMO, homeopati, strålning från 5G samt att läkemedelsindustrin arbetar för att hålla människor sjuka, instämmer Sverigedemokrater i högre utsträckning än andra väljare.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om hälsa & sjukdom

- ursprung

De personer som själva är födda utanför Norden är mer övertygade om att man med terapi kan plocka fram bortträngda minnen. De är också överrepresenterade i att tycka att riskerna med vaccinering mot barnsjukdomar är större än nyttan.

Personer med en eller två föräldrar födda utanför Norden är mindre benägna att instämma i att akupunktur är en effektiv behandlingsform, men mer benägna att anse att Freuds teorier står på god vetenskaplig grund.

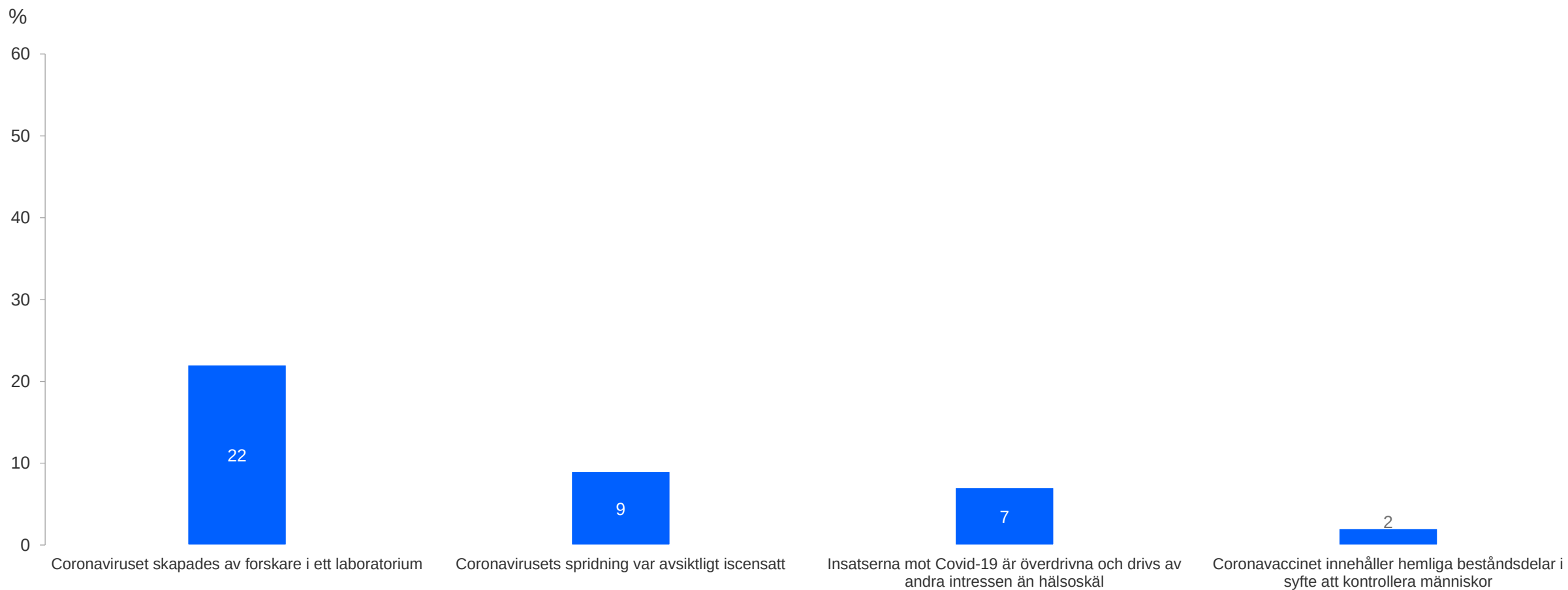
De personer som själva är födda inom Norden, och har föräldrar som också är det, instämmer i lägre utsträckning i att riskerna med vaccinering för barnsjukdomar överstiger nyttan, att Freuds teorier står på god vetenskaplig grund samt att läkemedelsindustrin arbetar för att hålla människor sjuka för att öka sin ekonomiska vinning.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

3.1

Påståenden om corona

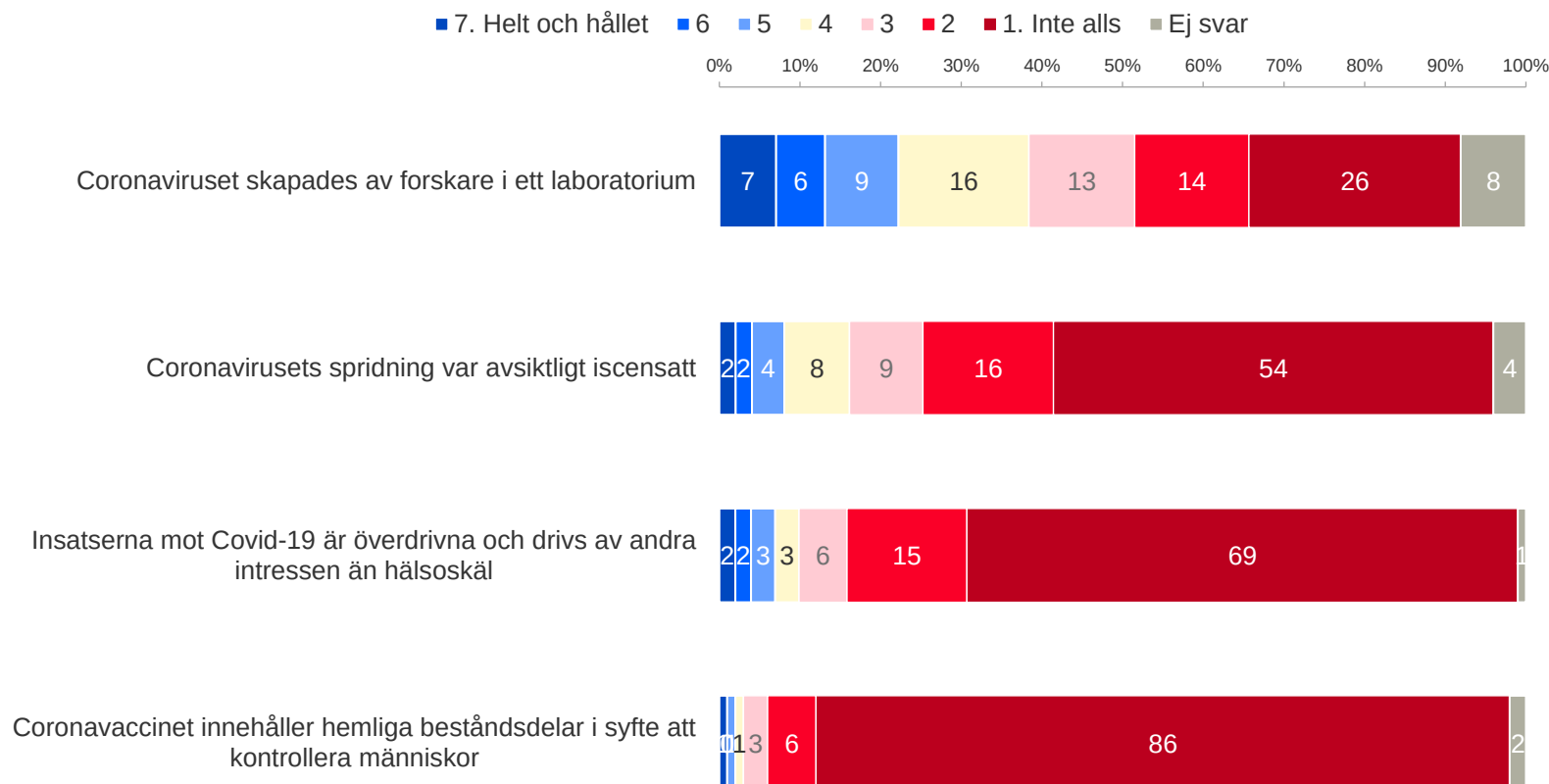
Påståenden om corona - allmänheten

Påståenden om corona - allmänheten

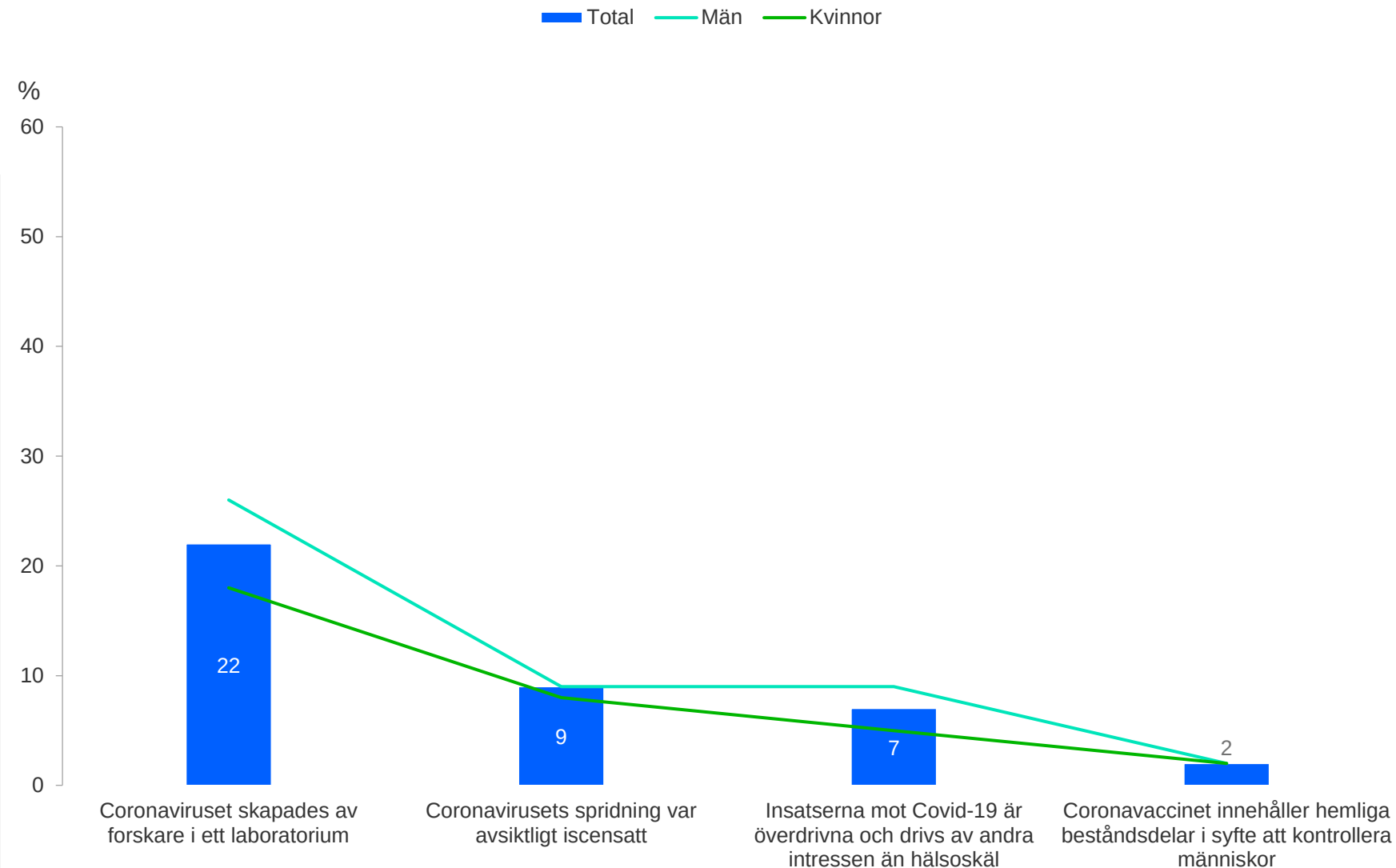
Var femte svensk (22%) instämmer i påståendet att coronaviruset skapades av forskare i ett laboratorium, medan var tionde (9%) anser att dess spridning också var avsiktligt iscensatt.

Det stora flertalet svenskar instämmer inte i att insatserna mot covid-19 är överdrivna och drivs av andra intressen än hälsoskäl (89%) eller att coronavaccinet innehåller hemliga beståndsdelar i syfte att kontrollera människor (95%)

Påståenden om corona - kön

Att coronaviruset skapades av forskare i ett laboratorium anser män i betydligt högre utsträckning än kvinnor (26% jmf med 18%). På motsvarande sätt är det en dubbelt så hög andel män (9%) jämfört med kvinnor (5%) som tycker att insatserna mot covid-19 är överdrivna och drivs av andra intressen än hälsoskäl.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

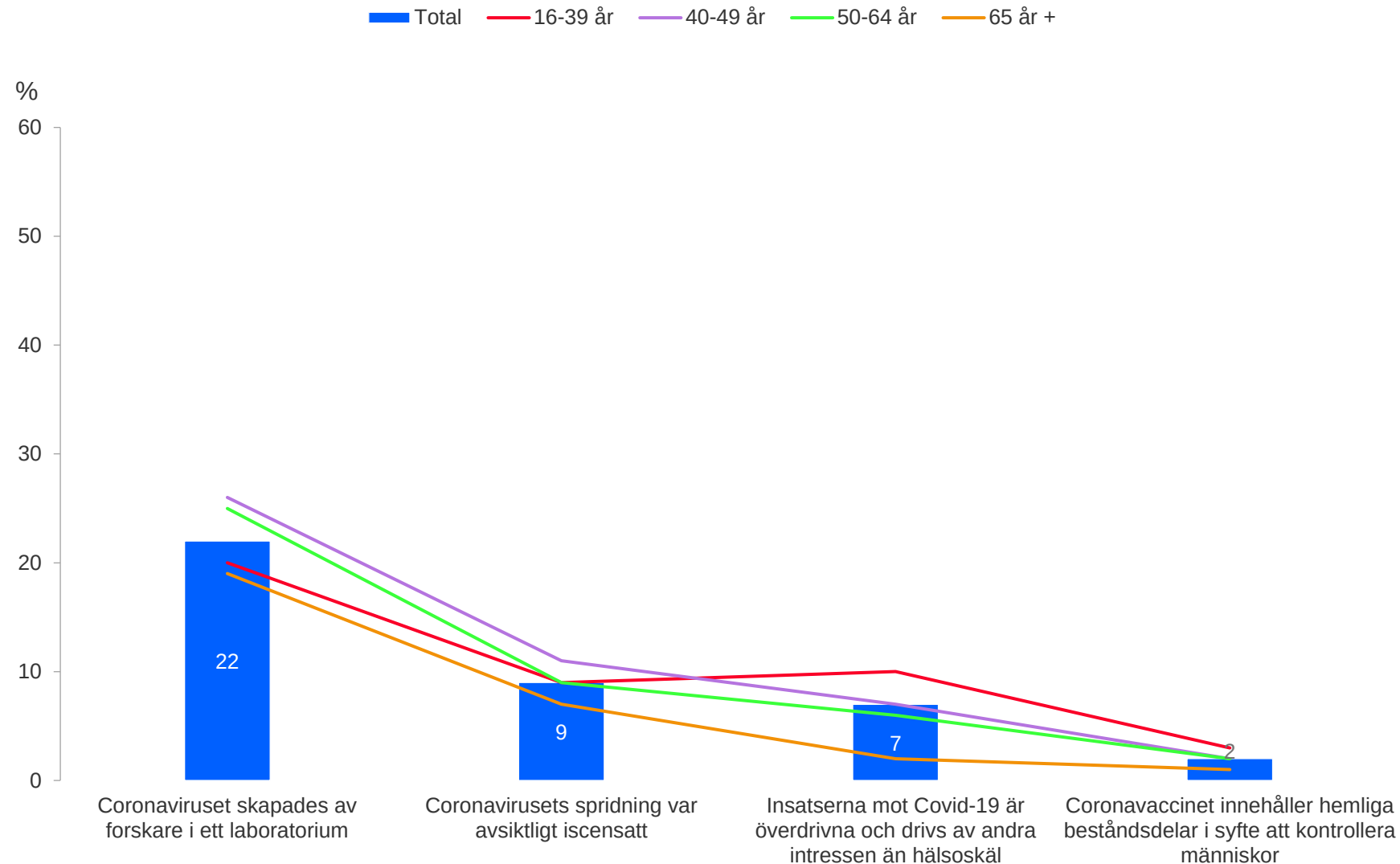
Påståenden om corona - ålder

Även när det gäller åldersgrupper skiljer sig inställningen till påståendena om corona.

Att coronaviruset skapades av forskare i ett laboratorium är personer i åldern 40-64 år mer övertygade om jämfört med andra åldersgrupper. I ålderskategorin 40-49 år man också mer benägen att instämma i att virusets spridning var avsiktligt iscensatt.

Däremot är det främst den yngsta åldersgruppen som instämmer i att insatserna mot covid-19 är överdrivna och drivs av andra intressen än hälsoskäl.

Minst benägna att instämma i att forskare skapat coronaviruset och att spridningen var avsiktligt iscensatt är de äldsta. De är även den åldersgrupp som inte tycker att insatserna mot covid-19 varit överdrivna.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

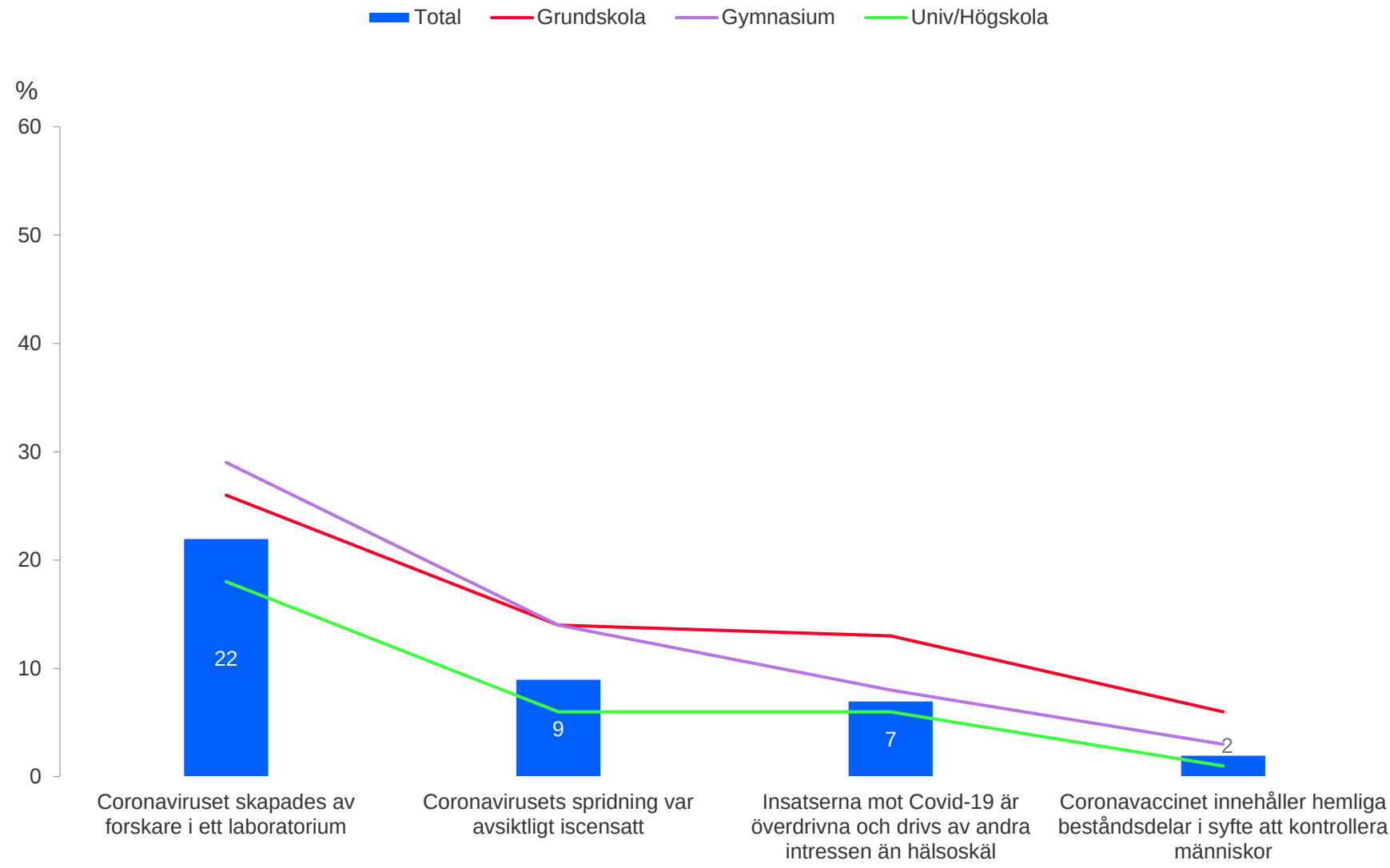
Påståenden om corona - utbildning

Har man en högre utbildning (universitet/högskola) tar man i högre utsträckning avstånd till samtliga testade påståenden vad gäller corona - att viruset skapades av forskare i ett laboratorium, att virusets spridning var avsiktligt iscensatt, att insatserna varit överdrivna och drivits av andra intressen än hälsoskäl samt att coronavaccinet innehåller hemliga beståndsdelar i syfte att kontrollera människor.

Personer med gymnasieutbildning är mer benägna att instämma i att coronaviruset skapades i ett laboratorium och att dess spridning var iscensatt.

Har man utbildning på grundskolenivå är man mer benägen att tro att coronaviruset innehåller hemliga beståndsdelar.

Grundskola och gymnasium sticker också ut när det gäller att tycka att insatserna mot covid-19 varit överdrivna och drivs av andra skäl än hälsointressen.

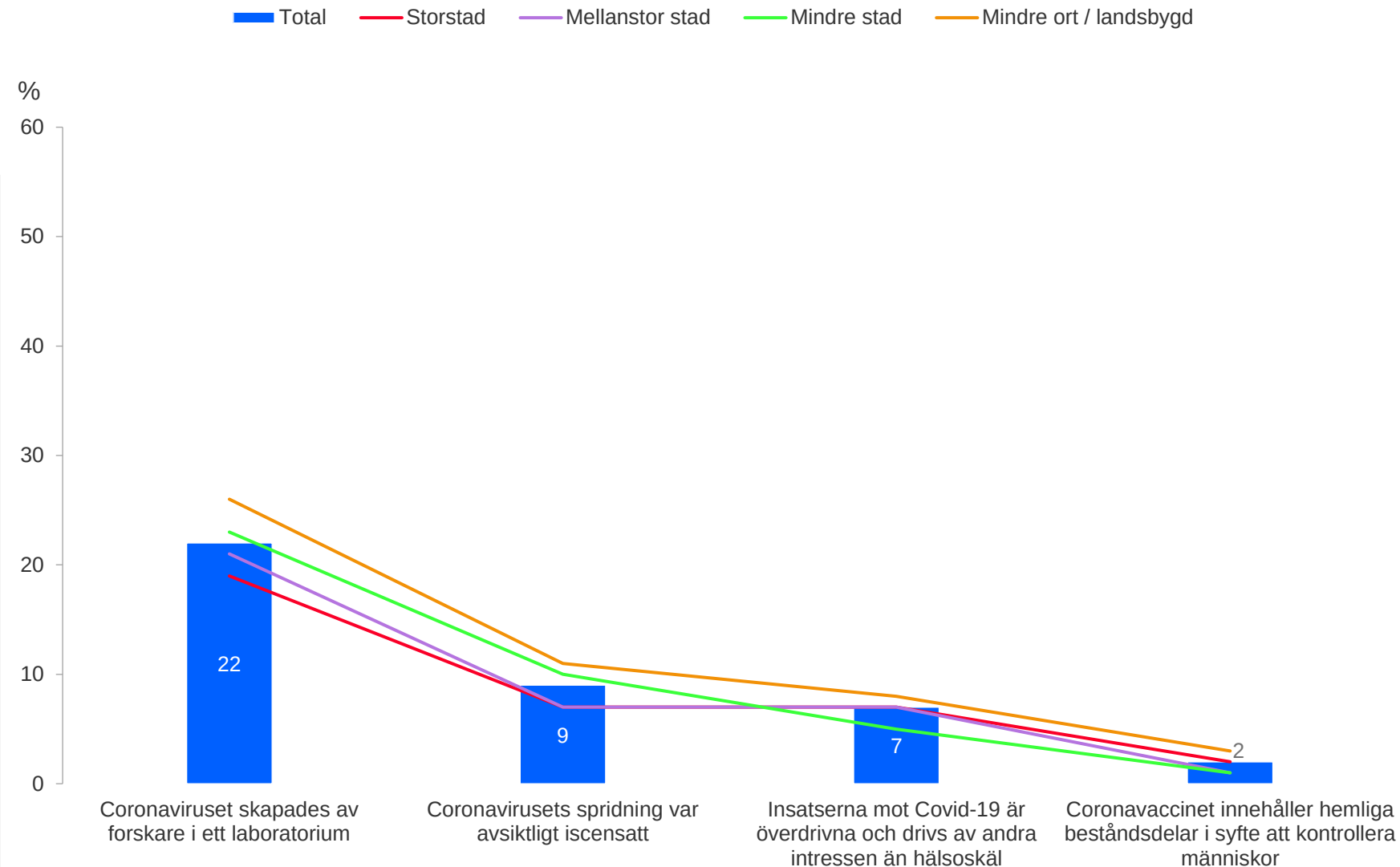

Skilnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om corona - urbanisering

Personer som bor i mindre orter eller på landsbygden är mer övertygade om samtliga påståenden gällande corona och insatser mot covid-19

Personer som bor i storstad tror i lägre utsträckning att coronaviruset skapats av forskare i ett laboratorium samt att dess spridning var avsiktligt iscensatt. Det sistnämnda delar de med personer i mellanstor stad.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om corona - partisympati

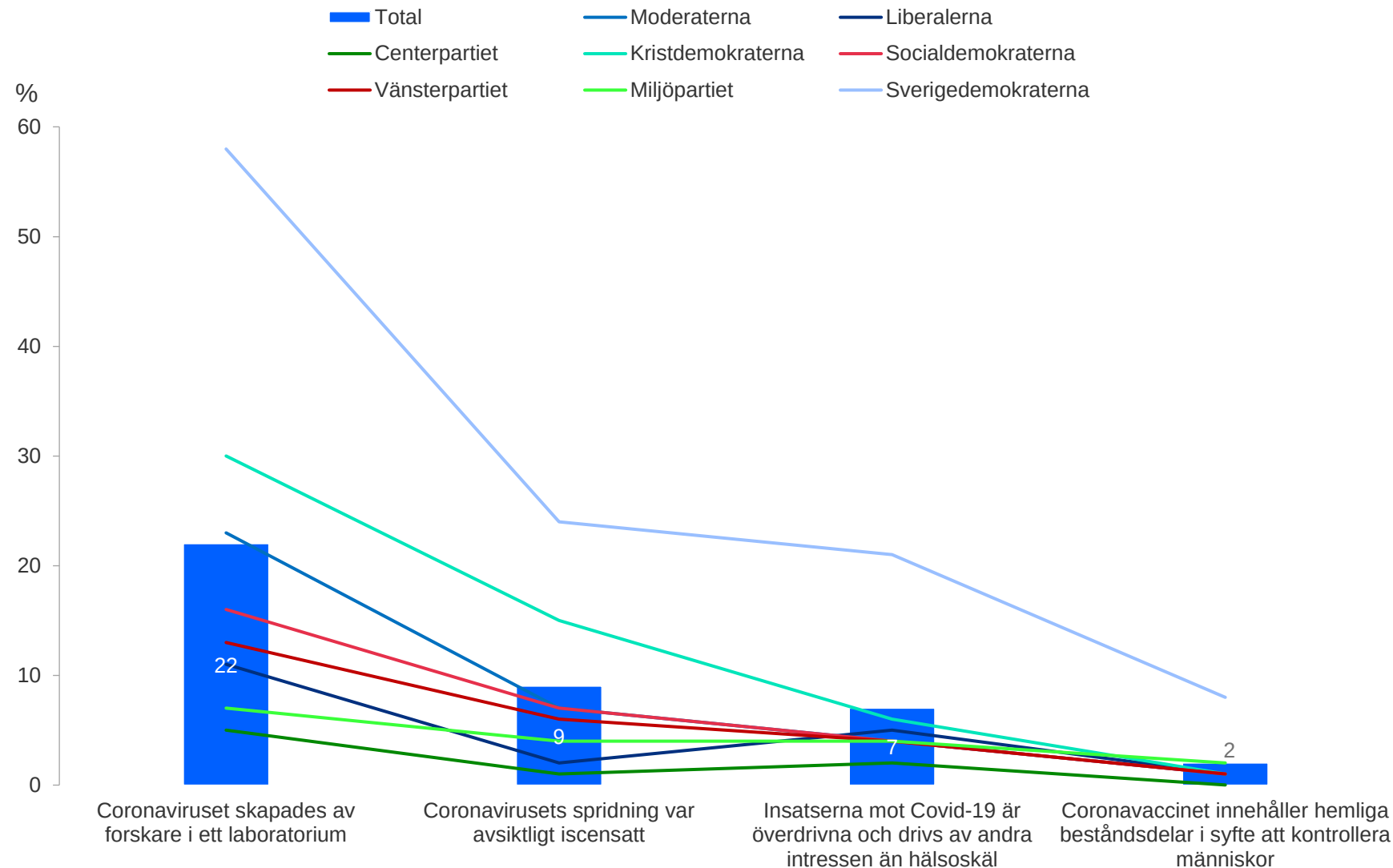
Sverigedemokraternas sympatisörer instämmer i högre grad att coronaviruset skapades av forskare i ett laboratorium, att spridningen av viruset var avsiktligt iscensatt och att insatserna mot viruset är överdrivna och drivs av andra intressen än hälsoskäl samt att vaccinet innehåller hemliga beståndsdelar.

Att viruset skapades i ett laboratorium samt att dess spridning var avsiktligt iscensatt tror även KDs sympatisörer jämfört med övriga partier.

Att coronaviruset är skapat av forskare i laboratorium är anhängare av C, MP, L, V och S mindre benägna att tro på.

Att dess spridning är avsiktligt iscensatt instämmer en lägre andel bland sympatisörer till C, L, MP och S med.

Att insatserna är överdrivna tycker varken C, M eller S jämfört med övriga partier.

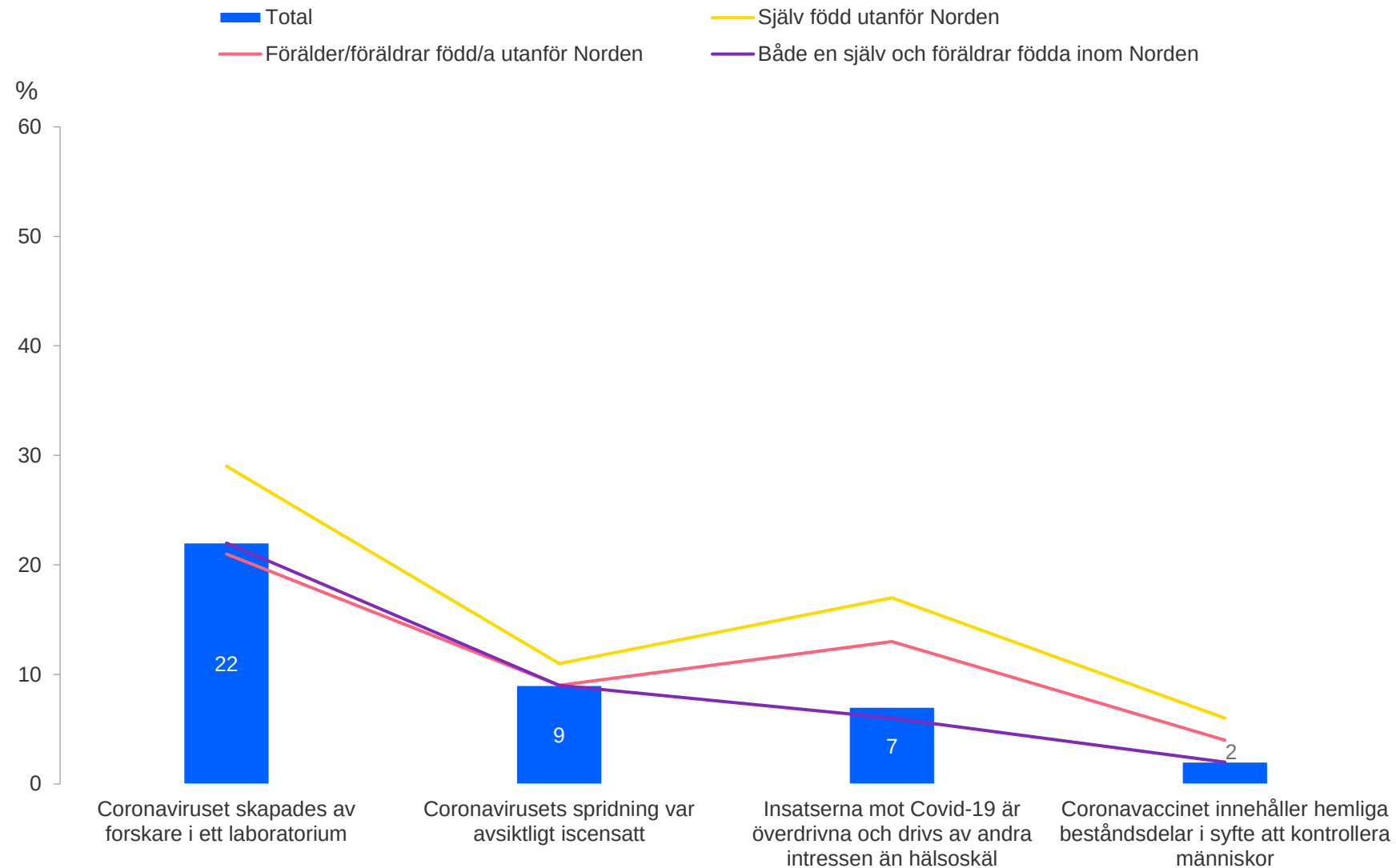

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om corona - ursprung

Om man själv eller minst en av sina föräldrar är född(a) utanför Norden instämmer man i högre utsträckning i att insatserna mot covid-19 är överdrivna och drivs av annat än hälsoskäl. Är man själv född utanför Norden är man dessutom mer benägen att tro att coronavaccinet innehåller hemliga beståndsdelar i syfte att kontrollera människor.

Personer som själva är födda i Norden är däremot mindre benägna att instämma i dessa båda påståenden.

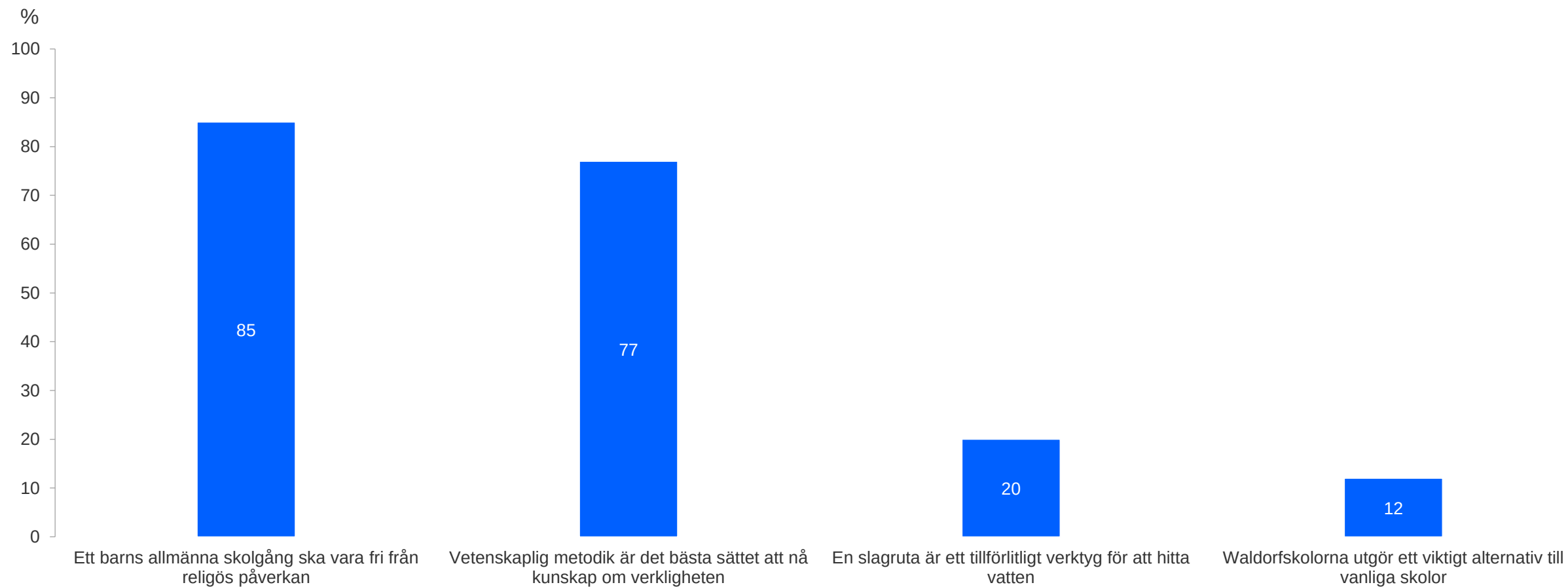

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

4

Påståenden om kunskap

Påståenden om kunskap - allmänheten

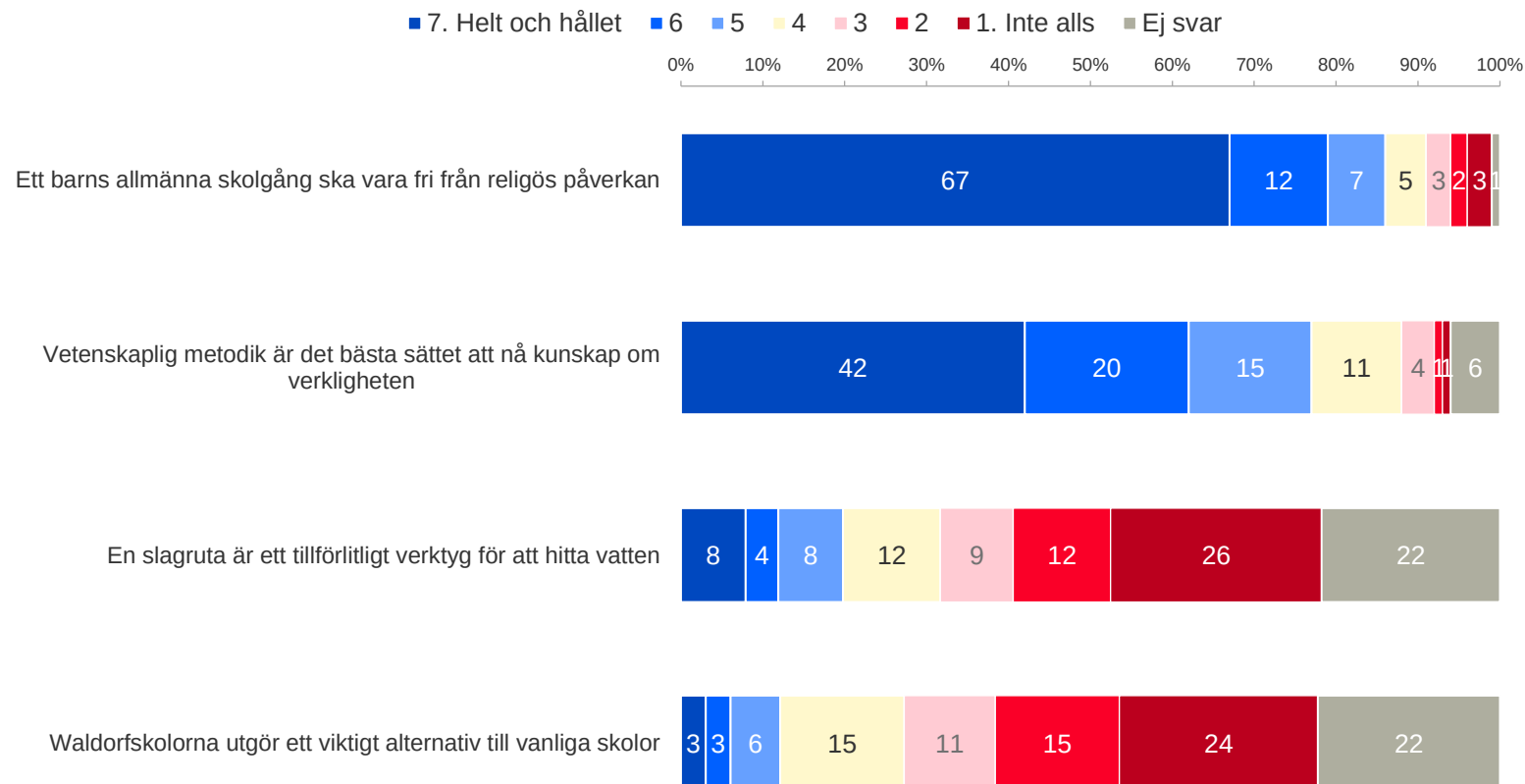

Påståenden om kunskap - allmänheten

Drygt 8 av 10 (85%) svenskar tycker att ett barns allmänna skolgång ska vara fri från religiös påverkan. 77% av svenskarna anser att vetenskaplig metodik är det bästa sättet att nå kunskap om verkligheten, medan 6% inte anser det.

Var femte svensk (20%) menar att en slagruta är ett tillförlitligt verktyg för att hitta vatten. Det tycker däremot inte 47%.

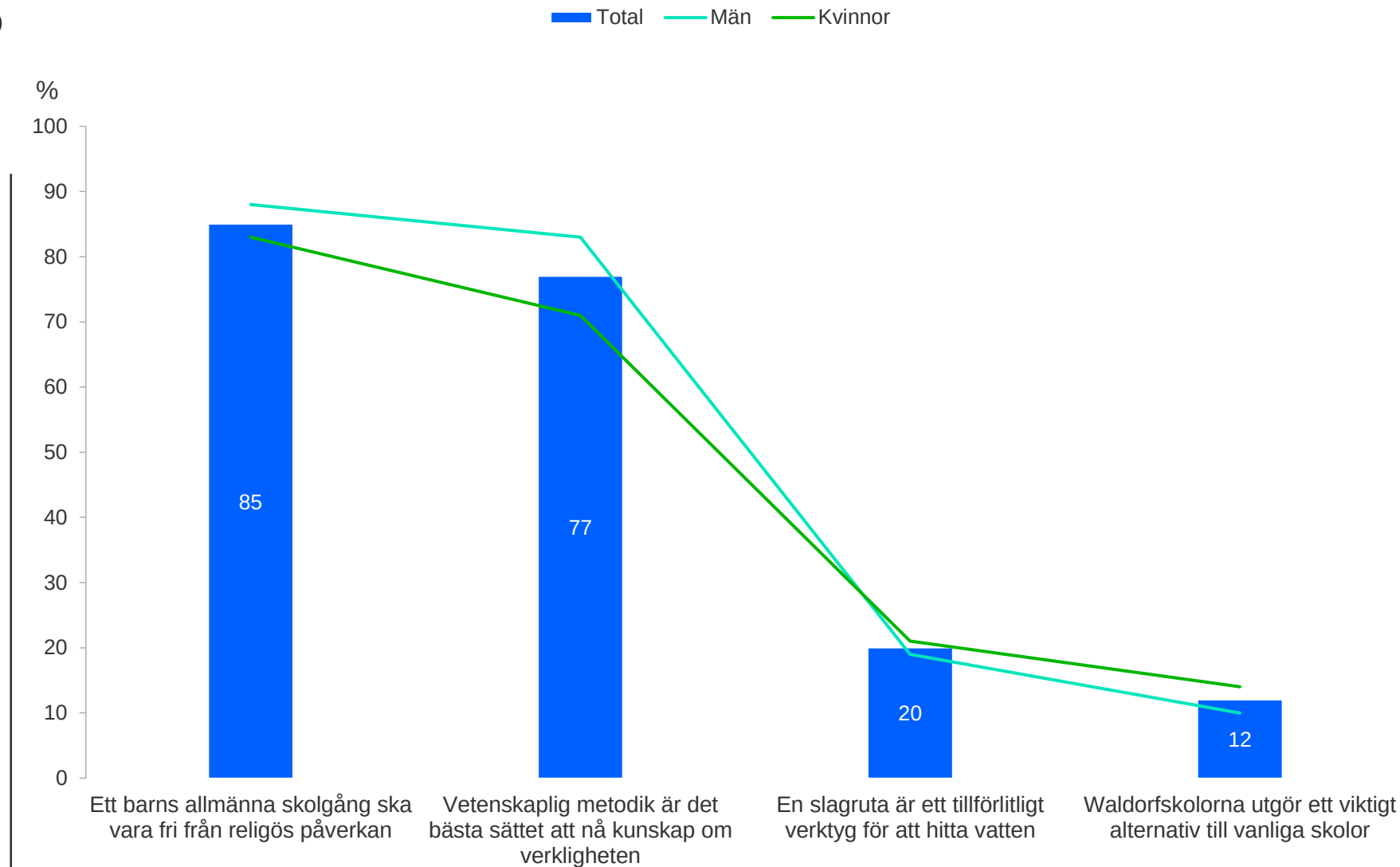
Varannan (50%) tycker inte att Waldorfskolorna utgör ett viktigt alternativ till vanliga skolor, medan 12% menar att de gör det.

Påståenden om kunskap - kön

Män anser i högre utsträckning att barns allmänna skolgång ska vara fri från religiös påverkan samt att vetenskaplig metodik är det bästa sättet att nå kunskap om verkligheten.

Däremot är kvinnor mer positiva till Waldorfskolorna och anser i högre utsträckning att de utgör ett viktigt alternativ till vanliga skolor.

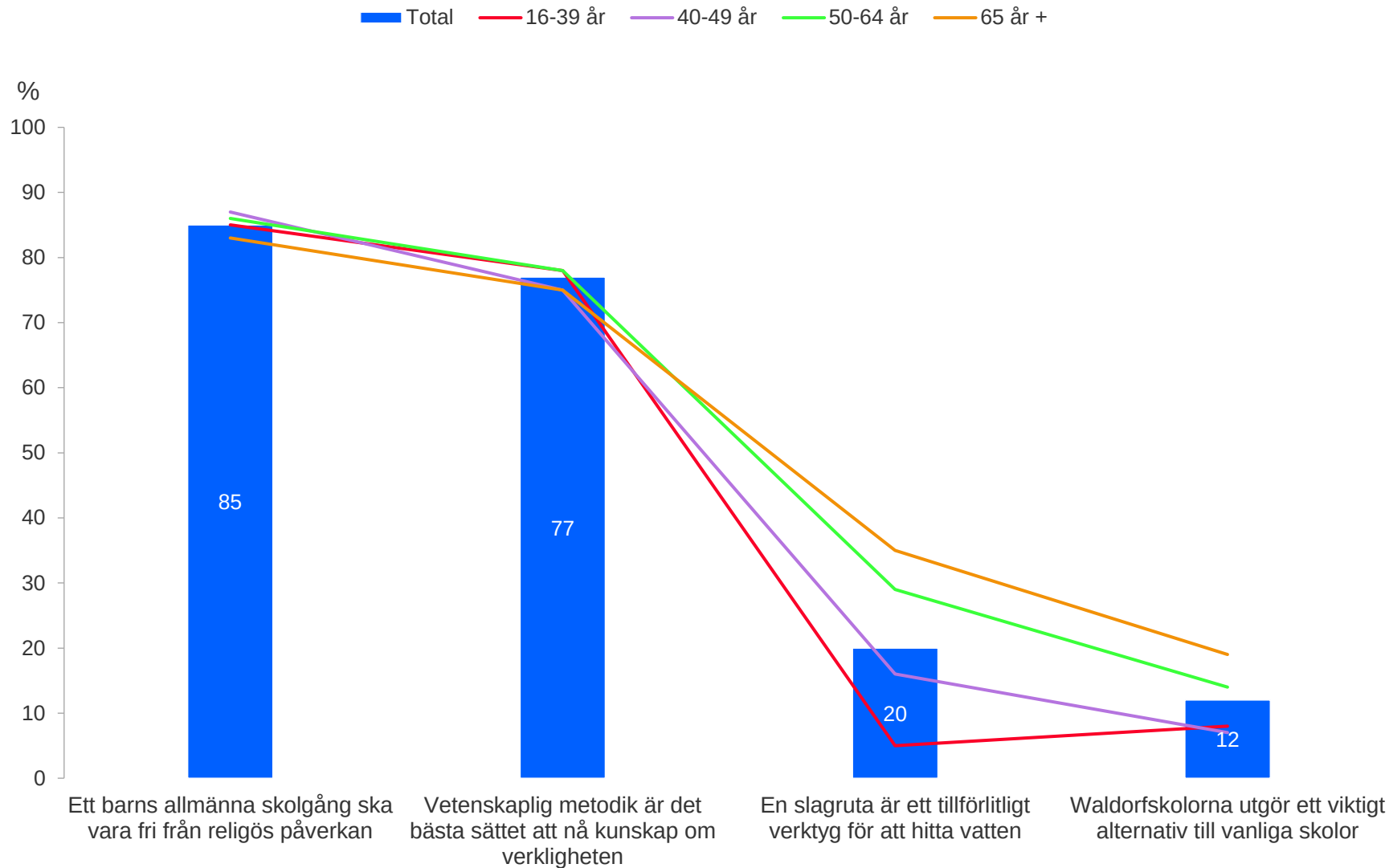
Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om kunskap - ålder

De olika åldersgrupperna är lika eniga gällande att barns allmänna skolgång ska vara fri från religiös påverkan och att vetenskaplig metodik är det bästa sättet att nå kunskap om verkligheten.

Däremot finns en tydlig skillnad mellan de olika åldersgrupperna om en slagruta är ett tillförlitligt sätt att hitta vatten. De två äldre grupperna (50-65+ år) instämmer i detta i högre utsträckning medan de yngre grupperna (16-49 år) instämmer i en lägre utsträckning.

Den äldsta åldersgruppen är även mer övertygad om att Waldorfskolorna utgör ett viktigt alternativ till vanliga skolor, medan de två yngre grupperna instämmer i lägre grad.

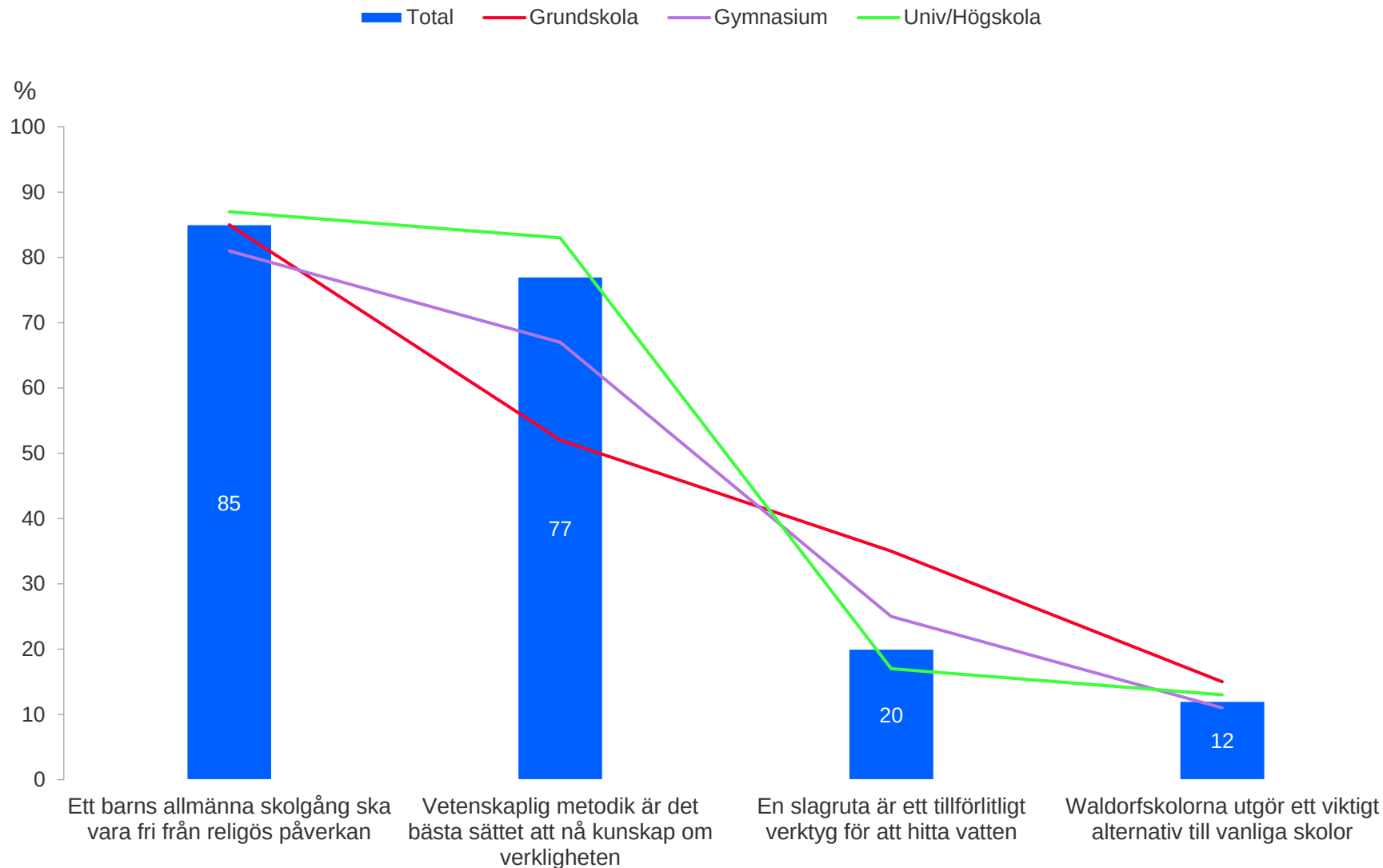
Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om kunskap - utbildning

De som har universitet eller högskola som högsta utbildningsnivå är mer övertygade än övriga om att barns allmänna skolgång ska vara fri från religiös påverkan.

De som har lägre utbildningsnivå (grundskola eller gymnasium) anser i lägre utsträckning att vetenskaplig metodik är det bästa sättet att nå kunskap om verkligheten. Det är däremot de med högre utbildning (universitet eller högskola) betydligt mer övertygade om.

De som har grundskola eller gymnasium som högsta utbildningsnivå anser i högre grad att en slagruta är ett tillförlitligt sätt att hitta vatten.

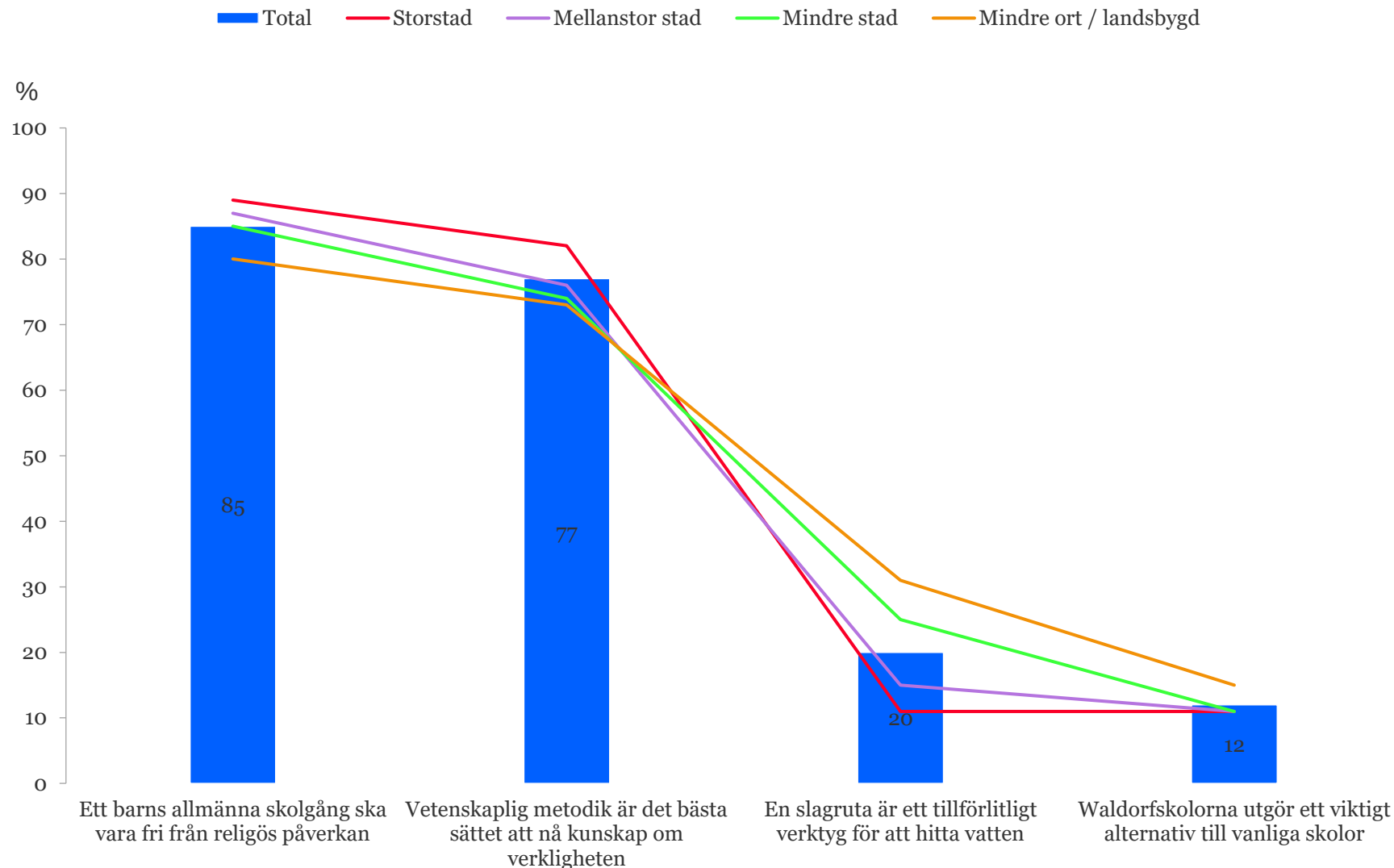

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om kunskap - urbanisering

I mindre tätbefolkade delar av landet (mindre städer och orter eller landsbygd) är man mer övertygad om att en slagruta är ett tillförlitligt verktyg för att hitta vatten. I mer tätbefolkade delar (stora eller mellanstora städer) är man desto mindre övertygad.

I storstäder tycker man däremot i högre utsträckning att ett barns allmänna skolgång ska vara fri från religiös påverkan, i mindre orter eller landsbygd tycker man det i mindre uträkning. Storstadsbor är även mer övertygade än övriga att vetenskaplig metodik är det bästa sättet att nå kunskap om verkligheten. De som bor i mindre orter eller på landsbygden är däremot mer positiva till att Waldorfskolor finns som alternativ.

Skilnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

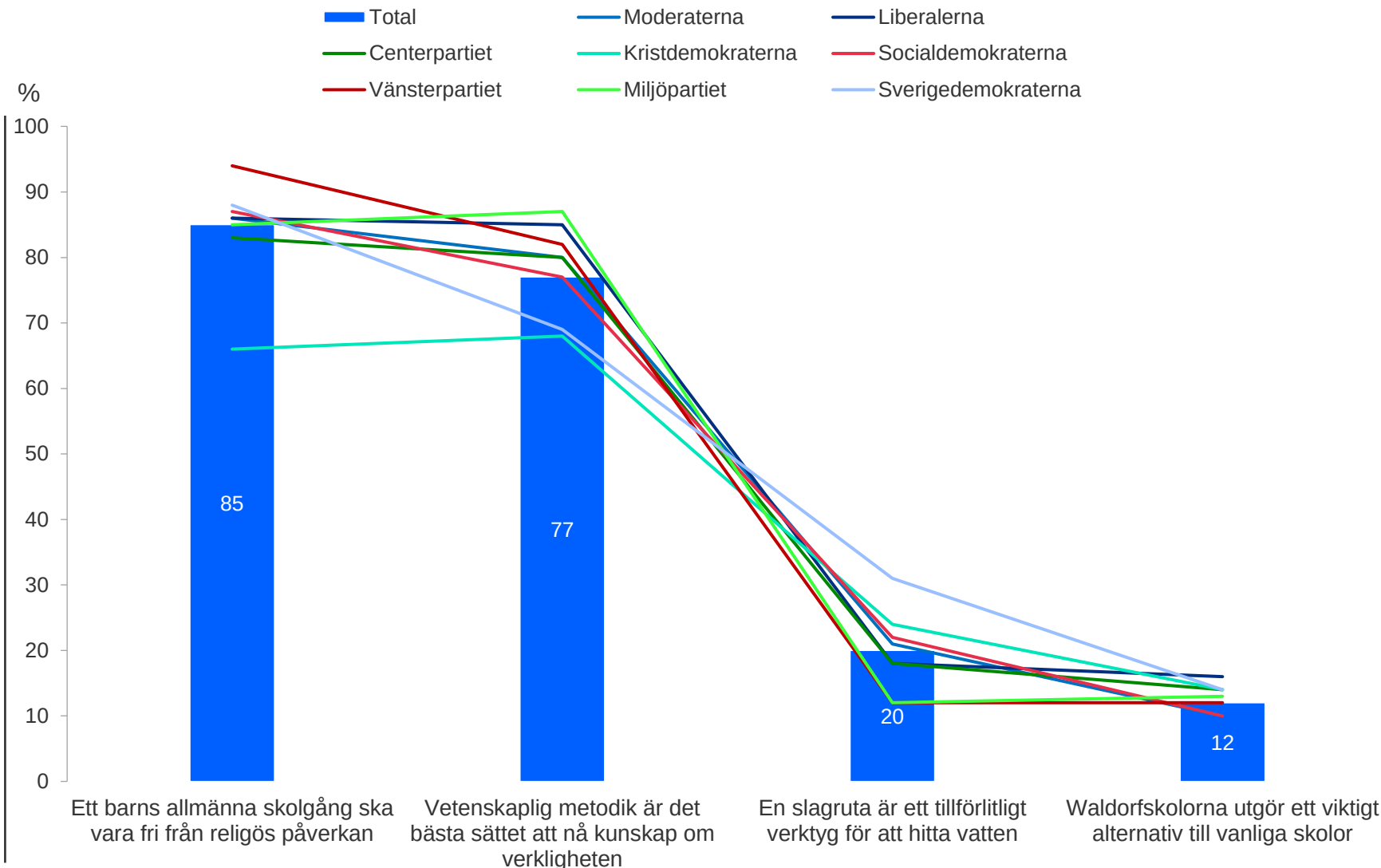
Påståenden om kunskap - partisympati

Anhängare till Kristdemokraterna anser i lägre grad att ett barns allmänna skolgång ska vara fri från religiös påverkan, medan anhängare till Vänsterpartiet är desto mer övertygade om det.

Personer som är anhängare till Liberalerna eller Miljöpartiet tycker i högre utsträckning att vetenskaplig metodik är det bästa sättet att nå kunskap om verkligheten. Det tycker däremot de som röstar på Kristdemokraterna eller Sverigedemokraterna i lägre utsträckning.

Sverigedemokraternas anhängare är däremot mer övertygade om att en slagruta är ett tillförlitligt verktyg för att hitta vatten, medan anhängare till Miljöpartiet och Vänsterpartiet tror det i lägre utsträckning.

Liberalernas anhängare är mer positiva till Waldorfskolor som alternativ. Däremot anser Socialdemokraternas anhängare det i lägre utsträckning.

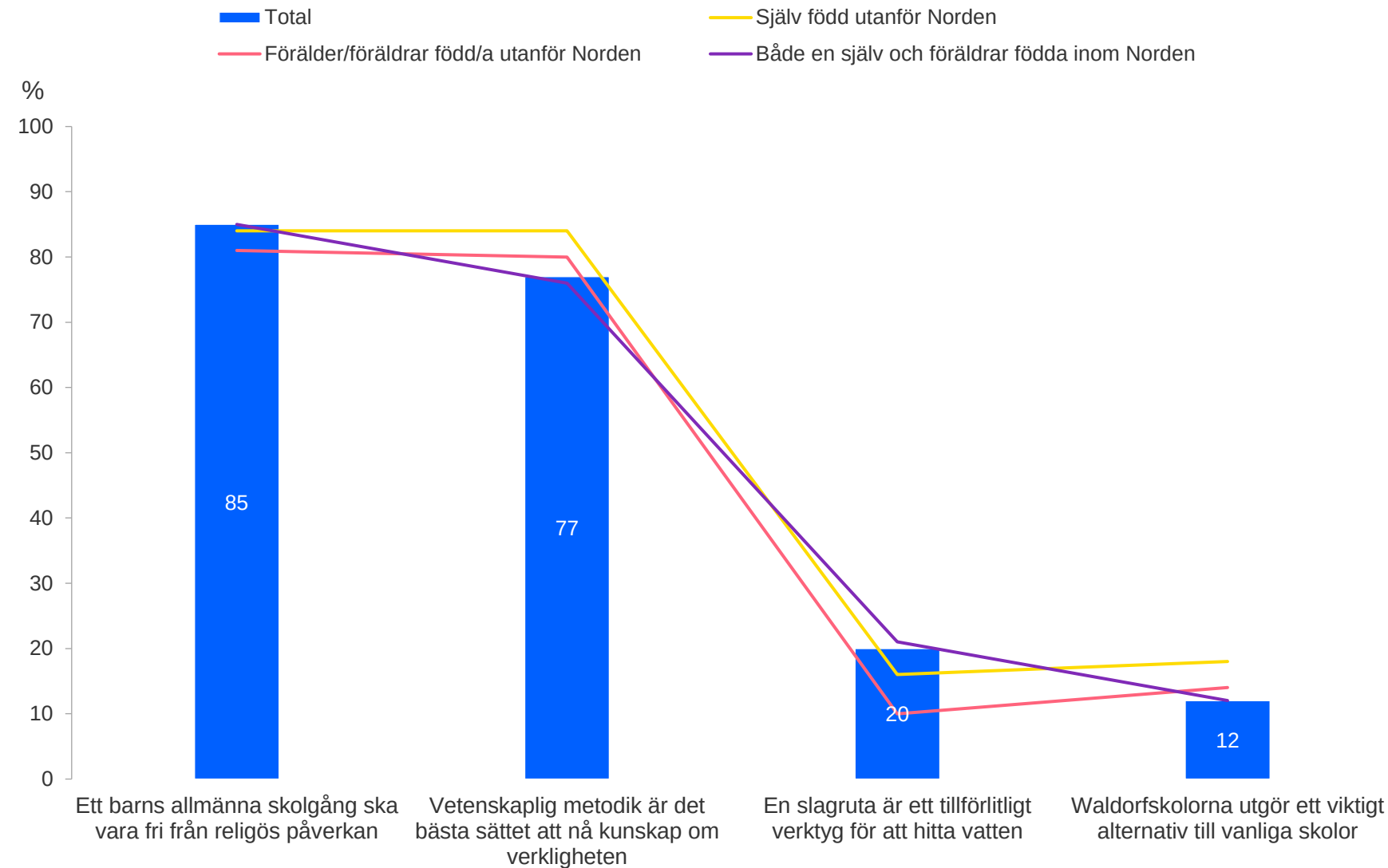

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om kunskap - ursprung

Vilket ursprung man har tycks inte påvisa någon större skillnad i hur man inställer sig till dessa ställda påståenden om kunskap.

Den enda signifikanta skillnaden är att de som själva och vars föräldrar är födda inom Norden är mer benägna att tycka att en slagruta är ett tillförlitligt sätt att hitta vatten. Personer vars förälder eller föräldrar är född(-a) utanför Norden instämmer däremot i en lägre utsträckning om detta.

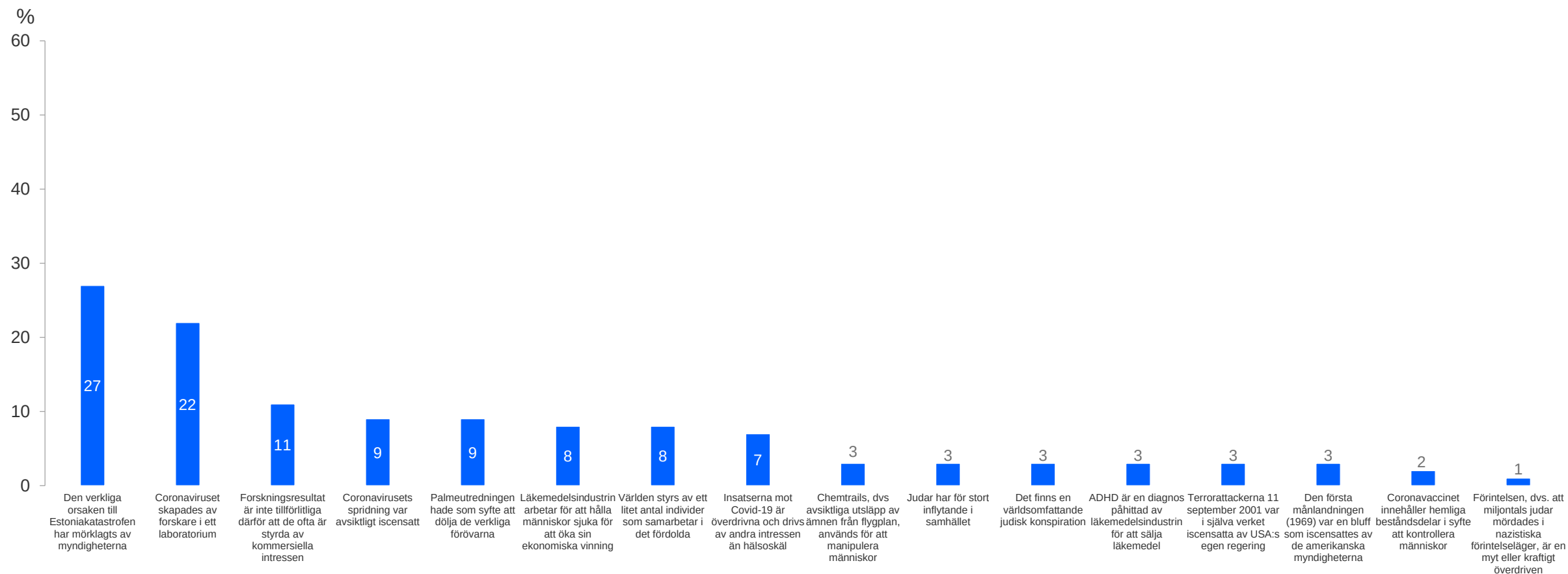

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

5

Påståenden om konspirationsteorier

Påståenden om konspirationsteorier - allmänheten

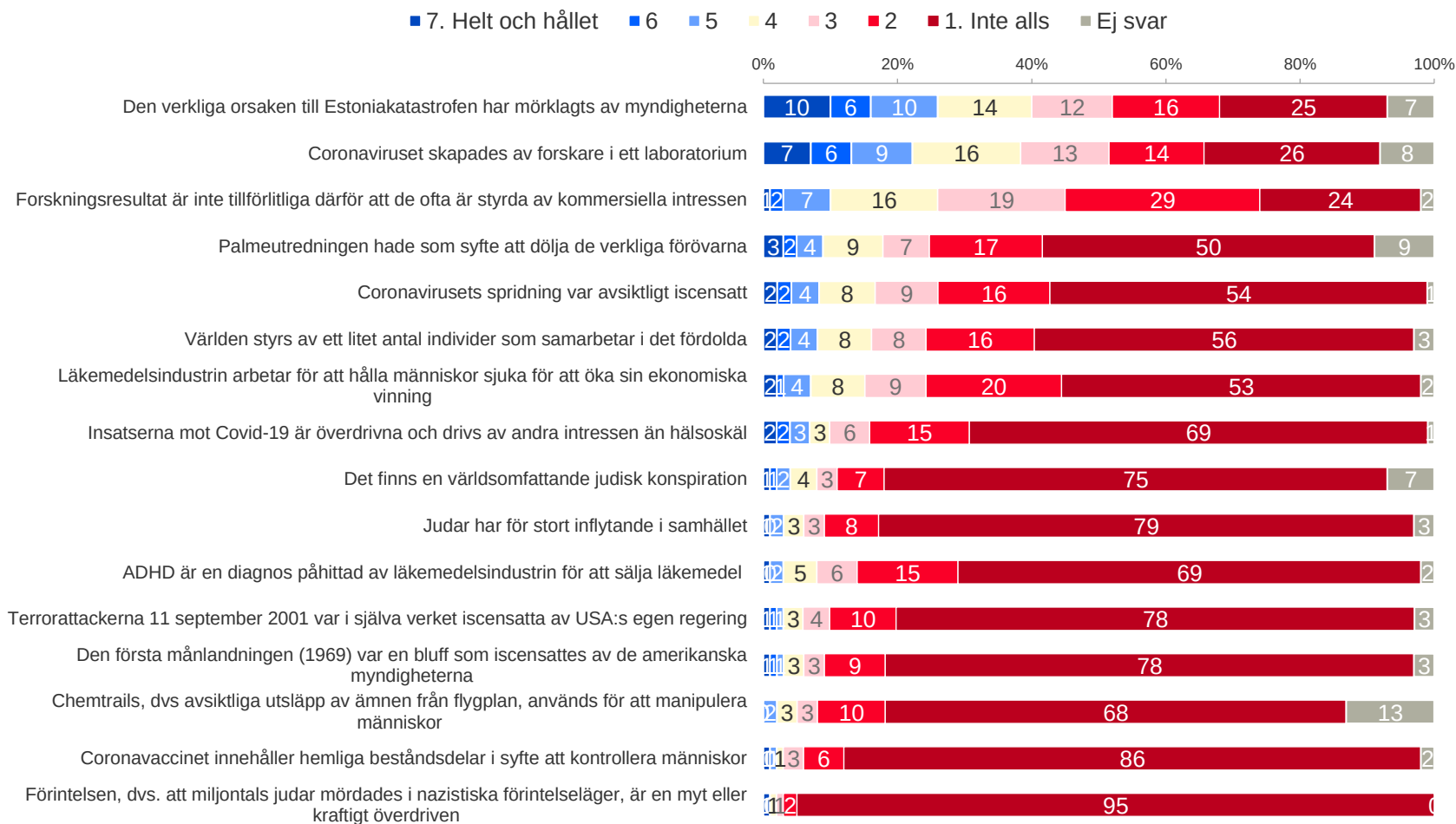

Påståenden om konspirationsteorier - allmänheten

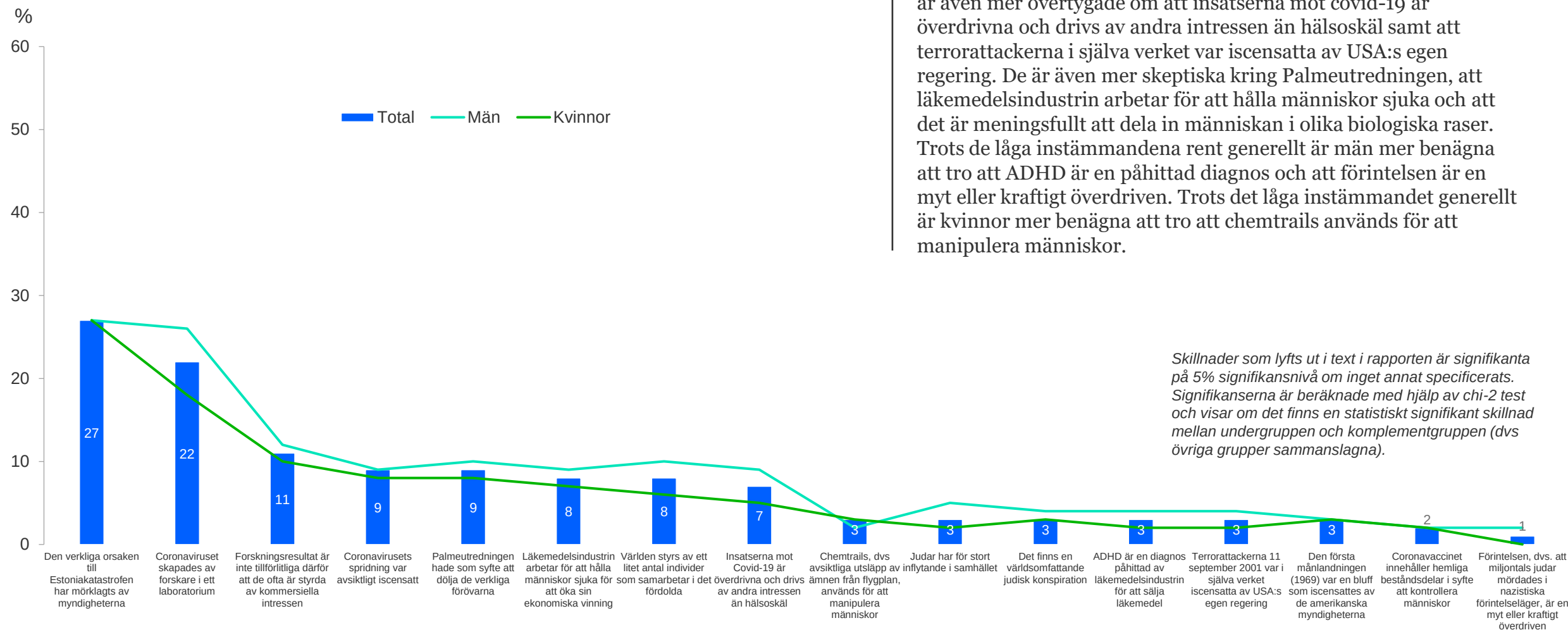
Gällande samtliga påståenden om konspirationsteorier är andelen personer som inte instämmer (svarat 1-3) högre än andelen som instämmer (svarat 5-7).

Men ungefär var fjärde svensk (27%) tror att den verkliga orsaken till Estonia-katastrofen har mörklagts av myndigheterna. Ungefär var tionde svensk (11%) tycker inte att forskningsresultat är tillförlitliga för att de ofta är styrda av kommersiella intressen.

9% av svenskarna tror att Palmeutredningen hade som syfte att dölja de verkliga förövarna och 8% tror att världen styrs av ett litet antal individer som samarbetar i det fördolda. Men endast 3% tror att terroristattackerna den 11 september 2001 var iscensatta av USA:s egen regering eller att den första månlandningen var en bluff.

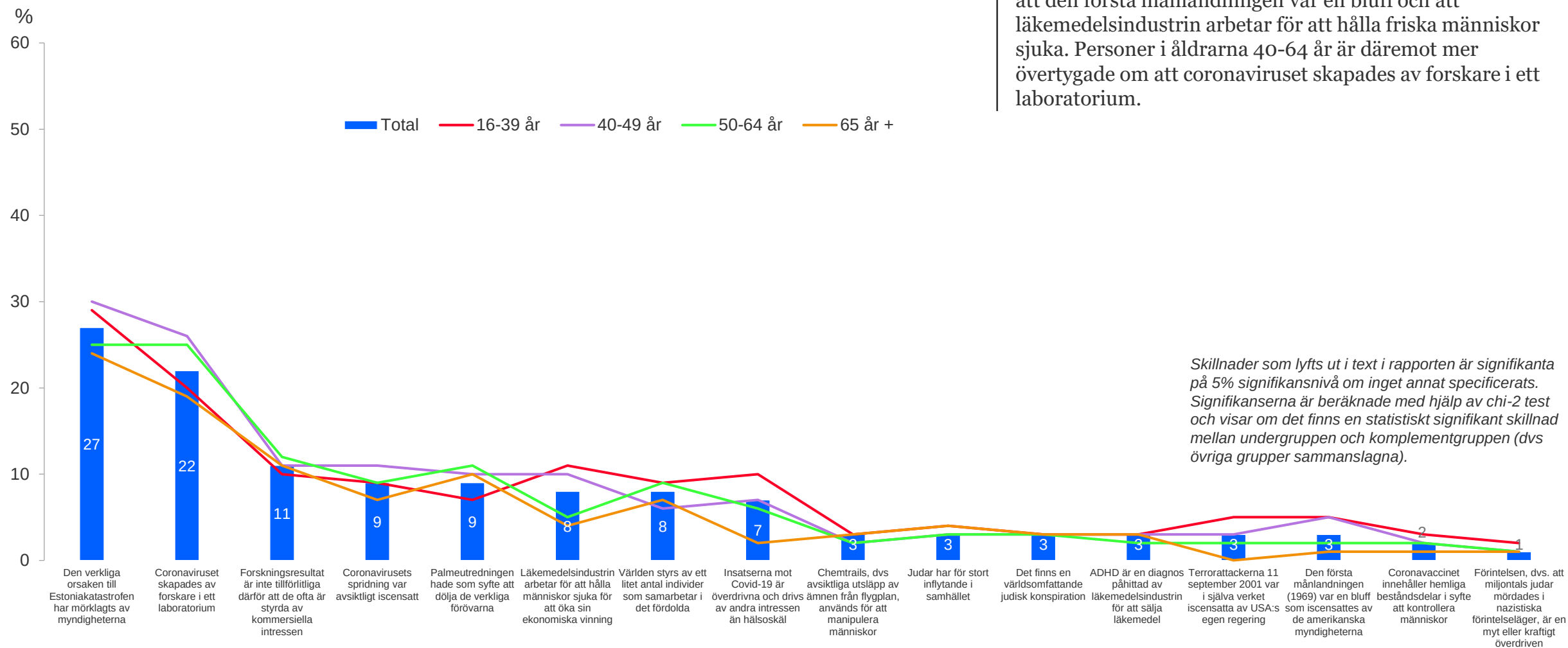

Påståenden om konspirationsteorier - kön

Män tror i högre utsträckning att världen styrs av ett litet antal människor som samarbetar i det fördolda. De instämmer även i högre utsträckning i att judar har ett för stort inflytande i samhället samt att coronaviruset skapades av forskare i ett laboratorium. Män är även mer övertygade om att insatserna mot covid-19 är överdrivna och drivs av andra intressen än hälsoskäl samt att terrorattackerna i själva verket var iscensatta av USA:s egen regering. De är även mer skeptiska kring Palmeutredningen, att läkemedelsindustrin arbetar för att hålla människor sjuka och att det är meningsfullt att dela in människan i olika biologiska raser. Trots de låga instämmandena rent generellt är män mer benägna att tro att ADHD är en påhittad diagnos och att förintelsen är en myt eller kraftigt överdriven. Trots det låga instämmandet generellt är kvinnor mer benägna att tro att chemtrails används för att manipulera människor.

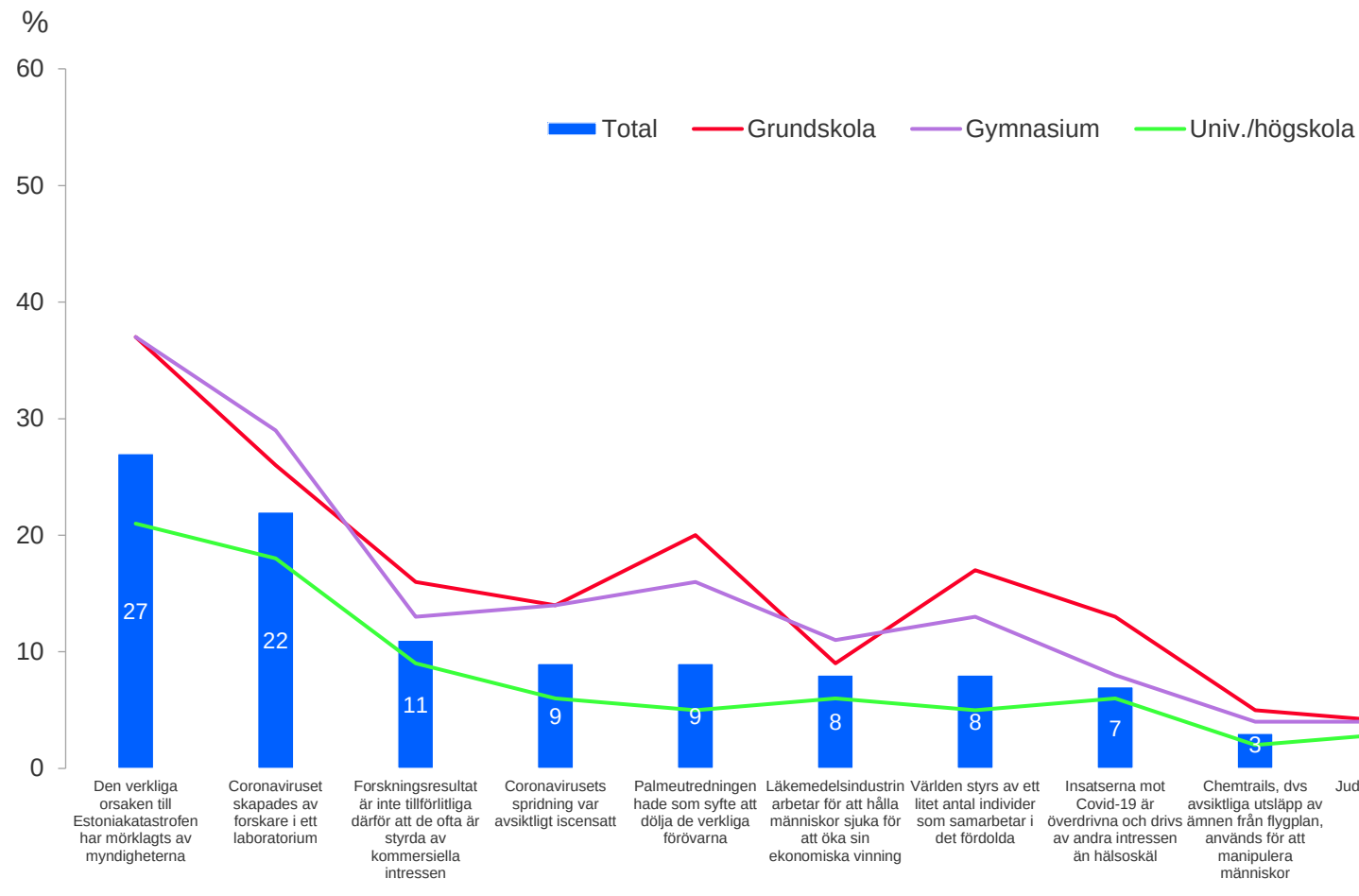
Påståenden om konspirationsteorier - ålder

Den yngsta åldersgruppen (16-39 år) tror i högre utsträckning att insatserna mot covid-19 är överdrivna och att terrorattackerna var iscensatta av USA:s egen regering. De två yngre grupperna (16-49 år) är mer benägna att tro att den första månlandningen var en bluff och att läkemedelsindustrin arbetar för att hålla friska människor sjuka. Personer i åldrarna 40-64 år är däremot mer övertygade om att coronaviruset skapades av forskare i ett laboratorium.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om konspirationsteorier - utbildning

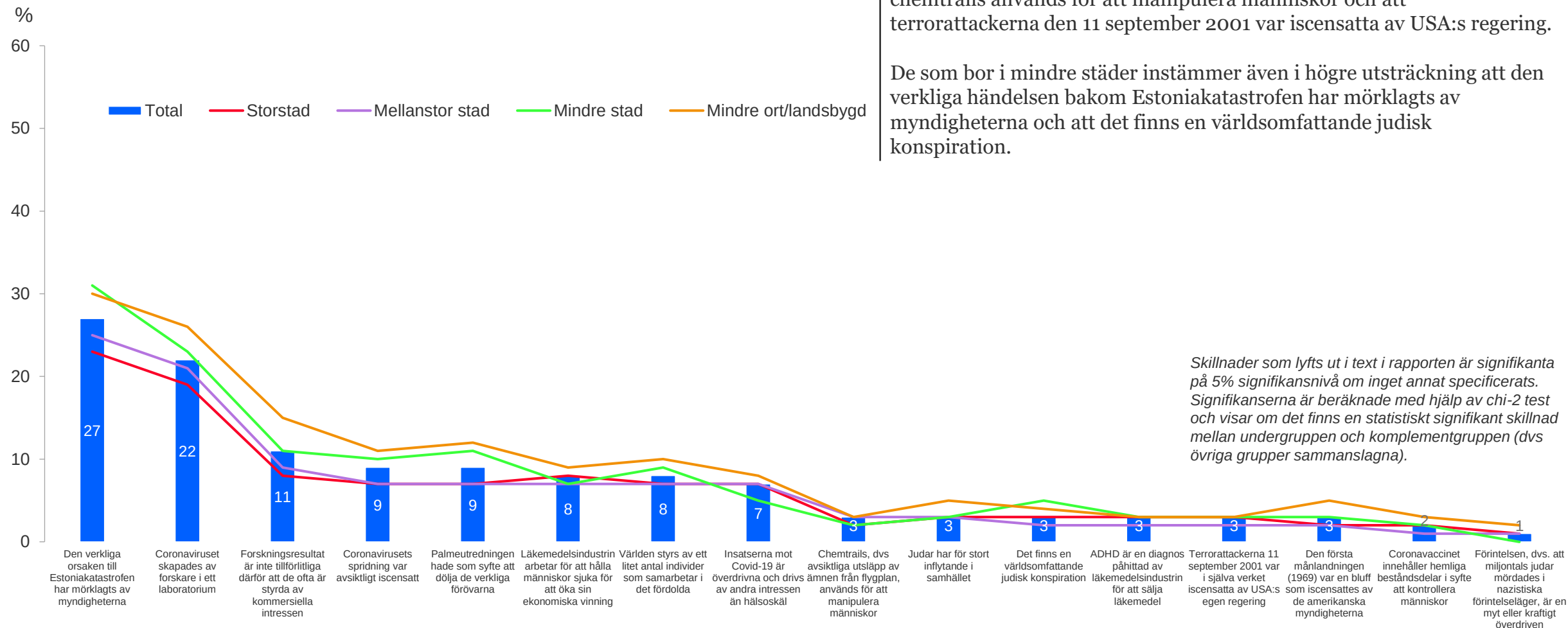
Gällande samtliga presenterade konspirationsteorier instämmer de som har gymnasium som högsta utbildning i högre utsträckning, förutom att insatserna mot covid-19 är överdrivna och drivs av andra intressen än hälsoskäl.

De som har en universitetsutbildning instämmer i lägre utsträckning med samtliga påståenden.

Vad gäller de som har grundskola som högsta utbildningsnivå tror de i högre utsträckning att Palmeutredningen hade som syfte att dölja de verkliga förövarna, att den verkliga händelsen bakom Estonskatastrofen har mörklagts av myndigheterna och att världen styrs av ett litet antal individer som samarbetar i det fördolda. De är även mer skeptiska mot syftet med insatserna mot covid-19 och att coronavaccinet innehåller hemliga beståndsdelar som används för att kontrollera människor.

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om konspirationsteorier - urbanisering

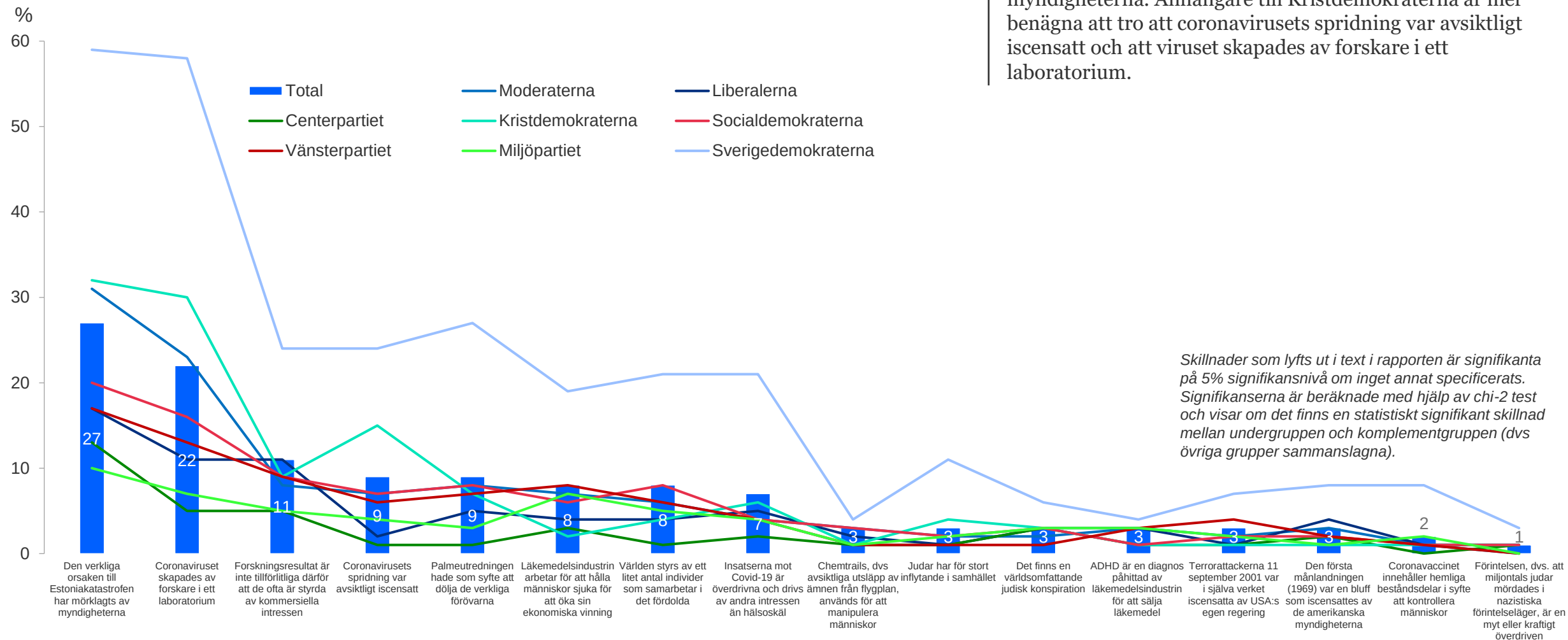

De som bor i mindre orter eller på landsbygden tror i högre utsträckning på samtliga konspirationsteorier förutom att det finns en världsomfattande judisk konspiration, att ADHD är en påhittad diagnos, att läkemedelsindustrin arbetar för att hålla människor sjuka samt att chemtrails används för att manipulera människor och att terrorattackerna den 11 september 2001 var iscensatta av USA:s regering.

De som bor i mindre städer instämmer även i högre utsträckning att den verkliga händelsen bakom Estoniakatastrofen har mörklagts av myndigheterna och att det finns en världsomfattande judisk konspiration.

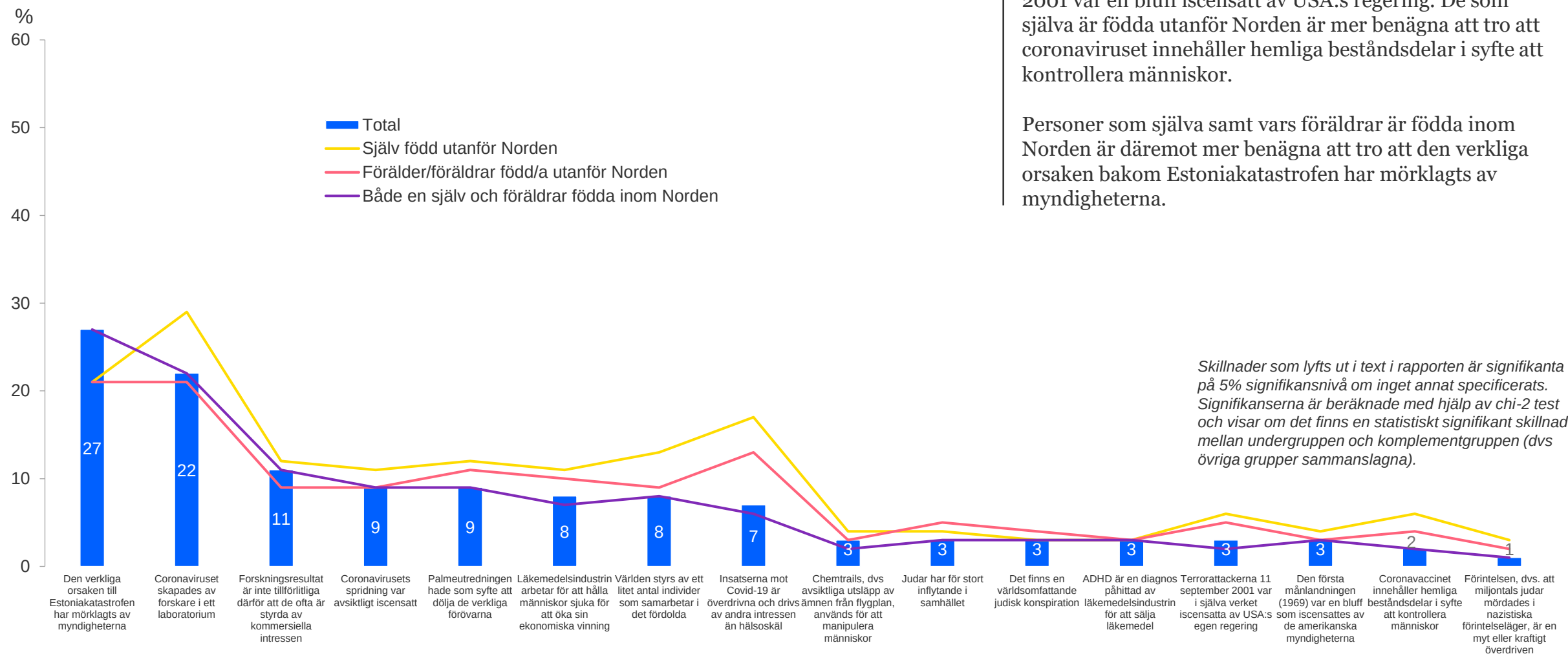
Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om konspirationsteorier - partisympati

Sverigedemokraternas anhängare är mer benägna att tro på samtliga av de testade konspirationsteorierna. Anhängare till Moderaterna är mer benägna att tro att den verkliga orsaken till Estoniakatastrofen har mörklagts av myndigheterna. Anhängare till Kristdemokraterna är mer benägna att tro att coronavirusets spridning var avsiktligt iscensatt och att viruset skapades av forskare i ett laboratorium.

Påståenden om konspirationsteorier - ursprung

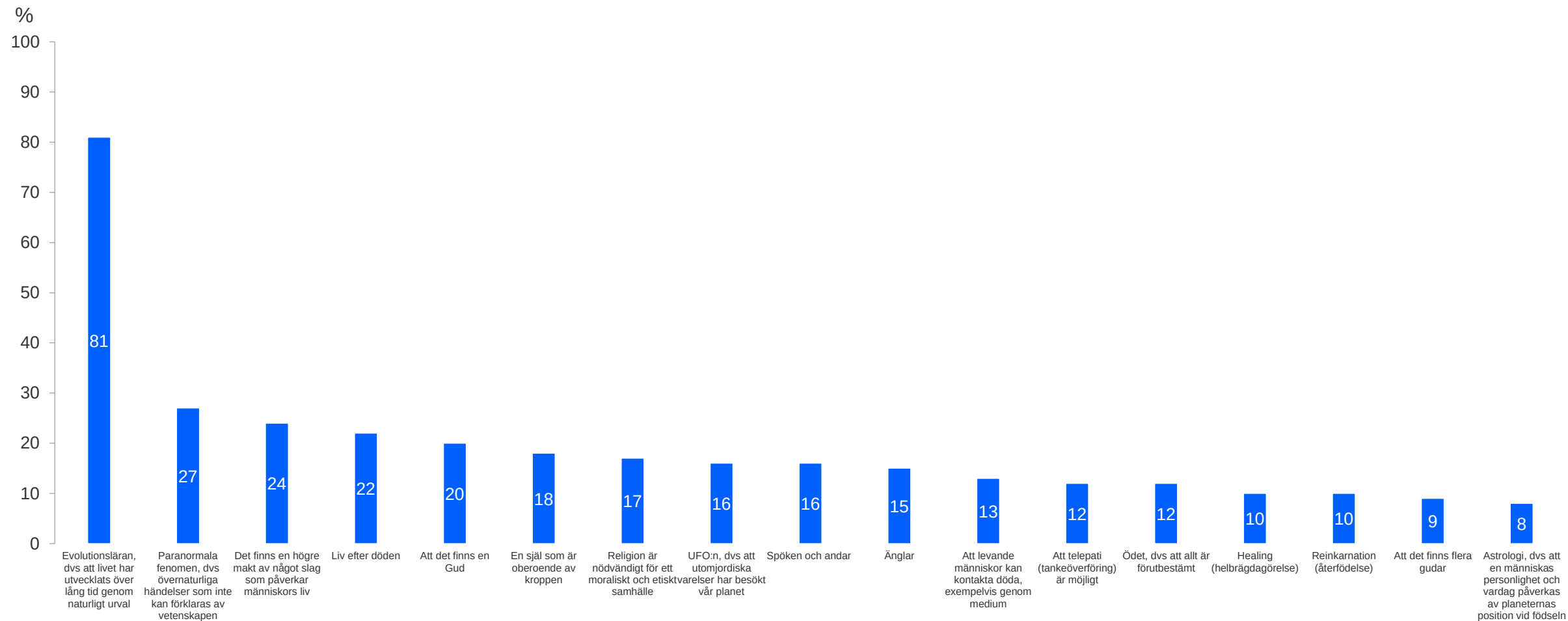
De som själva eller vars förälder eller föräldrar är födda utanför Norden är mer benägna att tycka att insatserna mot covid-19 är överdrivna och drivs av andra intressen än hälsoskäl samt att terrorattackerna den 11:e september 2001 var en bluff iscensatt av USA:s regering. De som själva är födda utanför Norden är mer benägna att tro att coronaviruset innehåller hemliga beståndsdelar i syfte att kontrollera människor.

Personer som själva samt vars föräldrar är födda inom Norden är däremot mer benägna att tro att den verkliga orsaken bakom Estoniakatastrofen har mörklagts av myndigheterna.

6

Påståenden om tro

Påståenden om tro - allmänheten

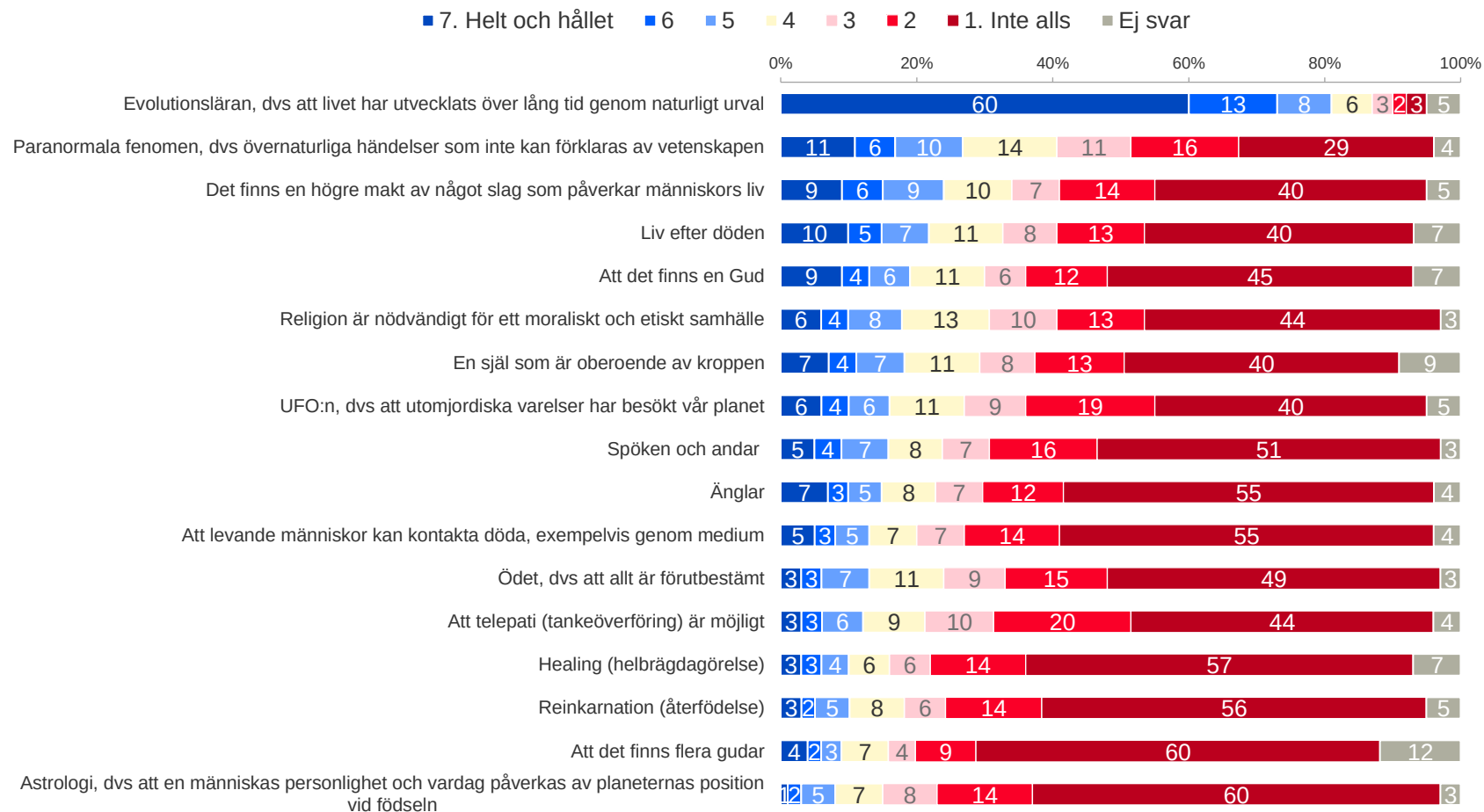

Påståenden om tro - allmänheten

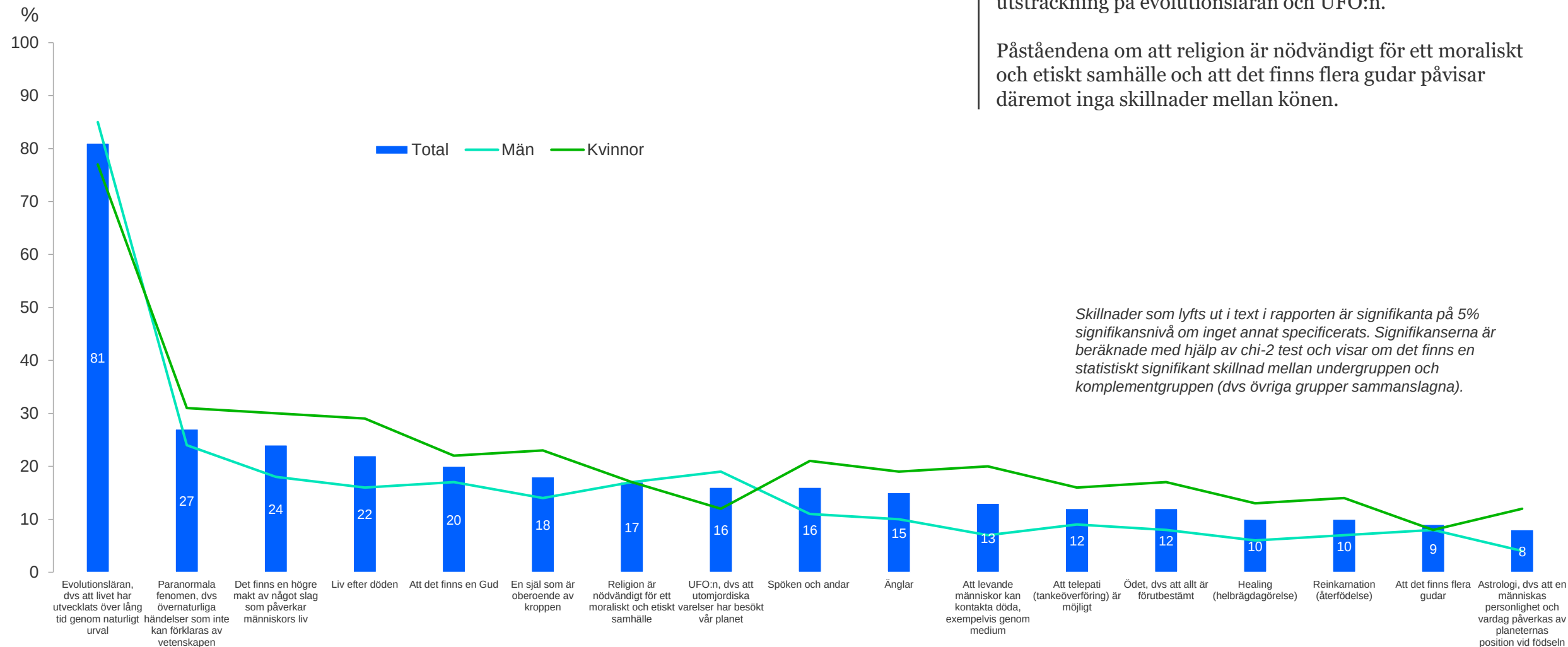
8 av 10 (81%) av svenskarna tror på evolutionsläran. Drygt var fjärde (27%) tror på paranormala fenomen, dvs övernaturliga händelser som inte kan förklaras av vetenskapen. Även var fjärde (24%) tror på att det finns en högre makt av något slag som påverkar människors liv. Ungefär var femte svensk tror på liv efter döden (22%) och nästan lika många (20%) tror på att det finns en gud.

18% tror att det finns en själ som är oberoende av kroppen och 17% tror på att religion är nödvändigt för ett moraliskt och etiskt samhälle.

Längst ner på listan över de frågor som ställts om tro ligger tron på astrologi och att det finns flera gudar. Där är det 8% som instämmer i att man tror på astrologi och 9% som tror på flera gudar.

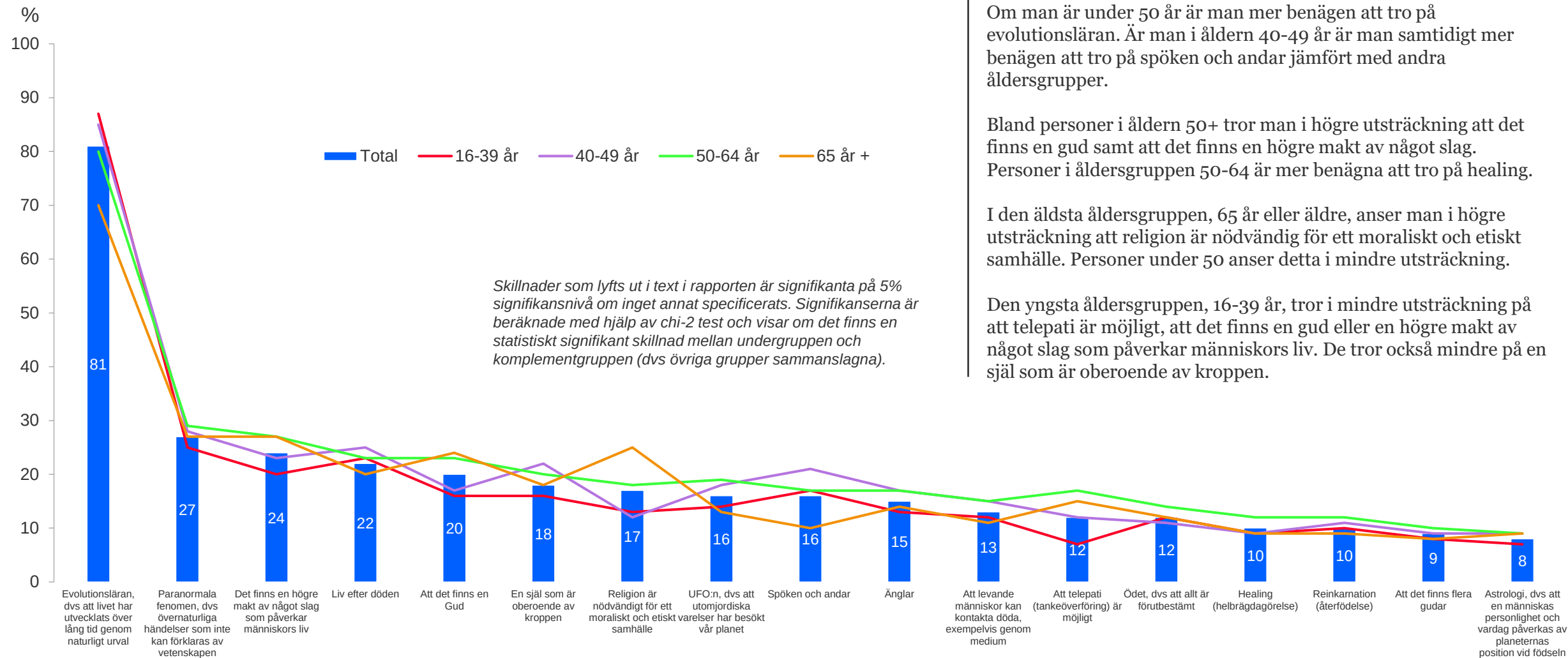
Påståenden om tro - kön

Kvinnor är mer benägna att tro på de flesta av fenomenen som testats. Två undantag är dock att män tror i högre utsträckning på evolutionsläran och UFO:n.

Påståendena om att religion är nödvändigt för ett moraliskt och etiskt samhälle och att det finns flera gudar påvisar däremot inga skillnader mellan könen.

Påståenden om tro - ålder

Det finns många skillnader i vad man tror på sett till olika åldersgrupper.

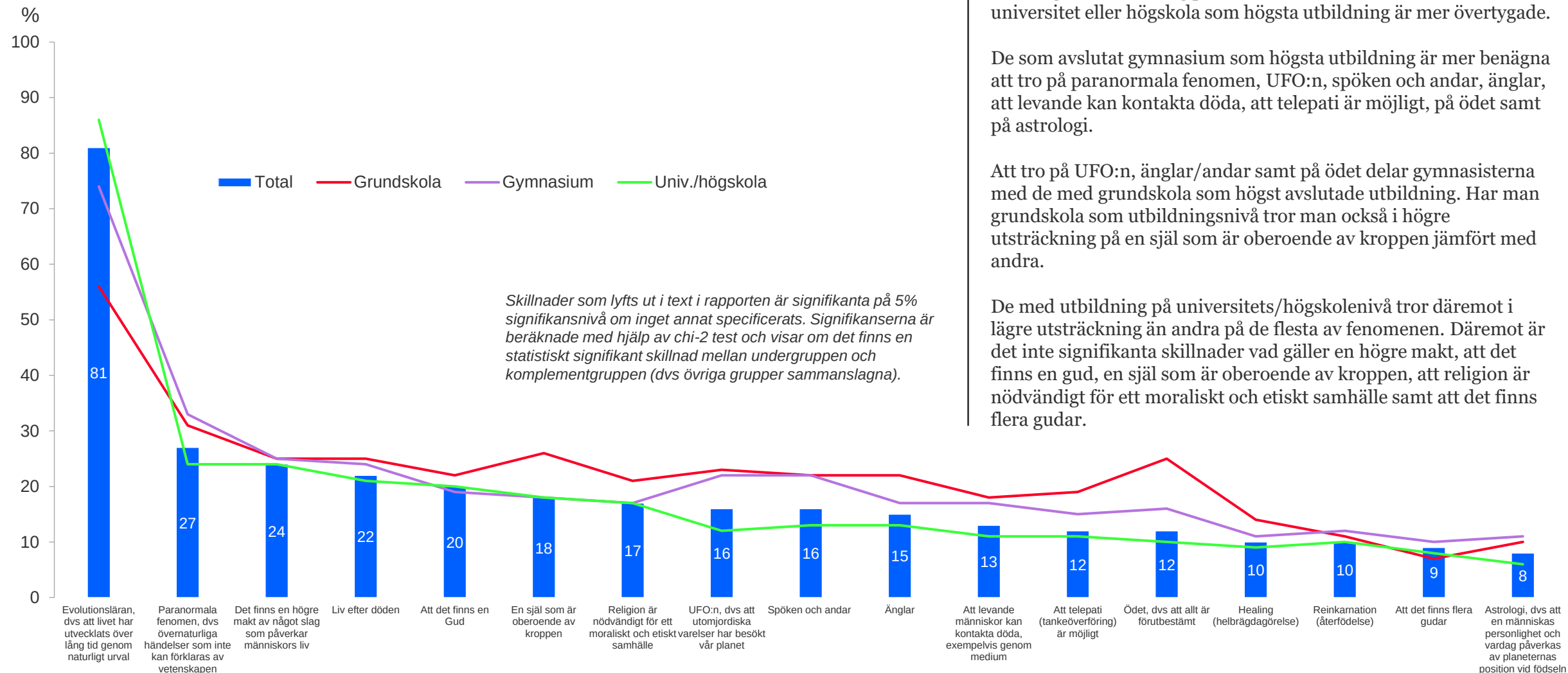
Om man är under 50 år är man mer benägen att tro på evolutionsläran. Är man i åldern 40-49 år är man samtidigt mer benägen att tro på spöken och andar jämfört med andra åldersgrupper.

Bland personer i åldern 50+ tror man i högre utsträckning att det finns en gud samt att det finns en högre makt av något slag. Personer i åldersgruppen 50-64 är mer benägna att tro på healing.

I den äldsta åldersgruppen, 65 år eller äldre, anser man i högre utsträckning att religion är nödvändig för ett moraliskt och etiskt samhälle. Personer under 50 anser detta i mindre utsträckning.

Den yngsta åldersgruppen, 16-39 år, tror i mindre utsträckning på att telepati är möjligt, att det finns en gud eller en högre makt av något slag som påverkar människors liv. De tror också mindre på en själ som är oberoende av kroppen.

Påståenden om tro - utbildning

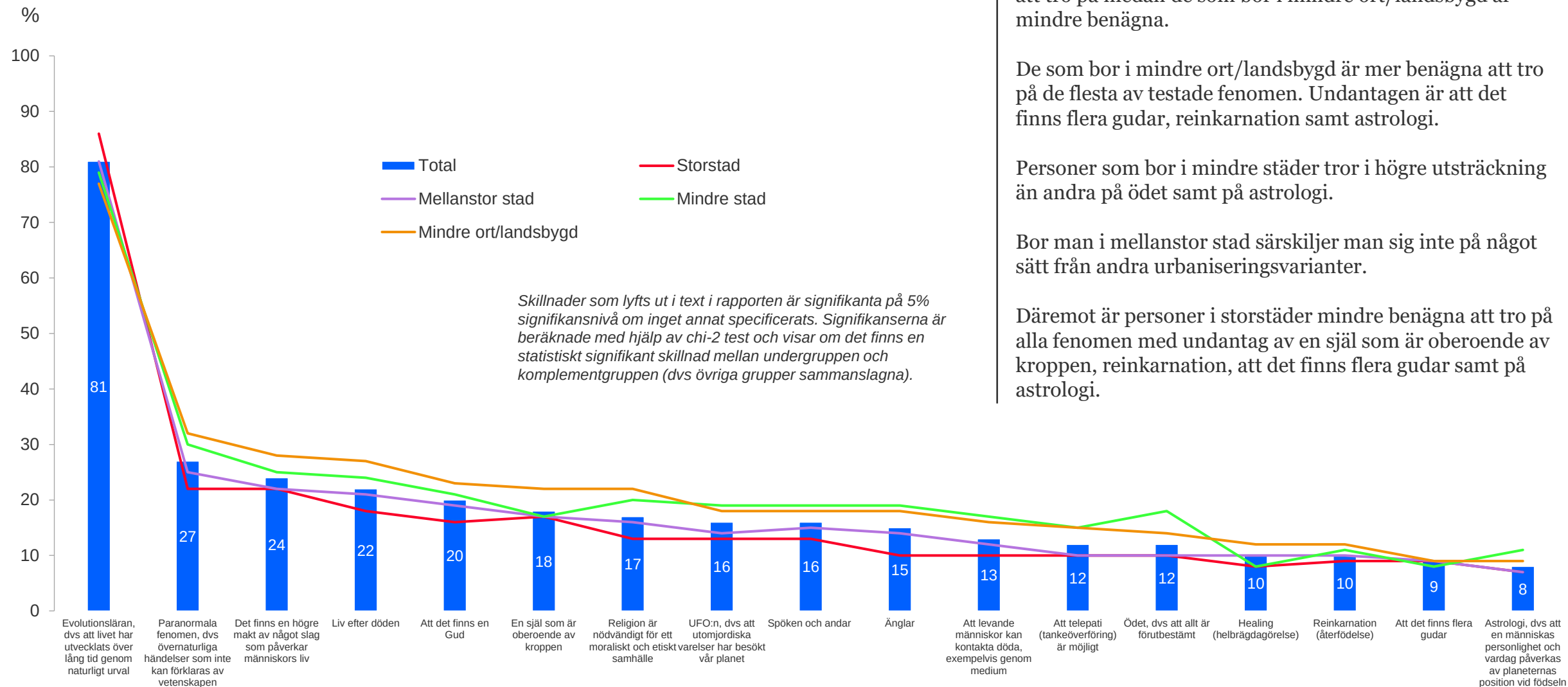
Utbildning tycks till viss del spela roll för vad man tror på. De som har grundskola eller gymnasium som högsta avslutade utbildning tror i lägre utsträckning på evolutionsläran medan de som har universitet eller högskola som högsta utbildning är mer övertygade.

De som avslutat gymnasium som högsta utbildning är mer benägna att tro på paranormala fenomen, UFO:n, spöken och andar, änglar, att levande kan kontakta döda, att telepati är möjligt, på ödet samt på astrologi.

Att tro på UFO:n, änglar/andar samt på ödet delar gymnasisterna med de med grundskola som högst avslutade utbildning. Har man grundskola som utbildningsnivå tror man också i högre utsträckning på en själ som är oberoende av kroppen jämfört med andra.

De med utbildning på universitets/högskolenivå tror däremot i lägre utsträckning än andra på de flesta av fenomenen. Däremot är det inte signifikanta skillnader vad gäller en högre makt, att det finns en gud, en själ som är oberoende av kroppen, att religion är nödvändigt för ett moraliskt och etiskt samhälle samt att det finns flera gudar.

Påståenden om tro - urbanisering

Hur tätbefolkat man bor tycks spela en roll gällande vad man tror på. Evolutionsläran är storstadsbor mer benägna att tro på medan de som bor i mindre ort/landsbygd är mindre benägna.

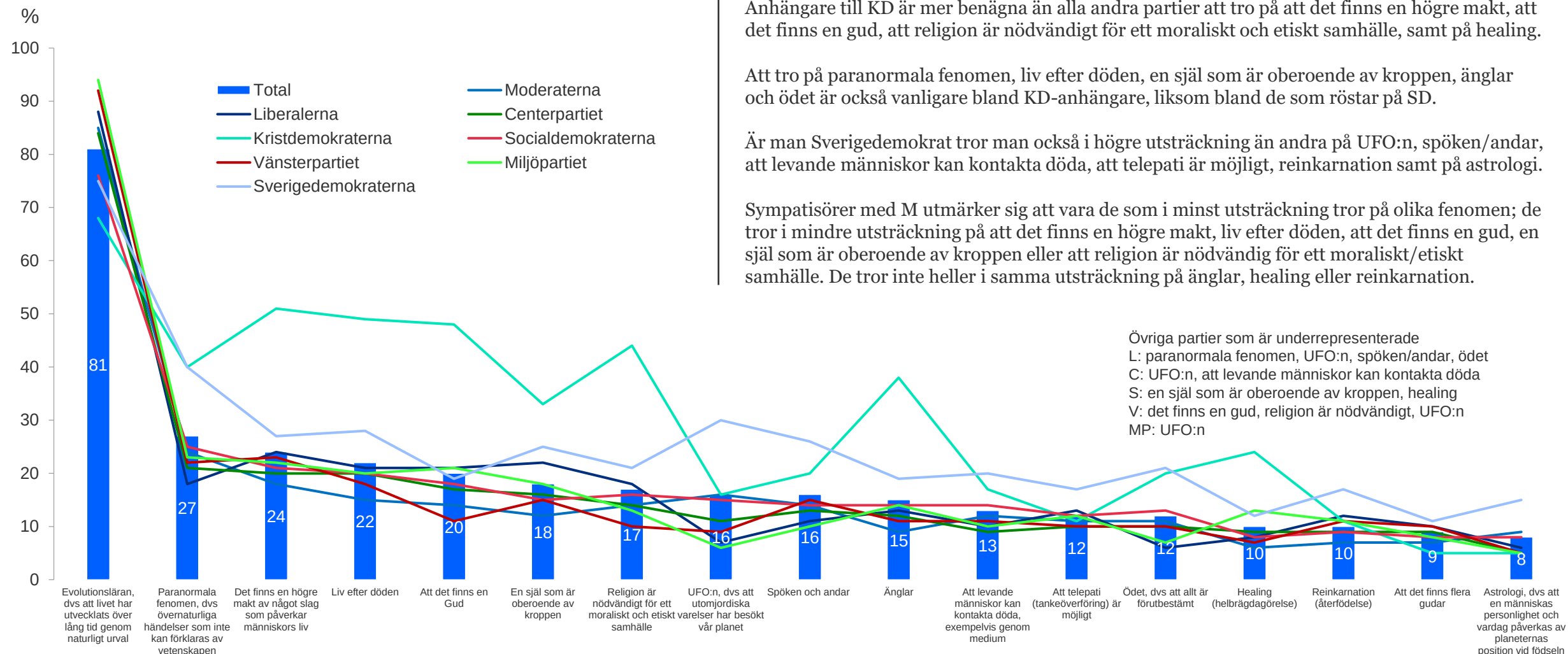
De som bor i mindre ort/landsbygd är mer benägna att tro på de flesta av testade fenomen. Undantagen är att det finns flera gudar, reinkarnation samt astrologi.

Personer som bor i mindre städer tror i högre utsträckning än andra på ödet samt på astrologi.

Bor man i mellanstor stad särskiljer man sig inte på något sätt från andra urbaniseringsvarianter.

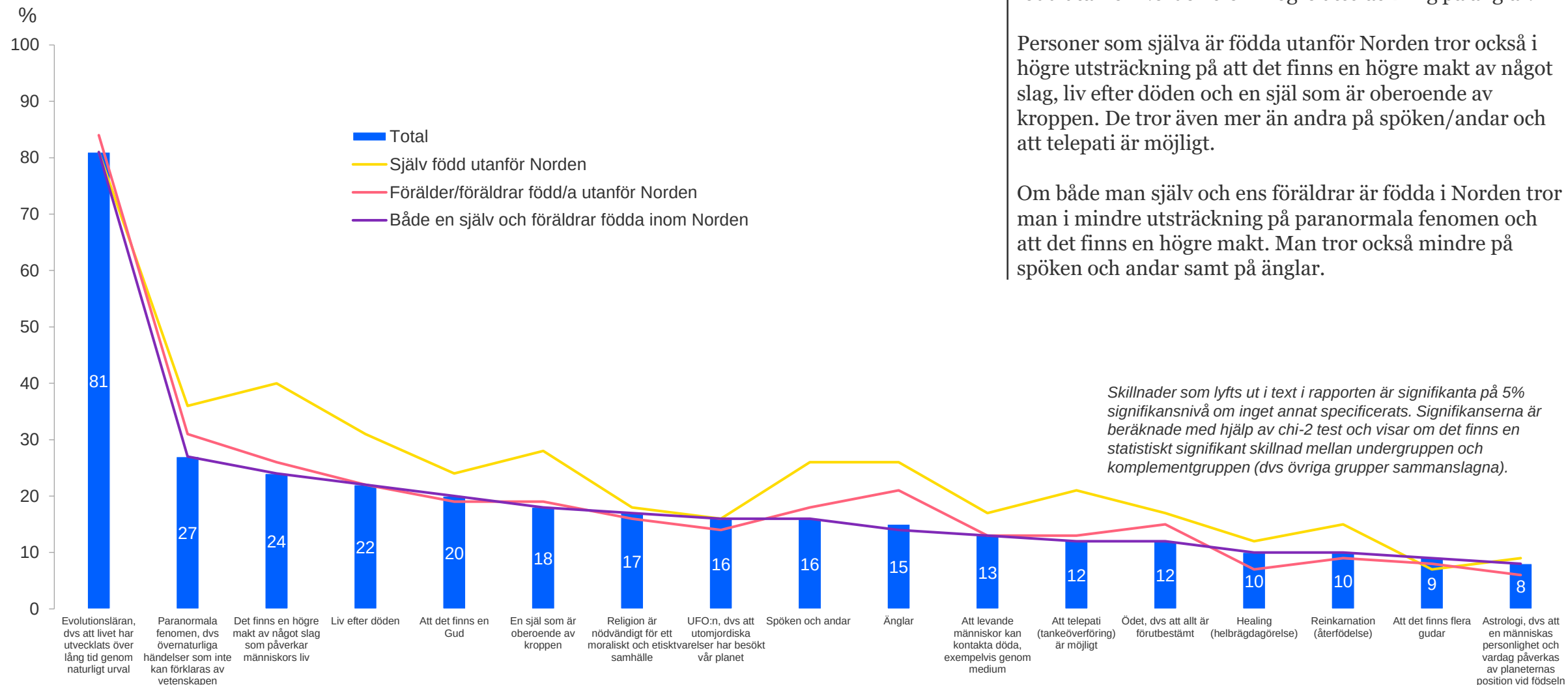
Däremot är personer i storstäder mindre benägna att tro på alla fenomen med undantag av en själ som är oberoende av kroppen, reinkarnation, att det finns flera gudar samt på astrologi.

Påståenden om tro - partisympati

Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

Påståenden om tro - ursprung

Personer som själva är eller har minst en förälder som är född utanför Norden tror i högre utsträckning på änglar.

Personer som själva är födda utanför Norden tror också i högre utsträckning på att det finns en högre makt av något slag, liv efter döden och en själ som är oberoende av kroppen. De tror även mer än andra på spöken/andar och att telepati är möjligt.

Om både man själv och ens föräldrar är födda i Norden tror man i mindre utsträckning på paranormala fenomen och att det finns en högre makt. Man tror också mindre på spöken och andar samt på änglar.

7

Diskussion

Diskussion

Metod

Hur representativt är utfallet?

Vetenskap och Folkbildning valde, trots den extra kostnaden, att utöka undersökningen till 2 500 deltagare, vilket är mer än dubbelt så många som i de flesta opinionsundersökningar. Det ger bättre tillförlitlighet vad gäller mindre undergrupper, till exempel politiska partier med färre anhängare. Det gav oss också möjlighet att i vissa fall fastställa en säkrare signifikansnivå – 1% i stället för 5%. I rapporten redovisas de skillnader som är signifikanta på 5%-nivån, men i våra datatabeller kan man även utläsa den starkare signifikansnivån. Om man tycker sig se en stor skillnad i en undergrupp i våra grafer, men den inte redovisas i texten, beror det på att skillnaden inte är statistiskt säkerställd.

Sifopanelen, som ägs och hanteras av vår samarbetspartner Kantar, består av ca 100 000 personer i åldern 16-79 år. Ur panelen har man dragit ett slumpmässigt urval, vilka bjudits in att delta i undersökningen. Resultaten har sedan vägts med avseende på kön, ålder och region enligt viktmål hämtade från SCBs statistikdatabas. Vi anser därför att vi har tillfredsställande metoder för att kompensera för

en viss underrepresentation av de allra yngsta och äldsta. Det bör dock påpekas att VoF av sekretesskäl från Kantar inte har kunnat ha full insyn i hela processen. De statistiska analyserna är gjorda och kontrollerade i samarbete med statistiker på Kantar.

För att uppnå optimal tillförlitlighet krävs att man kan göra ett stort slumpmässigt urval ur hela populationen och ha litet bortfall. Av praktiska skäl är det omöjligt att helt uppnå detta. Kantar har, liksom andra opinionsinstitut, utarbetat metoder för att på ett acceptabelt sätt få pålitliga resultat.

En viktig aspekt – vilket Kantar också är mycket tydliga med – är att resultaten på grund av undersökningens metod endast kan anses vara representativa för de svenskar som är internetanvändare. Det är alltså rimligt att anta att det i den äldsta åldersgruppen är betydligt fler som inte är förtrogna med moderna media. Samtidigt kan man spekulera att de som svarat i denna grupp är betydligt mer insatta i det informationsflöde som når dem via internet än vad som är representativt.

Diskussion

Metod, forts.

En annan faktor att beakta är att de som tillhör panelen av nödvändighet måste vara kompetenta i det svenska språket. Enligt SCB består Sveriges befolkning till 20% av utlandsfödda och en uppskattning är att närmare hälften av dessa kommer från länder utanför Europa. Vidare har Sverige haft ett stort inflöde de senaste tio åren, framför allt från västra Asien och Nordafrika, där det är rimligt att anta att många ännu inte lärt sig adekvat svenska och fortfarande främst får sin information via kanaler från sina ursprungsregioner. Till detta skall läggas att många av dessa nytilkomna kommer från länder där förtroendet för myndigheter och etablerade institutioner är lågt, vilket bör minska villigheten att delta. Man skall därför vara extra försiktig med att dra slutsatser om resultaten rörande grupperna ”född utanför Norden” och ”förälder/föräldrar födda utanför Norden”, då resultaten troligen enbart är representativa för de som är välintegrerade.

Metoden att räkna ut signifikanta värden, chi-2, är adekvat då svaren i de flesta fall inte är normalfördelade – de tenderar inte att klumpa ihop

sig mot mitten utan drar sig snarare mot extremvärdena ”instämmer helt” respektive ”instämmer inte alls”. Man bör dock hålla i minnet att i en rapport där man testat ett stort antal signifikanser är det stigande sannolikhet att någon av signifikanserna rent slumpmässigt ger ett falskt resultat.

Vi har också som bilaga korrelationer mellan olika frågor. Här kan man alltså utläsa hur ofta svaret på en fråga korrelerar med en annan – om man har en viss uppfattning om en sak, hur troligt är det att man även har en viss uppfattning om en annan?

Vi har där det varit möjligt försökt jämföra resultaten med den enkätundersökning som gjordes av VoF 2015. I flera fall har vi modifierat formuleringen i frågor som rör samma attityder, samt lagt till nya. Det gör jämförelserna vanskeligare då frågorna inte är identiska. Vi valde ändå att ändra flera frågor då de tidigare formuleringarna hade vissa brister. De nya eller utökade frågorna rör främst coronaviruset, rasideologi och antisemitism.

Diskussion

Resultat

Undersökningen är indelad i sex undergrupper; miljö, människan, hälsa & sjukdom (med en underavdelning om corona), kunskap, konspirationsteorier, och tro. Nytt jämfört med 2015 års undersökning är att förutom information om svarandes kön, åldersgrupp, utbildningsnivå och partitillhörighet, adderades dimensioner för urbanisering (storstad, mellanstor stad, mindre stad och mindre ort), och ursprung (föräldrar födda utanför Norden, själv född utanför Norden, hela familjen född i Norden). Detta gör att nya korrelationer kan erhållas. Resultaten från undersökningen redovisas i stapel- och linjediagram, och detaljdata och rådata kan laddas ner [här](#).

Miljö

Den stora majoriteten (88%) av de tillfrågade instämmer i att det pågår en global uppvärmning och nästan lika många (84%) instämmer i att den är orsakad av människan. På den komplexa frågan ifall ekologiska livsmedel är en bra väg mot ett hållbart samhälle så är det 65% som instämmer. Detta tyder på att den kritik som framförts mot ekologisk odling inte nått fram. Lite överraskande är det en av fem svenskar

tycker att biodynamisk odling, som bygger på antroposofiska idéer där bl. a. kosmiska krafter anses påverka grödorna, skulle vara ett bättre alternativ än konventionell odling. En möjlig förklaring till detta kan vara att det råder en begreppsförvirring om vad konventionell-, ekologisk och biodynamisk odling innebär och skillnaden mellan dem.

Människan

Årets VoF-undersökning hade större fokus på att undersöka rasideologiska föreställningar och ställde dessutom för första gången frågor som syftade till att mäta antisemitiska tankegångar. Här är resultaten mer anmärkningsvärda. Var sjätte svensk anser att mänskligheten består av raser med olika medfödda personlighetsegenskaper. Dock är det bara fyra procent som anser att vissa raser är mer värda än andra – den extremaste rasideologiska uppfattningen. Antisemitiska uppfattningar är relativt sällsynta. Bara en procent förnekar förintelsen och att det finns en judisk konspiration eller att judar har för mycket makt anser bara tre procent. Detta kan kanske uppfattas lite överraskande med tanke på den mediala

Metod, resultat och sammanfattning

Resultat, forts.

uppmärksamhet som frågan fått denna höst.

Intressant i detta sammanhang är att de flesta anser att psykologisk behandling skall vara vetenskapligt baserad, men att många samtidigt tror på bortträngda traumatiska minnen. Det visar att allmänheten vill ha vetenskapligt baserad psykologisk behandling, men många inte vet särskilt väl hur en sådan kan te sig. Det sätter fingret på behovet av att tydligare reglera psykologisk behandling för att skydda allmänheten, något som utretts flera gånger utan att någon ändring i lagstiftningen har skett. Tron på bortträngda traumatiska minnen tycks också ha ökat i förhållande till 2015. En förklaring kan vara att skandalen kring Thomas Quick då fortfarande var aktuell, vilket ökade folks skepticism. Allmänhetens tro på Freuds teorier har dock minskat märkbart sedan den förra undersökningen – färre än var femte tror att de har vetenskaplig grund.

Positivt är att färre än 10% tror att homeopatibehandlingar är effektiva, och ännu färre tror att ADHD diagnosen är påhittad av läkemedelsindustrin eller att 5G är skadliga för hälsan.

Hälsa & sjukdom, samt corona

I denna undersökning valde vi även att undersöka svenskarnas inställning till coronapandemin. Mindre än en tiondel har konspirationsteoretiska föreställningar rörande virusets spridning. Däremot tror drygt var femte att viruset kan ha skapats i ett laboratorium.

Kunskap

Drygt 8 av 10 svenskar tycker att ett barns allmänna skolgång ska vara fri från religiös påverkan och 77% av svenskarna anser att vetenskaplig arbetssättet är det bästa sättet att nå kunskap om verkligheten, och bara 6% anser inte det. Slagrutorna (där man till exempel använder en y-formad träpinne för att hitta vatten) fortfarande har 20% anhängare bland svenskar. Här har vi dock största andel som svarat vet ej, vilket tyder på att det kanske är ett ovanligt behov som inte efterfrågas och så ofta idag och därför okänt för många yngre.

Diskussion

Resultat, forts.

Konspirationsteorier

I flera avseenden kan vi också se en minskning av tron på konspirationsteorier. Alla teorier som frågades om har långt under 10 % anhängare, med undantag för Estoniakatastrofen och att coronaviruset skapats av forskare. När det gäller Estoniakatastrofen har allmänheten radikalt ökat sin misstro till den officiella förklaringen, vilket troligen beror på de kritiserade och de spekulativa tv-program som var aktuella när undersökningen gjordes. Att tron på konspirationsteorier har minskat är tvärt emot den generella uppfattningen om hur moderna media påverkar oss.

Tro

Även svenskarnas religiösa tro tycks vara vikande. Även om vi fortfarande har en femtedel som tror på Gud, så har de som tror på en ”högre makt” minskat från över var tredje till knappt var fjärde svensk. En intressant detalj är dock att tron på flera gudar har mer än dubblats. Nästan var tionde har en polyteistisk tro.

Specifika korrelationsresultat

Om man tittar på de olika undergrupper som undersöktes: kön, ålder, utbildningsnivå, urbanisering, ursprung samt partisympatier, framträder flera intressanta trender.

Kön

Kvinnor är mer benägna än män att tro på paranormala fenomen och är mer inriktade mot ekologisk odling och alternativmedicin. Män tror oftare på konspirationsteorier, är mindre övertygande om den globala uppvärmningen, har en större andel som är rasideologiskt orienterade, och har vissa antisemitiska föreställningar.

Ålder

Yngre deltagare är mer övertygade om global uppvärmning och mindre oroade för genmodifierade livsmedel än äldre. De har också generellt en mindre tro på paranormala fenomen, en högre makt samt alternativmedicin. De äldre har större tilltro till slagrutor och fler i den

Diskussion

Resultat, forts.

gruppen tycker att religion är viktigt.

Utbildningsnivå och hemvist

Utbildningsnivå och om man bor på landsbygd eller i olika typer av tätorter tycks samvariera. Ju större stad, desto högre utbildningsnivå. De med lägre utbildningsnivå är mer skeptiska till vetenskap och har fler rasideologiska föreställningar. De med högre utbildningsnivå är mindre benägna att tro på konspirationer och paranormala fenomen.

Partisympatier

Partisympatier är den faktor som ger de tydligaste skillnaderna. De som sympatiserar med Sverigedemokraterna sticker generellt ut mest. Även Kristdemokraternas anhängare skiljer ut sig på många punkter.

Anhängare till SD tror mer på samtliga konspirationsteorier i undersökningen. Närmare hälften anser att det finns raser med olika medfödda personligheter och de få som har svarat jakande på frågor som rör antisemitism återfinns främst här. Man kan naturligtvis inte

säga att alla SD-sympatisörer är rasideologer eller antisemiter, men har någon sådana åsikter är det hög sannolikhet att vederbörande röstar på SD. SD:s sympatisörer har betydligt fler som inte anser att vetenskaplig metodik är bra, är mindre övertygade om global uppvärmning, tror oftare på paranormala fenomen, har fler som anser att homosexualitet är en defekt, är skeptiska till läkemedelsindustrin, och har en högre andel som ifrågasätter insatserna mot coronapandemin.

Anhängare till KD tror, som man kan vänta sig, oftare på religiösa föreställningar och paranormala fenomen – som en högre makt, änglar, liv efter döden, healing etcetera. Här hittar man också fler tvivlare till evolutionsläran. Det finns också relativt många av KD:s anhängare som anser att vi har raser med olika personlighetsegenskaper och här hittar vi fler som anser att homosexualitet är en defekt.

Anhängare till Moderaterna följer befolkningen i stort i de flesta frågor, men är oftare skeptiska till den officiella förklaringen till Estoniakatastrofen.

Diskussion

Resultat, forts.

Socialdemokraternas anhängare utmärker sig inte heller extremt mycket, men det är relativt färre här som tror på evolutionsläran och fler som ogillar Waldorfpedagogik.

Anhängare av Liberalerna är generellt anhängare av vetenskaplig metodik men samtidigt är de positiva till Waldorfskolor vilket är motsägelsefullt.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet har flest följare som är övertygade om att det pågår en global uppvärmning. Dessa partiers anhängare är överrepresenterade vad gäller en positiv inställning till biodynamisk odling. En kuriös detalj från 2015 års undersökning – att miljöpartiets anhängare oftare tror på änglar – kan inte skönjas i årets undersökning.

Ursprung

Huruvida man är född i Sverige eller utomlands, samt om någon eller båda föräldrarna är födda utomlands, ger generellt små skillnader¹⁾. Undantag finns: utlandsfödda har oftare en gudstro, fler anser att homosexualitet är en defekt och att insatserna mot corona är onödiga

och drivs av konspiratoriska skäl. Noterbart här är att antisemitiska åsikter tycks vara mycket ovanliga även bland de med utländsk härkomst.

¹⁾ Man bör beakta att de i panelen som har utländsk härkomst eller har utrikes födda föräldrar, troligen är mer integrerade i Sverige än vad som är representativt för gruppen i stort.

Diskussion

Sammanfattning

Ett uppmuntrande resultat är att allmänhetens inställning till vetenskap är relativt positiv och att tron på paranormala fenomen tycks vara nedåtgående. I de fall vi har kunnat jämföra tycks heller inte tron på konspirationsteorier ha ökat, vilket är i motsats till föreställningen i den allmänna debatten. Vi har dock fortfarande många som tror på pseudovetenskap, alternativmedicin och paranormala fenomen. En för stark tro på dessa företeelser kan innebära att man förkastar fungerande medicinska behandlingar, kan luras av bedragare och att utsatta personer utnyttjas och skadas av lycksökare.

Mer oroande är att ett relativt stort antal svenskar har rasideologiska föreställningar. Ganska få är så extrema att de anser att vissa raser är mer värda än andra. Men att över huvud taget ha ett rastänkande ökar risken för fördomar och polarisering. Att antisemitism inte tycks vara vanlig bland boende i Sverige kan synas uppmuntrande, men det faktum att 3% tror på en judisk konspiration – vilket motsvarar i runda tal 200 000 vuxna svenskar – ger ändå en bred bas för förföljelse och extremism.

Tydligt är att konspirationsteorier, vidskeplighet, tro på paranormala fenomen och vetenskapsförakt är vanligare hos personer med kortare utbildning. Eftersom det är en orimlighet att alla kan delta på högre utbildningar bör insatserna för att lära ut det vetenskapliga arbetssättet och informerat kritiskt tänkande prioriteras tidigt i skolsystemet. En minst lika viktig uppgift har etablerade medier som bör värna om sin trovärdighet genom att i görligaste mån undersöka och rapportera utifrån ett objektivet förhållningssätt, vara noggranna med bakgrundskontroller och research, och inte ge spelrum åt charlataner. Föreningen Vetenskap och Folkbildning kommer att fortsätta sitt enträgna arbete med att informera om god vetenskap och uppmärksamma när media, makthavare och allmänheten har förlorat sin skeptiska kompass.

All rådata i tabellformat finns [här](#) för de som vill fördjupa sig eller göra egna analyser.

8

Om undersökningen

Om undersökningen

Genomförande: Undersökningen genomfördes online i Kantar Sifos webbpanel

Intervjulängd: 10 minuter

Antal intervjuer: 2 500

Tidsperiod för datainsamling: 2021-09-14 till 2021-09-21

Målgrupp: Allmänheten 16-79 år

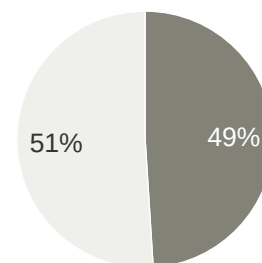
Vägning: Resultatet är vägt på kön, ålder och region

Om skillnader som lyfts fram i rapporten: Skillnader som lyfts ut i text i rapporten är signifikanta på 5% signifikansnivå om inget annat specificerats. Signifikanserna är beräknade med hjälp av chi-2 test och visar om det finns en statistiskt signifikant skillnad mellan undergruppen och komplementgruppen (dvs övriga grupper sammanslagna).

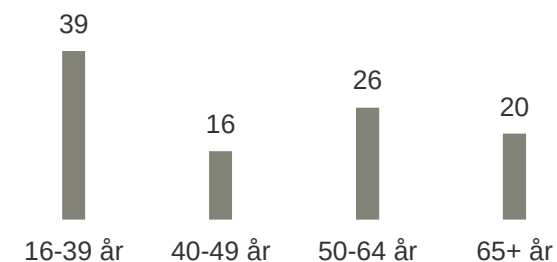
Storlek undergrupper: Storleken på respektive undergrupp framkommer längst ner på varje sida där resultatet presenteras. Det är det ovägda antalet intervjuer som redovisas.

Kön (%)

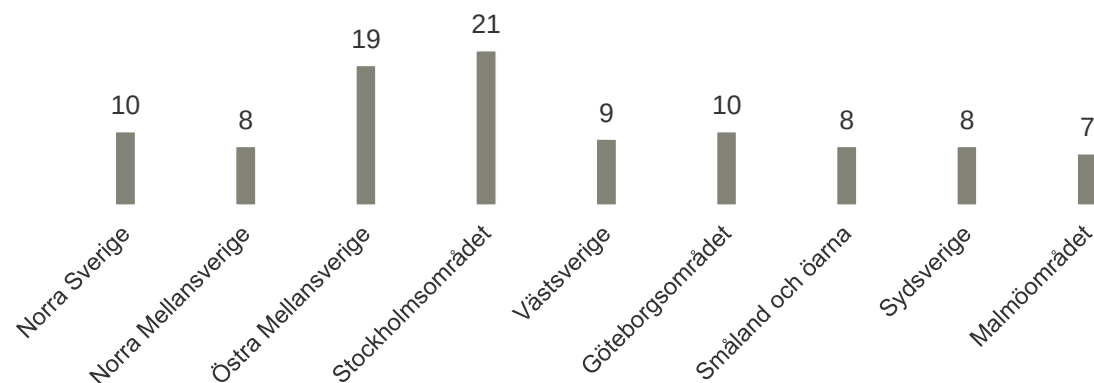
■ Män ■ Kvinnor

Ålder (%)

Region (%)

Hur undergrupperna har definierats

- **Kön:** Bakgrundsdata från Kantar Sifos panelregister
- **Ålder:** Bakgrundsdata från Kantar Sifos panelregister
- **Utbildningsnivå:** Utifrån fråga som ställdes i undersökningen; Vilken är din högsta avslutade utbildningsnivå?
 - Grundskola: De som svarat 'Grundskola (el. motsvarande)' eller 'Ej slutfört grundskola'
 - Gymnasium: De som svarat '2-årigt gymnasium (el. motsvarande)' eller '3-årigt gymnasium (el. motsvarande)'
 - Univ./högskola: De som svarat 'Högskola/Universitet (el. motsvarande) upp till 2 år' eller 'Högskola/Universitet (Längre utbildning-Färdig examen)' eller 'Yrkesutbildning, KY eller YH (eftergymnasial)' eller 'Folkhögskola'
- **Urbanisering:** Utifrån fråga som ställdes i undersökningen; Bor du i...?
 - En storstad
 - En mellanstor stad
 - En mindre stad
 - En mindre ort/landsbygd
- **Partisynpati:** Utifrån frågor i formuläret om vilket parti man skulle rösta på om det var val idag samt vilket parti man röstade på i det senaste valet. Dessa svar har sedan vägts mot det faktiska valresultatet 2018.
- **Ursprung:** Utifrån flervalsfråga som ställdes i undersökningen; Är du eller någon av dina föräldrar födda utanför Norden?
 - Själv född utanför Norden: De som svarat 'Jag själv'
 - Förälder/föräldrar född/a utanför Norden: De som svarat 'Mamma' eller 'Pappa'
 - En själv och föräldrar födda inom Norden: De som svarat 'Nej, varken jag eller någon av mina föräldrar är födda utanför Norden'.

8.1

Så fungerar Sifo-panelen

Sifopanelen

Sifopanelen är en av Sveriges största paneler med ett aktivt medlemstal på cirka 100 000. Panelen består av slumpmässigt rekryterade personer, från 16 år och uppåt, och är representativ för internetanvändandet i landet.

Vidare är panelen representativ i förhållande till rikets sammansättning avseende kön och region. Det finns en viss underrepresentation av de allra yngsta och äldsta målgrupperna. För att, i de fall det behövs, motverka dessa avvikelser används olika metoder när urvalen sätts samman.

Kantar, som äger Sifo-panelen har lång erfarenhet av vilka principer och metoder som bör användas när det gäller att väga resultat från undersökningar för att garantera riksrepresentativa resultat.

Det genomförs ständigt kvalitetskontroller för att minimera risken för felkällor. Bland annat har Kantar kontrollfunktioner för att garantera att identifiera panellister som linjärt fyller i ett svarsalternativ oberoende av frågeställning, och att samtliga system fungerar korrekt så att undersökningar kan genomföras felfritt.

Visste du att...?

Kantar Sifo har genomfört onlineundersökningar sedan år 1995. Sedan dess har vi varit ledande i utvecklingen gällande utformning av formulär, design och anpassning till ny teknik.

Kvalitet & representativitet

Alla panellister rekryteras utifrån slumpmässiga riksrepresentativa urval. På detta sätt skapar Kantar en panel som motsvarar Sveriges population och försöker inkludera alla åsikter som finns hos landets befolkning.

För att gå med i Sifopanelen krävs en personlig inbjudan. Detta för att uppfylla Kantars krav på representativitet och för att minska risken för skevheter i resultatet. Självrekryterade panellister kan se egennytta i att delta i undersökningar, varför detta inte används i Sifopanelen.

Panelen jämförs mot uppdaterade viktmatriser baserade på statistik från SCB. Detta gör att Kantar kan få kvalitetssäkrad information i sina undersökningar om vad svenska folket har för åsikter och värderingar i olika områden.

Så här fungerar Sifopanelen

Eget förfogande

Sifopanelen tillhör Kantar Sifo och de förfogar över de undersökningar som genomförs mot panelen. Ingen tredje part har tillgång till urval från panelen.

Aktivitet

En panellist som inte varit aktiv de senaste 12 månaderna rensas bort från panelen för att garantera en aktiv panel med höga svarsfrekvenser.

Poängbelöningar

Panellister som deltar i undersökningar belönas med poäng. Dessa kan lösas in mot exempelvis biobiljetter, presentkort eller trisslotter.

Bakgrundsinformation

Kantar har god kännedom om sina panellisters livssituation vilket gör det möjligt att ringa in aktuella målgrupper och rikta undersökningar direkt mot dessa.

Support

För att bibehålla den goda relationen med sina panelister finns ett dedikerat team som hanterar support för panelisterna via mail och telefon.

Etiska regler

Kantar Sifo följer de etiska reglerna för marknadsundersökningar som fastställts av ICC/ESOMAR.